

REVISTA DE ISTORIE

DIN SUMAR:

20 DE ANI DE LA CONGRESUL AL IX-LEA
AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

O EPOCĂ DE MĂRETE, ÎNĂPTURI, LUMINATĂ DE GÎNDIREA
ȘI ACȚIUNEA PATRIOTICĂ, REVOLUȚIONARĂ A TOVARĂȘULUI
NICOLAE GEAUȘESCU

CRONICA
CONȘTIINȚĂ
CONSTRUIREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE ÎN ROMÂNIA - DESĂVȘIREA
A CONTRIBUȚIEI P.C.R. A TOVARĂȘILUI NICOLAE GEAUȘESCU
LA DEZVOLTAREA TEORIEI ȘI PRACTICII REVOLUȚIONARE

GHEORGHE SURPAT

DEZVOLTAREA SISTEMULUI POLITIC AL ROMÂNIEI ÎN ETAPA
EDIFICĂRII SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE

GHEORGHE TUDOR

DOUĂ DECENII DE ACTIVITATE A CONSILIILOR POPULARE (1965-1985)

VASILE BUDRIGĂ

POLITICA EXTERNĂ A ROMÂNIEI ÎN ULTIMII DOUĂZECI DE ANI

ALEXANDRU BOLINTINEANU

PROBLEME ALE ISTORIOGRAFIEI
CONTEMPORANE

CARTEA ROMÂNEASCĂ
ȘI STRĂINĂ DE ISTORIE

CRONICA VIETII ȘTIINȚIFICE

6

TOMUL 38

1985

IUNIE

ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE
A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

SECȚIA DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE

COMITETUL DE REDACȚIE

ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU, (*redactor șef*), ION APOSTOL (*redactor șef adjunct*); NICHIITA ADĂNILOAI, LUDOVIC DÉMENY, GHEORGHE I. IONIȚĂ, VASILE LIVEANU, AUREL LOGHIN, DAMASCHIN MIOC, ȘTEFAN OLTEANU, POMPILIU TEODOR (*membri*)

Prețul unui abonament este de 180 lei.

În țară abonamentele se primesc la oficiile poștale și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ROMPRES-FILATELIA Departamentul Export-Import presă P.O. Box 12-201. Telex 10376 prsfi r — București, Calea Griviței nr. 64-66.

Manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb precum și orice corespondență se vor trimite pe adresa Comitetului de redacție al revistei „REVISTA DE ISTORIE”. Apare de 12 ori pe an.

Adresa Redacției:

www.dacoromanica.ro
71247 — București, tel. 50.72.41

REVISTA DE ISTORIE

TOM 38, Nr. 6

iunie 1985

S U M A R

20 DE ANI DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

- GH. I. IONIȚĂ, O epocă de mărețe înfăptuiri, luminată de gândirea și acțiunea patriotică, revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu 535
- GHEORGHE SURPAT, Construirea societății socialiste în România — expresie a contribuției P.C.R., a tovarășului Nicolae Ceaușescu la dezvoltarea teoriei și practicii revoluționare 544
- GHEORGHE TUDOR, Dezvoltarea sistemului politic al României în etapa edificării societății socialiste multilateral dezvoltate 559
- VASILE BU'DRIGĂ, Două decenii de activitate a Consiliilor populare (1965—1985) 572
- ALEXANDRU BOLINTINEANU, Politica externă a României în ultimii douăzeci de ani 597

PROBLEME ALE ISTORIOGRAFIEI CONTEMPORANE

- O critică a concepției industrializării României în spectrul dezvoltării economice europene (1878—1914) (*Aneta Spiridon*) 609

CRONICA VIETII ȘTIINȚIFICE

- A XIX-a sesiune anuală de rapoarte arheologice — campania 1984. (*Constantin Preda, Cornelia Stoica*); Călătorie de studii în U.R.S.S. (*Irina Gorila*); Calatorie de documentare în R.S. Cehoslovacă (*Eugen Denize*) 616

CARTEA ROMÂNEASCĂ ȘI STRĂINĂ DE ISTORIE

- MILHAIL E. IONESCU, *Puterea cuvîntului. Propaganda mișcării de rezistență din România (1940—1944)*, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1984, 294 p. (*Tratan Udrea*) 622
- * * * *Bărbați ai datoriei 1848—1849. Mic dicționar*, coordonator dr. Maria Totu, Petre Florea, lt. colonel Paul Abrudan, Edit. militară, București, 1984, 301 p. (*Alexandru Vladanu*) 624
- * * * *Din cronica relațiilor poporului român cu popoarele recire*. Coordonatori: Ion Popescu-Puțuri și Ion Calafetcanu, Edit. militară, București, 1984, 372 p. (*Gelcu Maksudovici*) 627
- A. SIMION, *Agresiunile naziste din Europa în anii 1938—1939*, Edit. Eminescu, București, 1983, 451 p. (*Călin Vlad*) 629

REVISTA DE ISTORIE

TOME 38, N° 6

Juin 1985

S O M M A I R E

20 ANNÉES DEPUIS LE IXe CONGRÈS DU PARTI COMMUNISTE ROUMAIN

- GH. I. IONIȚĂ, Une époque de grandioses réalisations, éclairée par la pensée et l'action patriotique, révolutionnaire du secrétaire général du P.C.R. Nicolae Ceaușescu . . . 535
- GHEORGHE ȘURPAT, La construction de la société socialiste en Roumanie—expression de l'apport du P.C.R., de son secrétaire général Nicolae Ceaușescu au développement de la théorie et de la pratique révolutionnaire 544
- GHEORGHE TUDOR, Le développement du système politique de la Roumanie à l'étape d'édification de la société socialiste multilatéralement développée 559
- VASILE BUDRIGĂ, Deux décennies d'activité des Conseils populaires (1965—1985) . . . 572
- ALEXANDRU BOLINTINEANU, La politique extérieure de la Roumanie au cours des vingt dernières années. 597

PROBLÈMES DE L'HISTORIOGRAPHIE CONTEMPORAINE

- Une critique de la conception de l'industrialisation de la Roumanie dans la perspective du développement économique européen (1878—1914) (*Aneta Spiridon*) 609

CHRONIQUE DE LA VIE SCIENTIFIQUE

- La XIXe-ème session annuelle de rapports archéologiques—la campagne de 1984. (*Constantin Preda, Cornelia Stoica*); Voyage d'études en U.R.S.S. (*Irina Gavrilă*); Voyage de documentation en R.S. de Tchécoslovaquie (*Eugen Denize*) 616

LA LIVRE ROUMAIN ET ÉTRANGER D'HISTOIRE

- MIRIAIL E. IONESCU, *Puterea cuvintului. Propaganda mișcării de rezistență din România (1940—1944)*, (La force de la parole. La propagande du mouvement de résistance en Roumanie (1940—1944)), Edit. științifică și enciclopedică, București, 1984, 294 p. (*Traian Udrea*) 622
- ***Bărbați ai datoriei 1848—1849. Mic dicționar* (Hommes du devoir 1848—1849. Petit dictionnaire), Coordonnateur dr. Maria Totu, Petre Florea, lieutenant colonel Paul Abrudan, Edit. militară, București, 1984, 301 p. (*Alexandru Vianu*) 624
- ***Din cronica relațiilor poporului român cu popoarele vecine* (De la chronique des rapports du peuple roumain avec les peuples voisins) (Coordonnateurs: Ion Popescu-Puțuri et Ion Calafeteanu), Edit. militară, București, 1984, 372 p. (*Gelcu Măsluțovici*) . . . 627
- A. SIMION, *Agresiunile naziste din Europa în anii 1938—1939* (Les agressions nazies d'Europe pendant l'étape 1938—1939), Edit. Eminescu, București, 1983, 451 p. (*Călin Vlad*) 629

20 DE ANI DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

O EPOCĂ DE MĂREȚE ÎNFĂPTUIRI, LUMINATĂ DE GÎNDIREA ȘI ACȚIUNEA PATRIOTICĂ, REVOLUȚIONARĂ A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

GH. I. IONIȚĂ

O întreagă țară — România Socialistă, un întreg popor — poporul român, un întreg partid — Partidul Comunist Român întâmpină și vor aniversa așa cum se cuvine împlinirea a două decenii de la istoricul Congres al IX-lea al partidului, desfășurat în zilele de 19—24 iulie 1965, congres care a ales în fruntea partidului nostru pe Omul de aleasă omenie, marele bărbat politic, pe eminentul cîrmaci al destinelor României în epoca devenirilor noastre prin vremi contemporane, epocă pe care, cu înaltă cinstire, de pe fundamentul solid al mîndriei noastre patriotice, revoluționare o denumim — după numele aceluia care ne este din 1965 remarcabil conducător — EPOCĂ NICOLAE CEAUȘESCU.

Este un nou și fericit prilej pentru noi toți de a evoca dirzenia revoluționară, curajul și neînfricarea cu care a acționat tovarășul Nicolae Ceaușescu, încă din primii ani ai tinereții — în condițiile extrem de aspre ale ilegalității partidului — pentru apărarea intereselor fundamentale ale poporului, împotriva nedreptății și exploatării, a fascismului și războiului imperialist, hitlerist, pentru libertate și pace.

După actul istoric de la 23 August 1944, de-a lungul unui proces revoluționar neîntrerupt, îndeplinind pe rînd multiplele sarcini de înaltă răspundere care i-au fost încredințate de partid, tovarășul Nicolae Ceaușescu și-a înscris — cu litere de aur — numele în rîndul acelor străluciți patrioți și revoluționari de a căror activitate și soartă a depins, în istoria noastră greu încercată, însuși destinul poporului român și al țării.

Prodigioasa activitate de conducător politic și de stat, pătrunsă de un desăvîrșit spirit revoluționar, patriotic și de o înaltă responsabilitate pentru destinele României, ideile și orientările date cu consecvență de tovarășul Nicolae Ceaușescu, avînd o inestimabilă valoare teoretică și practică, și-au găsit, cu toată evidența, o strălucită materializare în mărețele succese și realizări pe care națiunea noastră le-a obținut — în toate domeniile activității economico-sociale, politice și culturale — de la Congresul al IX-lea încoace, în cursul unei istorice epoci aflată acum în fața începutului celui de-al treilea deceniu.

★

Apropierea datei de aniversare a două decenii de la înscrierea cu litere de aur în istoria noastră a celui de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român ne determină la formularea cîtorva considerațiuni pe

baza cărora dorim să fixăm — așa cum se cuvine — în hronicul țării semnificațiile excepționale ale aceluși eveniment.

După cum se cunoaște prea bine, au fost și există în istoria noastră, ca și în istoria universală, evenimente care, prin înriurirea uriașă care o exercită asupra evoluției unui popor, se încrustează adinc și nepieritor nu numai în conștiința contemporanilor, ei, deopotrivă, și în filele cronicii, scurgerea timpului — acest suprem judecător al tuturor faptelor omenești — departe de a le estompa, adăugându-le o mereu sporită strălucire și proștețime. Un asemenea eveniment de răseruce, deschizător de făgaș-nou în istoria contemporană a României este Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român.

Sintetizînd cu remarcabilă forță semnificațiile marelui forum comunist din iulie 1965, tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma de la înalta tribună a congresului: „CEL DE-AL IX-LEA CONGRES AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN VA RĂMÎNE ÎNSCRIS CU LITERE DE AUR ÎN ISTORIA ROMÂNIEI”¹.

Adinc îndreptățită a fost o asemenea apreciere. Pentru că marele forum al comunistilor români din iulie 1965, abordînd problematica construcției socialiste într-o viziune unitară, cu mare forță de cuprindere, într-un spirit cu adevărat creator — caracteristic gîndirii secretarului general al partidului — a făcut să pătrundă, în toate articulațiile vieții noastre politico-ideologice și social-economice, seva unui aer nou și proaspăt, care a fertilizat și revigorat întreaga operă de edificare socialistă a țării. Pentru că congresul de acum 20 de ani a înarmat națiunea noastră socialistă cu o strategie a dezvoltării de largă perspectivă, cu un vast și cutezător program de muncă, menit să pună pe deplin în valoare uriașul potențial creator al poporului, marile sale energii revoluționare, program pe care congresele și conferințele naționale ale partidului din perioada ulterioară le-au amplificat neconținut, potrivit noilor trepte pe care națiunea le-a ureat în mersul său avîntat spre piscurile civilizației socialiste și comuniste. Pentru că hotărîrile cutezătoare și orientările cu caracter programatic ale Congresului al IX-lea, ale congreselor care au urmat, pîrînd pecetea personalității proeminente a tovarășului Nicolae Ceaușescu, au determinat mutații profunde și innoitoare în baza tehnico-materială a societății noastre, în nivelul și calitatea forțelor de producție, ca, dealtfel, și în structura socială, în caracterul relațiilor de producție, asigurînd neconținuta consolidare a orînduirii noastre socialiste.

Într-adevăr, uriașa însemnătate a Congresului al IX-lea se vedește în faptul că, sub arcu de timp ce unește clipa de atunci cu cea de astăzi, poporul român a străbătut perioada cea mai rodnică în împliniri a multi-milenarei sale existențe, înaintînd cu pași mari și rezezi pe calea progresului și civilizației; în acest răstimp s-a declanșat o vastă ofensivă a înnoirii și modernizării, a afirmării puternice a factorilor calitativi, prin care s-a racordat economia noastră la pulsul viu al revoluției științifico-tehnice contemporane; în acești ani s-a purtat, cu exemplară consecvență, o neîntreruptă bătălie pentru perfecționarea structurilor social-politice, a organizării și conducerii societății, pentru continua lărgire a cadrului instituționalizat de participare a oamenilor muncii la soluționarea problemelor obștești, la conducerea vieții sociale; o vastă muncă formativă a fost și este îndreptată spre modelarea conștiinței socialiste, spre forjarea profilului omului nou, adinc pătruns de drepturile și îndatoririle sale, asumîndu-și conștient marile răspunderi sociale ce-i revin; o rodnică și

neobosită activitate internațională, pusă cu pilduitoare consecvență în slujba intereselor fundamentale ale popoarelor, a apărării și promovării drepturilor lor legitime, i-a adus României o largă apreciere internațională, un loc de cinste în marea familie a națiunilor lumii.

Sînt succese cu atît mai meritorii, cu cît în acest răstimp istoric scurt am fost confrunțați și cu o seamă de dificultăți; mari calamități naturale ne-au lovit cu furie munca și realizările; adîncirea fenomenelor de criză pe plan mondial, resurecția unor politici protecționiste s-au repercutat uneori și asupra economiei românești. Poporul nostru are însă satisfacția de a vedea că toate aceste dificultăți nu l-au putut opri din mersul său înainte, că sub conducerea partidului am adăugat mereu, an de an, noi și mari valori avuției naționale, făurind o economie modernă, armonioasă, dinamică, înfrumusețînd chipul patriei, sporind bunăstarea tuturor. Tot ceea ce a fost nădejde cu două decenii în urmă a devenit în acești ani realitate vie, palpabilă. Dar să rememorăm.

Congresul al IX-lea a proclamat cu tărie cerința întăririi continue a partidului comunist, a creșterii forței sale politico-organizatorice, ca o cheazășie a obținerii unor noi și mărețe izbînzî în opera de edificare socialistă. Și, într-adevăr, în acești ani, sub impulsul prodigioasei activități teoretice și practice a secretarului general al partidului, s-a clădit un partid puternic, unit, ce-și exercită la un nivel tot mai înalt rolul de forță politică conducătoare a societății românești; fiindcă în viața partidului s-au instaurat ferm principiile muncii și conducerii colective, s-a întărit democrația de partid, s-a dezvoltat un climat propice și stimulator pentru inițiativa creatoare, pentru valorificarea experienței și înțelepciunii comuniștilor; fiindcă în activitatea partidului a fost promovat cu putere un nou stil de muncă, cu adevărat revoluționar, întemeiat pe cunoașterea realităților direct de la sursă, pe legătura permanentă, nemijlocită, cu oamenii muncii, pe dialogul sistematic cu făuritorii bunurilor materiale și spirituale. Partidul cuprinde astăzi în rîndurile sale aproape 3,5 milioane de membri, adică mai mult decît dublu față de anul Congresului al IX-lea, dar forța sa uriașă rezidă înainte de toate în înaltele calități moral-politice ale membrilor săi și în conștiința revoluționară ce-i însuflețește, în strînsa lor unitate în jurul conducătorului său încercat și clarvăzător, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Înconjurat de dragostea și încrederea poporului, Partidul Comunist Român este astăzi cu adevărat centrul vital al națiunii noastre, forța politică ce unește și dinamizează energiile poporului în lupta și munca sa pentru prezentul și viitorul comunist al patriei.

În spiritul hotărîrilor și orientărilor Congresului al IX-lea, întregă această perioadă a fost perioada stăruitoarelor eforturi pentru asigurarea unei democrații autentice, reale, largi, pentru întronarea legalității socialiste și așezarea întregii activități pe temelia solidă a legilor. Cu deosebire, se cuvine subliniată grija constantă a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru creșterea rolului maselor în viața social-politică a țării, de numele său, de inițiativele sale fiind legată crearea acelu cadru organizatoric — unic în felul său — care asigură oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, participarea nemijlocită și efectivă la dezbateră, adoptarea și transpunerea în viață a tuturor hotărîrilor care privesc mersul înainte al patriei; cu adevărat, în acești ani poporul a devenit stăpîn pe soarta sa, făurindu-și prezentul și viitorul de bunăstare și fericire așa cum îl dorește.

Fundamentind în spirit științific necesitatea alocării unei părți mai mari din venitul național pentru dezvoltarea unei puternice și moderne baze tehnico-materiale, Congresul al IX-lea se află la temelia înaltelor ritmuri de creștere a producției industriale, de dezvoltare economică accelerată ce caracterizează toți acești ani. România de astăzi — comparativ cu anul 1945 — are o producție industrială de peste 100 de ori mai mare, iar cea agricolă este mai mare de aproape 7 ori. Dezvoltarea în ritm intens a întregii economii naționale a dus la creșterea produsului social de 28 ori și a venitului național de 32 ori ². Transpusă cu fermitate în viață, sub îndrumarea nemijlocită a secretarului general al partidului nostru, politica partidului de amplasare rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul patriei a rodit bogat, ridicind la viață nouă și înfloritoare județe și localități altădată încremenite în uitare și înapoiere economică, creînd astfel într-o tot mai mare măsură condiții egale de muncă și de viață pentru toți fiii patriei, fără deosebire de naționalitate, fapt ce se înscrie firesc în șirul statornicelor preocupări din care a izvorit o altă realitate de esență a acestor ani — asigurarea deplinei egalități în drepturi a tuturor cetățenilor țării noastre — români, maghiari, germani, sirbi și de alte naționalități.

În spiritul orientărilor subliniate la Congresul al IX-lea privind importanța hotărîtoare pe care o are punerea la baza întregii opere de construcție socialistă a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, în toți acești ani a fost promovat cu putere progres tehnice, s-a acordat o permanentă atenție ramurilor de vîrf, purtătoare de progres și care asigură o valorificare superioară a resurselor de materii prime ale țării. În punerea în operă a acestei orientări, accentul a fost așezat pe dezvoltarea gândirii științifice proprii și fructificarea deplină a puterii de creație tehnică a poporului nostru. O puternică înflorire și dezvoltare a cunoscut învățămîntul, conceput într-o strînsă legătură cu cercetarea și producția; arta și cultura națională, întreaga viață spirituală a poporului au căpătat o amploare deosebită, s-au îmbogățit cu noi și valoroase opere, adînc pătrunse de idealurile societății noastre, iar Festivalul național „Cîntarea României”, strălucită inițiativă a președintelui Nicolae Ceaușescu, antrenează la realizarea actului de cultură, de creație tehnică milioane și milioane de oameni. Confirmînd teza că sporirea avuției naționale constituie unica sursă de creștere a nivelului de trai material și spiritual, în acești ani, ca urmare a creșterii în ritmuri înalte a venitului național, au sporit bunăstarea oamenilor, calitatea vieții de fiecare zi, s-au amplificat cheltuielile sociale ale statului, realizîndu-se cel mai amplu program de construcții de locuințe și social-edilitare din istoria țării.

Partidul a desfășurat o vastă activitate de educare revoluționară, patriotică a oamenilor muncii, a acționat consecvent pentru aplicarea în viață a principiilor eticii și echității socialiste, pentru cultivarea nobilelor idealuri socialiste și comuniste. Drept urmare s-au produs mutații adînci în conștiința oamenilor muncii, acestea găsindu-și expresia cea mai grăitoare în înalta răspundere cu care ei acționează pentru transpunerea în viață a liniei politice a partidului nostru.

Este o mare satisfacție pentru noi toți, în calitate de făuritori ai bunurilor materiale și spirituale, faptul că anii cei mai rodnici din istoria țării, anii care au trecut de la Congresul al IX-lea, au fost și anii celei mai puternice afirmări a României pe plan internațional. Prezintă o mare însemnătate faptul că România Socialistă întreține astăzi relații

diplomatice și economice cu 150 de state de pe toate continentele. Numele țării noastre, al președintelui său sînt astăzi cunoscute și respectate pretutindeni în lume pentru politica constructivă și profund principială pe care o promovează, pentru că au pus în slujba luptei pentru izbînda idealurilor vitale ale popoarelor o clocotitoare energie, un generos spirit de inițiativă, atitudine demnă, realism și suplețe, receptivitate la nou, pentru că au adus contribuții marcante, efective, la soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane într-un spirit de justiție și echitate, conform intereselor supreme ale popoarelor.

Marcînd împlinirea a două decenii de la istoricul forum al comuniștilor români din iulie 1965, poporul nostru aduce o caldă și vibrantă cinstire tovarășului Nicolae Ceaușescu, a cărui puternică personalitate și-a așezat adînc pecetea pe hotărîrile congresului desfășurat acum 20 de ani, pe întreaga epocă inaugurată atunci. Ideile și orientările de mare valoare principială și practică ale secretarului general al partidului, pătrunse de adîncă dragoste și înaltă responsabilitate față de destinele națiunii noastre, au rodit în minunatele realizări obținute; gîndirea sa novatoare, larg deschisă cerințelor vieții, se află la temelie a tot ceea ce, liberi și demni, am ctitorit în acești ani. Președintele țării este și întîiul ei muncitor, omul ce depune o pilduitoare și energică activitate pentru ca obiectivele ce ni le-am propus să prindă viață, omul ce catalizează energiile națiunii, înmînunchindu-le într-un unic și puternic șuvoi, devenind prin aceasta simbolul viu al unității noastre de neînfrînt, al unirii noastre în cuget și simțiri. Tovarășul Nicolae Ceaușescu oferă lumii pilda unui conducător de stat care, contopindu-se cu aspirațiile cele mai nobile ale poporului său — de pace și dreptate, de unitate și independență, de demnitate și prosperitate — a făcut din ele cheia de boltă a unei clocotitoare și energice activități internaționale, larg apreciată pe toate meridianele globului. Iată deci și alte argumente pentru care poporul român însuși numește, în semn de suprem omagiu, acești ani — *Epoca Nicolae Ceaușescu*.

Privind cu justificată mîndrie drumul străbătut în acești 20 de ani în înălțarea în unitate și demnitate a patriei socialiste, poporul nostru privește cu legitimă încredere viitorul. Pentru că toți acești ani au dovedit, în pofida oricărui greutăți, că tot ceea ce ne-am propus se înfăptuiește cu succes, că orice proiecte, oricît de grandioase ar fi, devin certitudini, realități prin munca noastră, a tuturor, prin investiția de inteligență și inițiativă, de răspundere și dăruire. În aceste momente aniversare, cu deplină încredere în forța noastră creatoare, știind cu exactitate ce avem de realizat în continuare, un întreg popor, poporul român, o întregă țară, România Socialistă își înzecesc eforturile spre a îndeplini exemplar hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului, temelie a noii trepte pe care patria noastră scumpă o urcă în mersul său avîntat spre comunism.

În bilanțul drept, nepărtinitor pe care îl realizează istoria — supremul judecător al existenței și activității noastre creatoare mai vechi și mai noi —, în ceasurile aniversare în fața cărora ne aflăm acum, conțiază extrem de mult, contează hotărîtor sinceritatea gîndului comunist și a faptei comuniste ale aceluia care ne este din 1965 încoace strălucit conducător. De-atunci încoace am fost chemați energic de tovarășul Nicolae Ceaușescu și am acționat la fel de energic nu sub acordurile vreunui marș triumfal, pentru că nu o singură dată, strălucitul nostru conducător de partid și de stat ne-a atras atenția că „... socialismul nu este un marș triumfător, ci un drum de muncă și de luptă revoluționară”³.

Și tot tovarășului Nicolae Ceaușescu îi aparține următoarea reflecție tonifiantă cu valoare de sinteză asupra a tot ceea ce s-a petrecut din 1965 până azi în viața societății noastre și asupra a tot ceea ce, cu optimism robust, surprindem la orizontul către care aspirăm cu dăruire patriotică, cu patos revoluționar : „Pot afirma că dacă vremea și istoria s-ar putea întoarce înapoi și am fi astăzi în ziua deschiderii Congresului al IX-lea, aș face totul pentru a înlăptui aceeași politică ; problemele dezbătute la Congresul al IX-lea și la congresele următoare ar sta, la fel ca și atunci, în fața partidului și aș face totul ca, în același spirit, să acționăm pentru înlăptuirea lor.

Prin aceasta nu vreau să spun că totul a fost perfect, că în realizarea hotărârilor Congresului al IX-lea și ale congreselor următoare nu s-au comis și lipsuri. Dar linia generală, atât în politica internă, cât și în politica internațională, a fost justă și nu i-a aduce — cu experiența de acum, dacă am fi în fața Congresului al IX-lea — nici o modificare. Dacă am fi avut experiența de astăzi — din punct de vedere organizatoric, al activității practice — , am fi pus, poate, un accent mai mare pe unele aspecte și am fi lucrat, cred, mai bine ca să evităm unele din greșelile care s-au făcut. Dar am adopta aceeași linie politică, bazată pe concepția revoluționară a socialismului științific, pe materialismul dialectic și istoric, pentru că această concepție revoluționară a corespuns pe deplin realităților României”⁴.

*

Urmind trăsăturile dezvoltării specifice epocii inaugurate de cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, istoriografia noastră s-a străduit în cele două decenii pe o linie de continuitate și ascensiune față de ceea ce anii scurși de la 23 August 1944 au înregistrat cu predicție : îmbogățirea și îmbunătățirea documentării pentru a înlocui pe tețele „albe” din istoria României cu pagini dense în dovezi și, de asemenea, în idei ; cercetarea cu atenție a problemelor neabordate frontal în trecut sau tratate mai superficial ; studierea temeinică a problemelor prezentate tendențios în unele lucrări ale trecutului ; realizarea unor sinteze de largă cuprindere problematică asupra dezvoltării istorice din spațiul românesc, din cele mai vechi timpuri până astăzi⁵.

Beneficiind multiplu în primul rînd de roadele prețurii istoriei de către Președintele României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și de substanțialele aprecieri și sublinieri pe care le-a făcut și le face sistematic în ultimele două decenii de cînd se află în fruntea României și a Partidului Comunist Român în legătură cu diferitele probleme și aspecte esențiale ale istoriei⁶, slujitorii muzei Clio au avut și au la îndemînă în țara noastră un excelent îndreptar, coordonate întrutotul limpezite pentru desfășurarea activității lor științifice. Niciînd în trecut istoricul n-a putut desfășura — ca în prezent — în România o activitate mai fecundă, ferită de efectul unor prejudecăți, care în alte timpuri au avut aîmpieta — atât de mult asupra cercetării obiective, ferită de orice conjuncturism și interpretare dogmatică sau abuziv-subiectivă.

Urmind îndemnurile și exemplul pe care Președintele țării ni l-a oferit și ni-l oferă personal, istoricii României zilelor noastre, ai anilor Epocii Nicolae Ceaușescu au opus și opun abordării pragmatice, utilita-

riste, conjuncturiste a istoriei mai vechi sau mai noi nu o falsă mentalitate sau o indiferență ipocrită ci interesul sporit pentru cunoașterea adevărului științific și pentru servirea progresului, menire primordială, care constituie esența, sensul perspectivei pe care o oferă istoria pentru cunoașterea de sine a trecutului, a prezentului și viitorului omenirii.

La împlinirea a două decenii de la Congresul al IX-lea al partidului nostru, slujitorii științelor istorice din România Socialistă — în consens cu strădanile întregului popor — se mobilizează cu dăruire patriotică, cu patos revoluționar pentru a netezi calea viitorului prosper al națiunii, pornind de la realitățile și cerințele arzătoare ale zilei de azi, precum și de la concluziile, generalizate pe plan teoretic, ale experiențelor de ieri și de azi.

Voința arzătoare a istoricilor României Socialiste, împreună cu a întregii națiuni se subsumează astfel tulburătorului vis al lui Mihai Eminescu, poetul nepereche al țării, rostit în patriotica-i dorință pe care am parafraza-o astfel, așezînd-o în sens contemporan cu noi : „Ce-ți dorim noi ție, dulce Românie,/Țară de mîndrie și de bucurie,/La trecutu-ți mare, la prezentu-ți mare, MARE VIITOR !”

În ceasuri de strălucitoare întîmpinare a aniversării împlinirii a două decenii de la istoricul Congres al IX-lea al Partidului Comunist Român, înalta noastră cinstire adună într-un imens buchet cele mai frumoase gânduri, urări și flori ale recunoștinței, ale deosebitei prețuiri datorate strălucitului conducător al partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de numele și activitatea prodigioasă a căruia este legată indisolubil istoria devenirilor noastre prin vremi contemporane.

Cu depline satisfacții pentru tot ceea ce am realizat și realizăm pe toate fronturile construcției socialiste a României, pentru ceea ce reprezentăm în cel de-al XX-lea an care a trecut de la istoricul Congres al IX-lea al partidului, înțelegîndu-ne bine rosturile în societatea de azi și de miine și manifestîndu-ne hotărîrea de a duce mai departe mesajul patriotic înaripat ce ne vine din vremuri trecute, sîntem datori — mai mult decît oricînd pînă acum — să răspundem și vom răspunde exemplar chemărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu și „să dezvoltăm puternic spiritul de dragoste față de țară, față de partid, față de popor. Să împlinim educarea generală cu spiritul patriotic, al dragostei față de trecutul glorios de luptă al poporului nostru, care în cele mai grele timpuri a știut să înfrîngă orice greutăți, să-și asigure existența, dezvoltarea economică și socială, formarea statului național, trecerea la făurirea socialismului și să înainteze spre comunism” 7.

La cea de-a XX-a aniversare a Congresului al IX-lea, condus cu aceeași clarviziune și pasiune revoluționară, comunistă de partidul nostru, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, întregul popor român înscrie și va înscrie cu litere de aur — și în anii care vin — noi și luminoase pagini în cartea de istorie a patriei. Și toate acestea îl vor consacra, în continuare, pe strălucitul nostru conducător ca pe un remarcabil ctitor al României prin vremi contemporane, ca pe un autentic făuritor de istorie nouă a țării, așa precum s-a dovedit, decenii în șir, făuritor de istorie prin întreaga sa viață și participare la mișcarea revoluționară, la activitatea Partidului Comunist Român.

¹ *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1965, p. 103.

² Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1984, p. 6.

³ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative din 2—3 august 1983*, Edit. politică, București, 1983, p. 21.

⁴ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 20, Edit. politică, București, 1981, pp. 259—260.

⁵ Vezi *Bibliografia istorică a României* (I) 1944—1969, Edit. Acad. R.S. România, București, 1970; (IV) 1969—1974, Edit. Acad. R.S. România, București, 1975; (V) 1974—1979, Edit. Acad. R.S. România, București, 1980. Următorul volum, privitor la anii 1980—1985, se află în curs de apariție în aceeași editură.

⁶ Vezi Nicolae Ceaușescu, *Istoria poporului român*. Culegere de texte, Edit. militară, București, 1983.

⁷ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative din 2—3 august 1983*, Edit. politică, București, 1983, p. 22.

UNE ÉPOQUE DE GRANDIOSES RÉALISATIONS ÉCLAIRÉE
PAR LA PENSÉE ET L'ACTION PATRIOTIQUE
DU SECRÉTAIRE GÉNÉRAL
DU P.C.R. NICOLAE CEAUȘESCU

Résumé

Dédié à la présentation des coordonnées essentielles du développement de la Roumanie pendant les années qui se sont écoulées depuis le IX-e Congrès du Parti Communiste Roumain, années qui se constituent dans ce que l'on dénomme *l'Époque Nicolae Ceaușescu*, l'article présente en même temps la prodigieuse activité de dirigeant politique et d'État, empreinte d'un profond esprit révolutionnaire, patriotique et d'une haute responsabilité pour les destinées de la Roumanie, les idées et les orientations données dans un esprit de suite par Nicolae Ceaușescu, secrétaire général du Parti Communiste Roumain, président de la Roumanie socialiste, idées et orientations ayant une inestimable valeur théorique et pratique, qui ont trouvé une admirable matérialisation dans les grandioses succès et réalisations obtenus par notre nation — dans tous les domaines de l'activité économique, sociale, politique et culturelle — depuis le IX-e Congrès, au long d'une époque historique se trouvant maintenant au seuil de la troisième décennie.

Le présent article commence par rappeler qu'il y a deux décennies, synthétisant avec une remarquable force, les significations du forum communiste de juillet 1965, le camarade Nicolae Ceaușescu affirmait du haut de la tribune du Congrès : „Le IX-e Congrès du Parti Communiste Roumain demeurera inscrit en lettres d'or dans l'histoire de la Roumanie”.

Par les données contenues dans l'article, par les appréciations faites, le lecteur peut se représenter avec toute la clarté en quoi a résidé et réside le succès du chemin parcouru par le peuple roumain au long des deux décennies qui se sont écoulées depuis le IX-e Congrès.

Lors du XX-e anniversaire du IX-e Congrès du Parti — est-il montré en conclusion de l'article — dirigé avec la même clairvoyance

et passion révolutionnaire, communiste par notre parti ayant à sa tête le camarade Nicolae Ceaușescu, le peuple roumain inscrira et continuera d'inscrire en lettres d'or — aussi pendant les années suivantes — de nouvelles et lumineuses pages dans le livre d'histoire de la patrie. Et tout ceci le consacreront plus avant comme un remarquable fondateur de la Roumanie contemporaine, comme un authentique créateur d'histoire nouvelle du pays, ainsi qu'il s'est avéré, des décennies durant, créateur d'histoire par toute sa vie et sa participation au mouvement révolutionnaire, à l'activité du Parti Communiste Roumain.

CONSTRUIREA SOCIETĂȚII SOCIALISTE ÎN ROMÂNIA — EXPRESIE A CONTRIBUȚIEI P.C.R., A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU LA DEZVOLTAREA TEORIEI ȘI PRACTICII REVOLUȚIONARE

GHEORGHE SURPAT

Edificarea noii orînduiri sociale, constituind un proces revoluționar complex cu profunde transformări în structura societății, în natura relațiilor de producție și sociale, în gîndirea și modul de existență al oamenilor, a pus în fața Partidului Comunist Român, după încheierea procesului de făurire a economiei socialiste unitare în cursul planului cincinal 1961—1965, sarcini noi cerute de soluționarea, în continuare, a problemelor construirii socialismului și comunismului.

În condițiile concrete ale României — care în momentul trecerii la construirea socialismului era o țară slab dezvoltată din punct de vedere economic — făurirea economiei socialiste unitare, desființarea proprietății bazate pe exploatarea omului de către om, realizarea societății egalității sociale și naționale au creat premisele economice și sociale obiective pentru desfășurarea dialecticii procesului revoluționar cu un conținut nou, pe temeliile comunității de interese și aspirații fundamentale ale tuturor claselor și categoriilor sociale. Aceasta nu a însemnat, însă, soluționarea ansamblului problemelor economice, sociale, politice, ideologice și culturale pe care le implică înfăptuirea plenară, în toate sferele vieții sociale a principiilor socialiste. „În România — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu —, socialismul a învins pentru totdeauna, a fost realizată economia socialistă unitară. Aceasta nu înseamnă însă înfăptuirea plenară a socialismului. În fața partidului, a poporului se pune sarcina de a realiza dezvoltarea continuă a societății, astfel încît să se asigure aplicarea din plin a principiilor socialiste”¹.

În orientarea eforturilor poporului român în această direcție, un rol de cea mai mare importanță l-a avut Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român din iulie 1965, eveniment de însemnătate decisivă în ascensiunea socialistă a României, în dinamizarea procesului revoluționar unic de edificare socialistă a țării. Congresul, marcînd încheierea unei etape importante a procesului revoluționar de construire a noii orînduiri sociale, a deschis o nouă etapă, calitativ superioară. Ținînd seama de stadiul edificării socialismului în România — țară socialistă în curs de dezvoltare, Congresul al IX-lea a trasat cadrul și liniile directe pentru consolidarea societății socialiste românești, a bazei sale tehnico-materiale, pentru perfecționarea întregii vieți sociale, în concordanță cu cerințele și obiectivele progresului istoric, cu realitățile concrete din țara noastră².

Congresul a evidențiat cu tărie rolul spiritului creator, formulînd ca o sarcină de prim plan, elaborarea problematicei teoretice complexe

a construcției socialiste în România, subliniind necesitatea unor largi dezbateri și confruntări de opinii, pe temelia concepției materialist-dialectice, profund ostilă închistării și rigidității în gândire.

Congresul a ales în funcția de secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, eminent militant, revoluționar și patriot înflăcărat, neobosit luptător pentru triumful idealurilor nobile de independență și libertate, de progres social, colaborare și pace în lume, a cărui gândire înnoitoare și activitate creatoare reprezintă o contribuție deosebită la lupta pentru eliberarea națională și socială a poporului român, la construirea societății socialiste, pentru promovarea intereselor fundamentale de progres și prosperitate a națiunii române.

În istoria poporului român, Congresul al IX-lea al partidului are semnificația unui moment istoric crucial. Prin orientările programatice și generalizările teoretice efectuate, prin spiritul novator imprimat întregii evoluții a societății românești, Congresul al IX-lea al partidului a inaugurat începutul unei noi etape, superioare, în dezvoltarea socialistă a României, unei adevărate epoci — cea mai bogată în împliniri din întreaga istorie a țării. Odată cu Congresul al IX-lea al P.C.R., cu adoptarea noii Constituții și proclamarea Republicii Socialiste — precizează Programul Partidului Comunist „se deschide o nouă perioadă în dezvoltarea socialistă a țării, în activitatea partidului”³, caracterizată prin profunde transformări calitative în întreaga viață economică și social-politică.

Partidul Comunist, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au întreprins în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea, un profund demers științific, creator, consacrat analizei conținutului etapelor istorice parcurse de România, stadiului de dezvoltare a societății românești în fiecare etapă a procesului revoluționar de făurire a societății socialiste, au desfășurat o bogată activitate de fundamentare a liniei politice generale a partidului, a tacticii și strategiei sale, de elaborare teoretică, creativă, în lumina concepției materialist-dialectice și istorice, pe baza studierii profunde a realităților naționale și internaționale, a unor probleme principiale, de cardinală însemnătate, cum sînt : conținutul și trăsăturile societății socialiste multilateral dezvoltate și căile înfăptuirii ei ; principiile fundamentale ale trecerii în viitor spre societatea comunistă ; procesul dialectic al creșterii rolului clasei muncitoare și al partidului ; dialectica relației general-particular, național-internațional, obiectiv-subiectiv în viața socială ; raportul dialectic dintre partid și stat ; dezvoltarea democrației muncitorești, revoluționare ; noțiunea de proprietate și proprietar în socialism ; geneza și mecanismul contradicțiilor în socialism precum și căile soluționării lor ; dinamica și complexitatea formării conștiinței înaintate, socialiste, procesele economico-sociale specifice contemporaneității și cerințele aplicării unor noi principii în relațiile dintre state, ș.a.

Definitoriu pentru modul în care Partidul Comunist Român, secretarul său general au abordat problemele complexe ale construcției socialismului, ale contemporaneității, este spiritul novator, capacitatea profundă de analiză multilaterală și de sintetizare a experienței revoluției și construcției socialiste din România, conceperea teoriei socialismului științific ca știință revoluționară, vie și dinamică, a cărei viabilitate constă în permanenta adaptare la dezvoltarea societății, la marile cuceriri ale cunoașterii științifice. „Noi am analizat și am tras o serie de concluzii din activitatea practică a partidului, a poporului nostru în construcția

socialistă — arăta secretarul general al partidului nostru la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982. Viața a confirmat multe legități, multe teze generale cu privire la construcția socialistă, dar, totodată, a infirmat o serie de teze, ne-a făcut să înțelegem că unele legități și teze generale nu mai corespund noii etape de dezvoltare a societății socialiste românești. Din aceasta am tras și trebuie să tragem concluziile corespunzătoare”⁴.

În epoca istorică a revoluției și construcției societății socialiste în țara noastră, inaugurată de revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă declanșată în august 1944, România a parcurs, în cadrul procesului revoluționar unic următoarele etape istorice: *înfăptuirea revoluției popular-democratice (1944—1947)*; *înfăptuirea sarcinilor revoluției socialiste, realizarea economiei socialiste unitare și victoria socialismului (1948—1965)*; *consolidarea socialismului, a bazei sale tehnico-materiale (1966—1970)*; *trecerea la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate*. Etapele procesului revoluționar de făurire a societății socialiste și stadiile dezvoltării economice, sociale și politice a țării evidențiază profunde schimbări cantitative și calitative produse în societatea românească. Se cuvine să arătăm, totodată, că etapele procesului revoluționar unic de construire a societății socialiste în țara noastră nu pot fi interpretate în mod rigid, mecanic, încadrându-le în limitele unor anumite date calendaristice. Dimpotrivă, ele se întrepătrund și formează un tot unitar, un proces revoluționar continuu ascendent.

Construcția socialismului, amplu și complex proces revoluționar presupune dezvoltarea puternică a forțelor de producție, perfecționarea permanentă a relațiilor sociale, intensificarea activității ideologice și politico-educative, adecvarea lor la cerințele și exigențele fiecărei etape istorice. La Consfătuirea de la Mangalia din august 1983, reafirmând teza continuității procesului revoluționar, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că etapele care au urmat cuceririi puterii nu au fost mai ușoare, ci, dimpotrivă, unele au fost chiar mai grele decât lupta pentru cucerirea puterii, întrucât au cerut din partea constructorilor socialismului o înaltă pregătire profesională și politică, capacitatea de a îndeplini mari transformări revoluționare în societatea românească.

În cursul etapei consacrate consolidării socialismului, a bazei sale tehnico-materiale (1966—1970) s-a asigurat dezvoltarea în ritm rapid a forțelor de producție în industrie și agricultură, perfecționarea pe baze științifice a organizării și conducerii vieții economico-sociale, adâncirea democrației socialiste. Pornind de la rezultatele obținute, Congresul al X-lea al P.C.R. din 1969, a formulat concepția despre necesitatea, conținutul, obiectivele și sarcinile etapei de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în România — etapă obiectiv necesară pentru atingerea primei faze a formațiunii social-economice comuniste. Congresul a stabilit ca obiectiv fundamental al programului de viitor, „*lărgirea și perfecționarea continuă a bazei tehnico-materiale a țării, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate*”.

Strategia și orientările tactice ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate au fost dezvoltate și îmbogățite în documentele Conferinței Naționale a partidului, din 1972, în Programul Partidului Comunist Român adoptat de Congresul al XI-lea al partidului, din 1974, în documentele Congreselor al XII-lea, din 1979, și al XIII-lea, din 1984, ale partidului, în programul ideologic al partidului adoptat la Plenara lărgită a C.C. al

P.C.R. din 1—2 iunie 1982, în opera teoretică a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Ca etapă superioară în dezvoltarea României, de adînci prefaceri revoluționare, de trecere la o nouă calitate în toate domeniile vieții sociale, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate constituie o necesitate obiectivă, generată de condiții istorice, sociale și naționale. Trăsătura caracteristică a edificării societății socialiste multilateral dezvoltate o constituie cuprinderea, în sfera unor profunde transformări calitative, a tuturor laturilor și compartimentelor activității sociale, a ansamblului relațiilor sociale, a existenței și conștiinței sociale a maselor.

Programul Partidului Comunist Român a fundamentat științific principiile de bază ale societății socialiste multilateral dezvoltate, ca etapă superioară a socialismului, în procesul trecerii treptate spre comunism. „Societatea socialistă multilateral dezvoltată — se subliniază în Programul P.C.R. — va asigura afirmarea principiilor socialiste în toate sectoarele vieții economico-sociale, manifestarea tot mai deplină a personalității umane, îmbinarea armonioasă a intereselor personale cu aspirațiile generale ale întregii societăți”⁵.

În concepția Partidului Comunist Român, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate reprezintă un proces revoluționar, dinamic, complex, multilateral, atotcuprinzător, caracterizat prin trecerea de la acumulări cantitative la profunde modificări calitative în toate domeniile vieții sociale. Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate are în vedere dezvoltarea armonioasă a sistemului forțelor de producție pe baza cuceririlor noi ale științei și tehnicii contemporane, crearea economiei naționale dezvoltate, cu o industrie modernă și o agricultură intensivă de înalt randament, a unei științe avansate apte să dinamizeze producția materială și perfecționarea întregii societăți, transformări revoluționare corespunzătoare în ansamblul relațiilor de producție și sociale, în existența și conștiința socială a maselor, perfecționarea permanentă a întregului sistem al suprastructurii, promovarea eticii și echității socialiste, afirmarea personalității umane. Totodată, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate are în vedere realizarea unei concordante cît mai depline între forțele de producție și relațiile de producție și sociale, dezvoltarea democrației socialiste, lărgirea și perfecționarea cadrului organizatoric de participare activă și efectivă a oamenilor muncii la conducerea societății, dezvoltarea acțiunii conștiente pentru soluționarea contradicțiilor ce apar pe parcursul dezvoltării sociale, înlăturarea unor disparități pe care nu le-a putut înlătura revoluția socialistă. Un loc de seamă în obiectivele strategice ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate îl ocupă omogenizarea structurilor sociale și întărirea unității întregului popor, crearea condițiilor celor mai propice creației în domeniul științei, culturii, artei, desfășurarea pe un front larg a instrucției publice, a procesului de formare a conștiinței socialiste, situarea permanentă în centrul politicii sociale, economice, culturale a partidului și statului a omului-factor determinant al întregii dezvoltări sociale. Definind conceptul societății socialiste multilateral dezvoltate la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 secretarul general al P.C.R., preciza: „Cu prilejul adoptării Programului partidului de către Congresul al XI-lea am arătat că ne-am gîndit să stabilim obiectivul strategic al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate avînd în vedere laturile vieții sociale—baza

materială, conducerea și dezvoltarea democrației, rolul tot mai important al științei, activitatea ideologică, politico-educativă. Am dat formularea de „multilateral dezvoltată” societății noastre viitoare pentru a nu se crea neînțelegeri, pentru a nu se lăsa loc neglijării vreunei laturi a activității, pentru a nu se trage concluzia că, vorbind de societatea socialistă, ne-am referi numai, sau mai cu seamă, la dezvoltarea bazei materiale”⁶. Această viziune atotcuprinzătoare asupra obiectivelor edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, avînd ca țel suprem satisfacerea cît mai deplină a trebuințelor materiale și spirituale ale tuturor oamenilor muncii, se înscrie ca o contribuție a Partidului Comunist Român la îmbogățirea gândirii marxiste contemporane în domeniul social-politic.

În definirea obiectivelor etapei făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în România, Partidul Comunist Român dă expresie unei viziuni dialectice, care privește socialismul, societatea socialistă nu drept un act finit, ci ca un proces revoluționar continuu, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a avertizat în repetate rânduri asupra pericolului unei înțelegeri voluntariste și a unei viziuni idilice asupra realizării rapide a obiectivelor socialismului și comunismului. Aceasta împiedică înarmarea comuniștilor, a oamenilor muncii cu voința fermă de a lupta cu greutatea inerentă complexei opere istorice a construirii socialismului și comunismului, pentru înlăturarea contradicțiilor și asigurarea progresului neîntrerupt economic și social al patriei noastre.

Concepția Partidului Comunist Român asupra dezvoltării multilaterale a societății socialiste se bazează pe premisa principală, deosebit de importantă că socialismul în România este opera proprie a poporului român. Construcția socialismului în țara noastră a relevat că intensificarea dezvoltării economiei naționale poate fi asigurată numai prin mobilizarea maximă și prin folosirea eficientă a tuturor mijloacelor materiale și umane proprii, prin realizarea unui raport echilibrat între fondul de dezvoltare (acumulare) și fondul de consum, prin conjugarea efortului propriu al poporului, care are rolul hotărîtor în dezvoltarea economiei raționale, cu o largă colaborare și cooperare internațională. Experiența țării noastre, ca și a altor țări socialiste, demonstrează că popoarele, care și-au cucerit independența și au trecut pe calea dezvoltării de sine stătătoare trebuie să facă eforturi susținute pentru a-și făuri o economie puternică, bazată pe dezvoltarea industriei și a agriculturii, pe dezvoltarea științei, a învățămîntului, culturii — ca factori hotărîtori pentru ridicarea bunăstării poporului.

Partidul văzînd în eforturile proprii ale națiunii factorul decisiv al progresului economic și social al țării, a acționat pentru asigurarea unei utilizări a venitului național care, potrivit condițiilor existente în fiecare etapă istorică, să determine atît creșterea rapidă a forțelor de producție, a venitului național, cît și satisfacerea necesităților materiale și culturale crescînde ale poporului. Programul Partidului Comunist Român fundamentează necesitatea imperioasă pentru România de a folosi o rată înaltă a acumulării care să asigure „atît creșterea și modernizarea continuă a forțelor de producție, înflorirea științei și tehnicii, crearea unei baze tehnico-științifice a societății în pas cu evoluția civilizației mondiale cît și satisfacerea într-o măsură sporită a nevoilor materiale și spirituale în continuă creștere și diversificare ale maselor largi populare”⁷. În perioada 1966 — 1985 țara noastră a alocat pentru dezvoltare circa o treime din venitul național. Congresul al XIII-lea al P.C.R. din noiembrie 1984 a prevăzut și pentru

cincinalul 1986—1990 asigurarea unei repartizări judicioase a venitului național pentru fondul de consum și fondul de dezvoltare, circa 70% din venitul național fiind destinat fondului de consum, iar 30% — fondului de dezvoltare. Aceste proporții corespund stadiului actual de dezvoltare a României, asigurând atit condițiile necesare ridicării nivelului de trai material și spiritual al poporului, cit și dezvoltării economico-sociale, realizării bazei tehnico-materiale necesare înfăptuirii obiectivului fundamental — făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Menținerea unei rate înalte de acumulare a asigurat și asigură sporirea continuă a investițiilor, destinate cu preponderență pentru creșterea în ritm susținut a forțelor de producție în concordanță cu noile cuceriri ale științei și tehnicii contemporane, pentru dezvoltarea armonioasă, proporțională, în ritm înalt a tuturor ramurilor economiei naționale.

Experiența tuturor țărilor dezvoltate fie ele capitaliste sau socialiste, cit și experiența României evidențiază necesitatea înfăptuirii industrializării, ca obiectiv obligatoriu în procesul istoric de ieșire al unei țări din stadiul de țară în curs de dezvoltare și transformare în țară dezvoltată din punct de vedere economic. Concepția Partidului Comunist Român privind industrializarea țării, dezvoltată întiia oară ca o *concepție unitară și de lungă perspectivă*, de către secretarul general al partidului la Congresul al IX-lea, se fundamentează pe recunoașterea rolului decisiv al forțelor de producție în progresul societății. Potrivit acestei teze, o țară nu poate fi apreciată numai din punctul de vedere al orinduirii ei sociale; oricare țară, inclusiv o țară socialistă, se poate afla pe diferite trepte de dezvoltare a forțelor de producție.

Dezvoltarea cu prioritate a industriei este o legitate a progresului forțelor de producție contemporane, o condiție pentru așezarea pe baze moderne a agriculturii, celorlalte ramuri ale economiei naționale, a ridicării continue a nivelului de trai material și spiritual al poporului, a întăririi independenței și suveranității țării, a dezvoltării schimburilor externe și cooperării cu alte state.

Industria constituie un factor de restructurare a economiei naționale în ansamblul său, de integrare și omogenizare a activităților economico-sociale în complexul economic național, proces subordonat nevoilor societății, condiționat de volumul și structura resurselor economice ale țării, de nivelul și exigențele progresului celorlalte ramuri și activități economice. Orientările în domeniul politicii industriale stabilite la congresele partidului au urmărit asigurarea unor raporturi corespunzătoare între ramurile producătoare de mijloace de producție și cele producătoare de bunuri de consum, a unui echilibru, în dinamică, între industrie și agricultură, între acestea și celelalte ramuri ale economiei; promovarea progresului tehnic în consens cu revoluția tehnico-științifică contemporană; amplasarea industriei pe întreg teritoriul țării și dezvoltarea industrială a tuturor județelor și localităților, pentru soluționarea decalajelor între județe; dezvoltarea bazei proprii de materii prime și energie, utilizarea cu înaltă eficiență a resurselor naturale, a combustibililor și energiei.

În strinsă legătură cu creșterea rolului științei în procesul de dezvoltare a forțelor de producție, de modernizare a bazei tehnico-materiale a societății socialiste românești, partidul a promovat o concepție științifică și privitor la dezvoltarea diferitelor ramuri ale economiei, conferind prioritate subramurilor moderne ale industriei constructoare de mașini. În

concepția partidului această orientare este corelată cu valorificarea superioară a resurselor energetice și de materii prime ale țării.

Lărgirea bazei proprii de materii prime și energie, creșterea gradului de acoperire din resurse interne a nevoilor economiei naționale constituie o componentă esențială a strategiei dezvoltării structurilor optime ale economiei naționale. În acest sens, partidul a pus în centrul activității economice dezvoltarea puternică a bazei energetice, de materii prime, orientînd eforturile în următoarele direcții: descoperirea și valorificarea a noi zăcăminte de substanțe minerale utile, accentuarea creșterii industriei extractive, intensificarea cercetării și cunoașterii rezervelor de substanțe minerale utile pe întreg teritoriul țării, inclusiv a minereurilor sărace, promovarea unei strategii ferme de utilizare judicioasă a materiilor prime și materialelor, de recuperare, recondiționare și refolosire a acestora, elaborarea unor tehnologii noi de exploatare și prelucrare cit mai eficientă a resurselor existente, folosirea cărbunilor pentru producție de energie electrică și termică, valorificarea potențialului hidroenergetic, construcția de centrale nucleare electrice, utilizarea noilor surse de energie ș.a.

Situarea consecventă a industrializării țării în centrul politicii generale a partidului și statului nostru de creare a bazei tehnico-materiale a economiei naționale și mobilizarea în acest scop a tuturor resurselor materiale și umane s-a dovedit a fi calea sigură de valorificare superioară a bogățiilor naturale, de sporire a avuției naționale și ridicare a nivelului de trai al poporului, de întărire a independenței naționale. Așa cum sublinia, pe bună dreptate, secretarul general al partidului, la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 „Dacă România, trecînd pe calea construcției socialiste, nu ar fi acționat pentru dezvoltarea puternică a forțelor de producție, pentru realizarea unei industrii moderne, pe baza tehnicii celei mai avansate, am fi rămas în continuare o țară slab dezvoltată, dependentă de țările industrializate. Dezvoltarea puternică a industriei socialiste, amplasarea forțelor de producție și progresul industriei în toate județele au constituit și constituie factorul esențial al victoriei socialismului, al trecerii la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism”⁸.

În cadrul strategiei generale de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate se amplifică funcțiile agriculturii, ca bază alimentară a populației și de materii prime pentru industrie, ca mijloc de intensificare a exportului, ca sursă de acumulare pentru creșterea economică. În România, unde agricultura reprezintă o ramură de bază a economiei naționale, dezvoltarea unei agriculturi intensive, de înaltă productivitate, organizată pe baza celor mai noi cuceriri ale științei reprezintă o condiție obligatorie a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, a accelerării progresului economic al țării și ridicării nivelului de trai al populației.

Pornind de la prevederile dezvoltării puternice a agriculturii și de la cerințele realizării unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile de activitate, Congresul al XII-lea al partidului, din 1979, a stabilit, ca un obiectiv principal, înfăptuirea unei noi revoluții agrare. Conceptul de nouă revoluție agrară are o sferă mult mai cuprinzătoare decît revoluțiile agrare realizate mai înainte. Noua revoluție agrară include elementele materiale ale forțelor productive — baza tehnico-materială a agriculturii, forța de muncă, relațiile economice — organizarea agriculturii, conținutul și caracterul muncii agricole, randamentul, productivitatea muncii în agricultură, modul de muncă și de viață al țărănimii, al

tuturor lucrătorilor din agricultură. Dacă socializarea agriculturii a avut drept scop crearea sectorului socialist în agricultură, noua revoluție agrară are menirea să pună în valoare acumulările create, resursele existente. În concepția secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, noua revoluție agrară va duce la transformarea agriculturii într-o activitate a industriei agricole. Producția agricolă va deveni un proces de aplicare tehnologică a celor mai avansate cuceriri ale științei contemporane; se vor modifica radical modul de muncă și caracterul muncii, modul de conducere și organizare a producției și muncii în agricultură; gradul de profesionalizare a muncii se va ridica la nivelul activității industriale; se va realiza o apropiere tot mai accentuată între cele două feluri de muncă, vor dispărea treptat deosebiri esențiale dintre ele.

Ținând seama de necesitatea realizării unei corelații optime dintre industrie și agricultură în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, de faptul relevant de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982, că România „va trebui să se bazeze pe o industrie modernă, puternic dezvoltată, pe o agricultură modernă de înaltă productivitate, continuând să rămână și în viitor o țară industrial-agrară”⁹, Directivele Congresului al XIII-lea al partidului cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1986—1990 și orientările de perspectivă pînă în anul 2000 consacră ca o orientare și sarcină principală a viitoarei etape: „Asigurarea unui raport optim între industrie și agricultură, dezvoltarea armonioasă și echilibrată a tuturor ramurilor economiei naționale — condiție primordială a progresului său continuu și multilateral”¹⁰.

Pornind de la adevărul că făurirea noii orînduiri sociale reprezintă opera revoluționară și conștientă a maselor populare, a întregului popor, desfășurată sub conducerea partidului comunist, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fundamentat din punct de vedere teoretic locul și rolul partidului în procesul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, legitatea creșterii rolului său conducător. Partidului îi revine misiunea de a uni întreaga activitate socială, de a asigura conducerea științifică a procesului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. În acest sens, în expunerea la Plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, din 1—2 iunie 1982, secretarul general al partidului releva: „În actualul stadiu de dezvoltare a societății socialiste românești, în condițiile dezvoltării democrației socialiste, ale perfecționării cadrului democratic de participare a maselor populare la conducerea tuturor sectoarelor, partidului nostru îi revine înalta misiune de a constitui forța politică organizatoare și dinamizatoare a întregii activități economico-sociale. El reprezintă și va reprezenta în continuare centrul vital al funcționării societății noastre socialiste”¹¹.

Procesul revoluționar, lupta revoluționară, desfășurîndu-se continuu, în conformitate cu fiecare stadiu istoric al edificării noii orînduiri sociale, necesită creșterea rolului partidului de forță politică conducătoare, organizatoare și dinamizatoare a energiilor întregii națiuni, desfășurarea de către partid, a unei ample activități teoretice și practice, de cunoaștere și prospectare a legilor dezvoltării economico-sociale, de aplicare a legităților generale la condițiile concrete din România, de soluționare a contradicțiilor prin studierea și înțelegerea cauzelor care le generează, formarea conștiinței socialiste în rîndul maselor populare, înlăturarea la timp a stărilor de lucruri, care nu mai corespund dezvoltării, și, promovarea cutezătoare

a noului, a spiritului revoluționar, militant, în pas cu cerințele construcției societății socialiste, cu realizările științifice ale epocii contemporane.

Partidul Comunist Român își exercită rolul și funcțiile sale din interiorul societății, împreună cu clasa muncitoare, cu întregul popor. Una din condițiile fundamentale ale exercitării rolului de conducător o reprezintă întărirea permanentă a legăturilor partidului cu masele, dezvoltarea democrației muncitorești, revoluționare, promovarea noului în toate domeniile. În concepția secretarului general al partidului nostru, afirmarea rolului conducător al partidului nu înseamnă și nu trebuie să însemne subordonarea sau tutelarea celorlalte componente ale sistemului general de conducere și organizare a societății noastre.

Pornind de la necesitatea realizării unei conduceri unitare, științifice și, în același timp, democratice a întregii activități politice, economice și social-culturale, Partidul Comunist Român a acordat atenție elaborării unei concepții științifice privind conducerea societății. În acest sens, documentele P.C.R., cu deosebire Programul Partidului Comunist Român, opera teoretică și politică a secretarului general al partidului, cuprind ample elaborări privitoare la obiectul științei conducerii de către partid a societății, la principiile de bază ale conducerii societății socialiste. Ele subliniază că exercitarea rolului partidului de forță politică conducătoare a națiunii, în perioada edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, trebuie să se bazeze pe studierea și cunoașterea obiectivă a realității sub toate aspectele și laturile sale, atât pozitive, cât și negative, pe incorporarea organică în teoria și practica conducerii sociale a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Întrucât nu există domeniu de activitate în care să nu fie implicată munca de conducere, știința conducerii trebuie să abordeze totalitatea laturilor conducerii vieții sociale. În acest sens, Programul Partidului Comunist Român subliniază: „Conducerea științifică trebuie să cuprindă toate problemele organizării societății — de la cele privind dezvoltarea economiei, științei, culturii până la cele ce privesc familia și normele de conviețuire socială, deoarece toate influențează într-o măsură mai mare sau mai mică progresul general”¹².

În concepția Partidului Comunist Român, baza trainică a conducerii sociale unitare, a dezvoltării planificate a economiei socialiste, a concentrării resurselor materiale și umane spre obiectivele care au o însemnătate decisivă pentru progresul României o constituie proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție. Trăsătura caracteristică fundamentală a conducerii sociale unitare este profundul său democratism. „Socialismul — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — este opera poporului”; el „se construiește cu poporul și pentru popor. Deci trebuie să facem totul pentru a asigura participarea directă democratică a poporului la conducerea societății”¹³. În această viziune, în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, a fost creat și perfecționat continuu un cuprinzător și complex sistem unitar de conducere a țării de către popor, format din organisme larg reprezentative la nivel național, cât și în unitățile economico-sociale și administrativ-teritoriale, o democrație politico-economică și socială. Acest cadru democratic — în care se manifestă într-o puternică armonie: Partidul Comunist Român ca forță politică conducătoare a societății, ca centrul vital al națiunii, statul socialist ca reprezentant suprem al proprietarilor și producătorilor, organizatorul vieții comune a întregului popor, organizațiile de masă și obștești, unite în Frontul Democrației și Unității Socialiste, organismele autoconducerii

muncitorești — asigură participarea directă, permanentă și sistematică a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, la conducerea statului, a unităților economice, a instituțiilor științifice, cultural-educative, a localităților țării, a întregii societăți. Concepția partidului nostru despre democrație pornește de la necesitatea realizării unor relații economice și sociale echitabile, care să permită fiecărui cetățean să ducă o viață demnă, a asigurării accesului liber la învățământ, cultură și știință, a participării directe a tuturor cetățenilor țării la conducerea societății.

Partidul Comunist Român privește dezvoltarea democrației ca un proces istoric, considerind că formele de manifestare și de participare a maselor la conducerea societății se perfecționează continuu, corespunzător dezvoltării forțelor de producție, relațiilor de producție și sociale, se schimbă ca urmare a transformărilor în structura socială a țării. O astfel de viziune a conducerii procesului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, a cărei principală parte componentă o constituie legătura strinsă și dialogul permanent cu masele de oameni ai muncii, cu întregul popor, fertilizează întreaga activitate a partidului, generind forme de organizare și de acțiune în pas cu cerințele vieții.

Dezvoltarea democrației socialiste, făurirea și întărirea unității moral-politice și ideologice a tuturor claselor și categoriilor sociale, a întregului popor au determinat transformarea statului român din instrument al dominației de clasă, în reprezentantul întregului popor, al tuturor oamenilor muncii. La Congresul al XIII-lea al P.C.R. din 1984, secretarul general al partidului, în Raportul prezentat, referindu-se la rolul și funcțiile statului în procesul făuririi noii orânduiri sociale, la perspectivele sale de viitor, a formulat următoarele precizări de înaltă valoare teoretică și metodologică: „Viața, practica dezvoltării sociale pun în evidență lipsa de fundament științific și caracterul profund eronat al tezelor potrivit cărora ar trebui să se limiteze sau să se renunțe la rolul și funcțiile statului în conducerea activității economico-sociale. Trebuie spus că, dimpotrivă, complexitatea evoluției viitoare a societății și aplicarea conștientă a legiților dezvoltării sociale impun perfecționarea continuă a activității de conducere în toate domeniile. Desigur, în concordanță cu stadiul de dezvoltare a economiei și vieții sociale și pe măsura adâncirii și perfecționării procesului de democratizare a statului, de participare tot mai largă a maselor populare la conducerea societății, funcțiile cu caracter represiv ale statului se vor diminua tot mai mult. Tendința obiectivă însă, determinată de dezvoltarea societății, este aceea a întăririi și perfecționării rolului și funcțiilor statului de organizator și conducător al întregii activități economico-sociale”¹⁴.

Ținând seama de noua etapă de dezvoltare a României, secretarul general al Partidului Comunist Român a elaborat pentru definirea statului socialist român conceptul de stat al democrației muncitorești revoluționare care corespunde pe deplin realităților din România în etapa edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, caracterizate prin exercitarea rolului conducător al clasei muncitoare, prin făurirea și întărirea unității social-politice a întregului popor. Dacă în perioada revoluției socialiste și construirii bazelor socialismului puterea de stat se manifesta ca o putere democratică pentru marea majoritate și, în același timp, ca o dictatură împotriva minorităților exploatare, răsturnate de la putere, în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, democratice-

mul statului socialist român se manifestă plenar, fiind determinat de natura socialistă a societății românești, în toate laturile ei. În această etapă, statul se definește ca putere aparținând întregii națiuni socialiste, putere pusă în slujba edificării socialismului și comunismului, ridicării continue a bunăstării și civilizației poporului. Pornind de la această realitate, Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1982, în Rezoluția adoptată, a apreciat că statul socialist român, odată cu adâncirea procesului democratic, a căpătat caracterul de *stat al democrației muncitorești, revoluționare*. În calitate de reprezentant suprem al poporului, statul exercită funcțiile interne — funcția de organizare și conducere a economiei naționale, funcția cultural-educativă și ideologică, funcția de apărare a proprietății socialiste, a ordinii de stat, a drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor, precum și funcțiile externe — funcția de dezvoltare a relațiilor de colaborare cu celelalte state, funcția de promovare a păcii și securității internaționale, funcția de apărare a țării.

Îndeplinirea funcțiilor statului democrației muncitorești revoluționare are loc în condițiile manifestării rolului partidului de centru vital al națiunii, ale unei concordanțe dialectice între stat și partid. Funcționarea adecvată a statului democrației muncitorești revoluționare și exercitarea rolului de conducător politic al partidului se realizează în condițiile participării maselor largi ale poporului la conducerea societății, ale atragerii tuturor claselor și categoriilor sociale la activitatea statului.

Partidul și statul, ca părți componente ale sistemului politic din România, îndeplinesc funcții diverse, conducerea avînd-o însă Partidul al cărui rol constă în unirea eforturilor întregului popor în făurirea socialismului și comunismului. Partidul Comunist Român subliniază constant necesitatea de a se ține seama permanent de funcțiile și rolul fiecăruia dintre aceste organisme : *statul*, ca reprezentant suprem al puterii, adoptă legi și alte decizii de conducere obligatorii pentru toți cetățenii țării ; *partidul* ca forță politică conducătoare în societate, organele partidului nu pot înlocui organele de stat. Statului îi revin funcții și sarcini în societate pe care el le îndeplinește cu mijloace și metode proprii, diferite de mijloacele și metodele muncii de partid.

Înfăptuirea consecventă a democrației socialiste asigurarea participării poporului la conducerea societății presupun o temeinică pregătire politico-ideologică, o cunoaștere și înțelegere aprofundată a legilor obiective ale dezvoltării sociale și, totodată, o înaltă răspundere din partea fiecăruia în exercitarea drepturilor democratice, cetățenești, în contribuția adusă la guvernarea țării. Partidul Comunist pornește de la ideea că menirea istorică a socialismului este nu numai de a elibera omul de asuprire și exploatare, de a asigura bunăstarea lui materială, ci de a făuri o civilizație spirituală superioară, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om cu o înaltă conștiință și pregătire culturală și profesională, cu un profil moral-politic înaintat. La baza activității sale ideologice și politico-educative, de formare a conștiinței socialiste, partidul pune concepția despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric, principiile socialismului științific — tot ceea ce este nou în domeniul științei, al cunoașterii umane.

Un loc central în activitatea ideologică, politică și cultural-educativă îl ocupă educarea oamenilor muncii, în primul rînd a tineretului, în spiritul dragostei față de țară, față de popor, față de cauza socialismului, dezvoltarea patriotismului revoluționar, care constituie o componentă.

esențială a vieții spirituale a societății socialiste românești. Acționînd pentru cunoașterea temeinică a istoriei patriei și cultivînd recunoștința și prețuirea trecutului glorios de muncă și luptă al poporului român pentru libertate socială și națională, Partidul Comunist Român sădește staționar în conștiințe sentimentul răspunderii față de moștenirea revoluționară a înaintașilor, de marile realizări ale socialismului, hotărîrea de a duce mai departe făclia progresului și civilizației pe pămîntul României. În acest sens, o majoră semnificație teoretică prezintă aprecierea secretarului general al partidului privitoare la rolul istoriei nu numai în procesul de educare patriotică socialistă a oamenilor, ci și în conceperea și orientarea activității teoretico-ideologice și politico-educative. „Stabilirea locului în istorie, a originii și continuității în bazinul carpato-dunărean ale poporului român — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — constituie fundamentul oricărei activități ideologice, teoretice și politico-educative. Nu se poate vorbi de educație patriotică socialistă fără cunoașterea și cinstirea trecutului, a muncii și luptei înaintașilor noștri”¹⁵. Într-adevăr, oricine iubește prezentul și luptă pentru un viitor luminos nu se poate să nu prețuiască istoria, faptele înaintașilor, prin atîtea pilde demne de urmat.

În concepția partidului nostru patriotismul trebuie să ducă la întărirea prieteniei și frăției dintre toți cetățenii patriei, la întărirea unității și coeziunii societății socialiste românești.

Concepția științifică, ideile profund novatoare promovate consecvent de Partidul Comunist Român, de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care de la Congresul al IX-lea al P.C.R. se află în fruntea partidului și statului și-au pus puternic amprenta asupra dinamismului și mutațiilor calitative în viața economică și social-politică a României. În epoca inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului au avut loc prefaceri profunde, calitative în toate domeniile de activitate. Progresul economic și social s-a caracterizat prin integrarea mai profundă a dezvoltării economiei naționale în contextul revoluției tehnico-științifice, restructurarea modernă a întregii producții economice, creșterea productivității muncii, perfecționarea relațiilor de producție și sociale. Industria României, dispunînd de o dotare modernă, de specialiști și muncitori de înaltă calificare, asigură înzestrarea tehnică a economiei naționale și soluționează cele mai complicate probleme tehnice, inclusiv în domeniile electronicii, utilajelor energetice și atomo-nucleare, aviației și în alte sectoare de importanță deosebită. Totodată, România dispune de o puternică capacitate de cercetare științifică și tehnologică, aptă să contribuie la progresul economiei naționale. Agricultură, — a doua ramură de bază a economiei naționale —, înzestrată tehnic de industria națională, cunoscînd o creștere importantă în domeniul irigațiilor și îmbunătățirilor funciare, a chimizării, și-a sporit continuu producția agricolă.

În cele două decenii care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, poporul român, printr-un uriaș efort creator, a înălțat pe pămîntul României mii de întreprinderi și combinate moderne, a dezvoltat puternic noi ramuri industriale — inexistente în trecut. Peste 90 % din fondurile fixe ale țării au fost create în ultimii 20 de ani. Ca urmare a creșterii potențialului economic al țării s-au creat, în aceeași perioadă, aproape 3.500.000 de noi locuri de muncă, asigurîndu-se ocuparea întregii populații în vîrstă de muncă¹⁶. De asemenea, venitul național pe locuitor a crescut de la 7684 lei în 1965 la 31.600 lei în 1984¹⁷. Rezultate deosebit

de importante s-au obținut și în construcția de locuințe, dându-se în folosință, în perioada 1965-1984, aproximativ 3.100.100 locuințe, din care aproape 2.250.000 la orașe. Au cunoscut o puternică dezvoltare știința, învățământul și cultura — factori fundamentali ai progresului economic și social al țării.

Construirea socialismului și opera de consolidare și de dezvoltare multilaterală a acestuia în anii noștri, îndrumate și conduse de Partidul Comunist Român, în toate etapele, au fost și sînt o realizare colectivă a poporului român, rodul unor mari și continui eforturi proprii. Comparînd nivelul de dezvoltare al României cu cel al altor state constatăm că modul de producție socialist și-a demonstrat pe deplin superioritatea. Construirea socialismului a asigurat desființarea inegalităților sociale și naționale, condiții mai demne de muncă și de viață, profunde transformări economico-sociale. Superioritatea socialismului apare și mai mult în evidență dacă avem în vedere că România în momentul trecerii la construirea socialismului era o țară slab dezvoltată din punct de vedere economic.

Anii construcției socialiste și îndeosebi ultimele două decenii au marcat afirmarea plenară a ființei naționale a poporului român, a idealurilor sale de unitate și libertate înflorirea puternică a națiunii, a statului nostru național unitar. Pornind de la concepția materialist-dialectică și istorică privitoare la rolul națiunii în societate, — deci și în societatea socialistă —, de la faptul că pentru o perioadă lungă de timp, inclusiv în comunism, națiunea va continua să aibă un rol important în progresul societății, în conlucrarea cu alte națiuni, Partidul Comunist Român subliniază necesitatea dezvoltării însușirilor noi ale națiunii române, pentru omogenizarea și întărirea unității ei, pentru întărirea continuă a statului național unitar român.

Asemenea dezvoltării social-economice interne, politica și activitatea internațională ale României au cunoscut cea mai bogată perioadă după cel de-al IX-lea Congres al partidului. Punînd în centrul activității înlăptuirea operei de edificare socialistă, partidul și statul au desfășurat, totodată, o activitate intensă pentru dezvoltarea relațiilor cu toate statele, promovînd o politică de pace, de largă colaborare internațională și participînd activ la dezbaterile și soluționarea problemelor lumii contemporane. Politica și activitatea externă a României se întemeiază pe o concepție unitară, la baza căreia stau principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi a tuturor statelor, neamestecului în treburile interne ale altor state, avantajului reciproc, respectării dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur destinul — principii a căror aplicare constituie singura temelie trainică a unei colaborări fructuoase între state, a înlăptuirii securității și păcii în lume. Țara noastră și-a extins continuu relațiile cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu țările capitaliste dezvoltate. Este semnificativ în acest sens faptul că România întreține relații diplomatice cu 140 de state, față de 67 în 1965, iar legături economice cu 150 de state.

În spiritul continuității istorice, Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, din 1984, generalizînd experiența dobîndită în anii edificării noii orînduiri sociale, a jalonat drumul poporului român în perioada următorului cincinal și, în perspectivă, a sfîrșitului de mileniu. Hotărîrile istorice ale Congresului al XIII-lea al partidului marchează trecerea României în cea de-a treia etapă a realizării Programului partidului. Ca urmare a înlăptuirii prevederilor din Directivele cu privire la

dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1986-1990, în anul 1990 „România va intra într-o nouă etapă de dezvoltare economico-socială, va face un nou pas înainte pe drumul făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintării spre comunism”¹⁸.

În ultimul deceniu al acestui secol, prin promovarea largă a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne, va continua procesul revoluționar de formare și dezvoltare a bazei tehnico-materiale a societății socialiste românești. În anul 2000, România va deveni o țară socialistă multilateral dezvoltată.

Concepția științifică, profund novatoare, promovată de Partidul Comunist Român, de secretarul general al partidului, președintele Republicii, Nicolae Ceaușescu, și-a pus puternic amprenta asupra dinamismului și mutațiilor calitative în viața economică și social-politică a țării. Epoca inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, caracterizându-se prin prefaceri profunde, calitative în toate domeniile vieții economice, politice și sociale, prin progrese grandioase în dezvoltarea țării pe calea socialismului, ilustrează forța orînduirii noastre, capacitatea sa de a asigura o dezvoltare economică susținută, ridicarea nivelului de viață materială și spirituală a poporului, înflorirea plenară a națiunii române și afirmarea fără precedent a României socialiste pe plan mondial.

NOTE

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 7, Edit. politică, București, 1973, p. 544.

² *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, 19–24 iulie 1965*, Edit. politică, București, 1966, p. 21–105, 166–183.

³ *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, Edit. politică, București, 1975, p. 59.

⁴ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 24, Edit. politică, București, 1983, p. 62.

⁵ *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, Edit. politică, București, 1975, p. 71.

⁶ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 24, Edit. politică, București, 1983, p. 61–62.

⁷ *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, p. 88.

⁸ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 24, Edit. politică, București, 1983, p. 20.

⁹ *Ibidem*, p. 25.

¹⁰ *Directivă Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1986-1990 și orientările de perspectivă pînă în anul 2000*, Edit. politică, București, 1984, p. 16.

¹¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 24, Edit. politică, București, 1983, p. 52.

¹² *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, Edit. politică, București, 1975, p. 107–108.

¹³ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 24, Edit. politică, București, 1983, p. 35.

¹⁴ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, 19 noiembrie 1984, Edit. politică, București, 1984, p. 44–45.

¹⁵ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 24, Edit. politică, București, 1983, p. 15.

¹⁶ *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România 1985*. Direcția Centrală de Statistică, p. 59.

¹⁷ Viorica Nicolau, Constantin Popescu, *Înlăturarea continuă a forței economice a României*, în „Era socialistă” nr. 4 din 25 februarie 1985, p. 8.

¹⁸ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, 19 noiembrie 1984, Edit. politică, București, 1984, p. 32.

LA CONSTRUCTION DE LA SOCIÉTÉ SOCIALISTE
EN ROUMANIE —
EXPRESSION DE L'APPORT DU P.C.R., DE SON
SECRÉTAIRE GÉNÉRAL,
NICOLAE CEAUȘESCU AU DÉVELOPPEMENT CREATEUR
DE LA THÉORIE ET DE LA PRATIQUE RÉVOLUTIONNAIRE

Résumé

L'étude examine, sur de multiples plans, le développement socialiste de la Roumanie pendant la nouvelle étape historique inaugurée par le IX-e Congrès du Parti Communiste Roumain de 1965, Congrès qui par les décisions adoptées a représenté un moment de portée décisive pour la consolidation et le développement multiforme du socialisme en Roumanie.

Analysant les étapes historiques et les stades du développement économique, social et politique, l'auteur relève que la Roumanie a parcouru dans le cadre du processus révolutionnaire unique d'édification du socialisme les étapes historiques suivantes : l'accomplissement de la révolution populaire-démocratique (1944—1947) ; la réalisation des tâches de la révolution socialiste, la création de l'économie socialiste unitaire et la victoire du socialisme (1948—1965) ; la consolidation du socialisme, de sa base technico-matérielle (1966—1970) ; la passage à l'édification de la société socialiste multilatéralement développée. Les étapes et les stades du développement économique, social et politique de la Roumanie révèlent les profondes mutations d'ordre quantitatif et qualitatif survenues dans la structure et la superstructure de la société roumaine.

En relevant l'apport créateur du Parti Communiste Roumain au développement de la théorie et de la pratique de l'édification du socialisme, l'étude présente la conception du Parti Communiste Roumain concernant toute une série de problèmes importants dont : le rôle du développement à un rythme soutenu des forces productives sur la base de l'industrialisation du pays, des propres efforts visant à transformer la Roumanie en pays socialiste industriel-agricole développée ; les objectifs fondamentaux de l'édification de la société socialiste multilatéralement développée dans les conditions de la Roumanie et les directions suivant lesquelles on agit pour la création de cette société ; le rôle du parti et de l'Etat, le développement de la démocratie dans le processus de l'édification de la société socialiste multilatéralement développée.

En conclusion, on présente à la lumière des décisions du XIII-e Congrès du P.C.R. les perspectives du développement de la Roumanie au cours des 15 années à venir.

DEZVOLTAREA SISTEMULUI POLITIC AL ROMÂNIEI ÎN ETAPA EDIFICĂRII SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE

GHEORGHE TUDOR

Între marile prefaceri pe care societatea românească le-a cunoscut în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, sub impulsul activității creatoare și neobosite desfășurate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, un loc de prim ordin îl ocupă și cele referitoare la întărirea și dezvoltarea continuă a sistemului politic al țării, sporirii necontenite a rolului său în procesul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării României spre comunism. În concepția partidului, a secretarului său general, sistemul nostru politic oglindește realitatea fundamentală a unității poporului român, a claselor și categoriilor sociale care le formează, unitate determinată obiectiv de existența proprietății sociale socialiste asupra mijloacelor de producție, de existența interesului fundamental comun întregului popor în îndeplinirea obiectivelor înscrise în Programul P.C.R., în documentele Congresului al XIII-lea ale partidului. În același timp, în centrul concepției partidului nostru, a secretarului său general, cu privire la esența și semnificația deosebită a sistemului politic al țării se află și teza că socialismul este opera conștientă a poporului, care se construiește cu poporul și pentru popor. De aici, obiectivul social-politic major, care a căpătat tot mai mult viață, în anii de după Congresul al IX-lea — privind realizarea prin intermediul sistemului politic al țării a unor forme adecvate, stimulative și fertile de conducere a societății prin participarea directă a oamenilor muncii.

Sistemul politic, așa cum este constituit și funcționează, în etapa actuală, în țara noastră, este menit să răspundă și altor comandamente între care mai importante sînt : realizarea unei depline unități de concepție și acțiune la toate nivelurile activității sociale, astfel ca întregul organism al societății să funcționeze cu maximă precizie și operativitate, cunoașterea profundă a proceselor economice și sociale, a realităților în care trăim, realizarea pe această bază, a unei previziuni clare a dezvoltării în perspectivă ; organizarea corespunzătoare și asigurarea funcționării ireproșabile a tuturor sectoarelor de activitate, întărirea controlului obșteșc a maselor de oameni ai muncii asupra principalelor domenii de activitate, repartizarea corespunzătoare a cadrelor, cunoașterea permanentă a contradicțiilor ce acționează în societate, luarea măsurilor corespunzătoare pentru soluționarea lor ¹.

Una din trăsăturile de bază ale sistemului politic al României socialiste este existența Partidului Comunist Român ca centru vital al întregii organizări și funcționări a societății ². Afirmarea partidului ca forță politică conducătoare a societății, este rezultatul unui proces legic al dezvoltării

țării noastre istorice, al întregii activități a partidului în conducerea luptei clasei muncitoare, a oamenilor muncii din România pentru eliberarea socială și națională pentru răsturnarea regimului burghezo-moșieresc și cucerirea puterii politice, pentru edificarea societății socialiste în patria noastră.

Pe măsura dezvoltării construcției socialiste și îndeosebi în perioada ce a urmat Congresului al IX-lea rolul conducător al partidului în cadrul sistemului politic a crescut și s-a perfecționat, exercitându-se în forme noi, superioare.

Definind în chip magistral rolul de factor fundamental pe care partidul îl îndeplinește în viața politică și socială a țării în etapa actuală tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma că „partidul reprezintă nucleul în jurul căruia gravitează întreaga societate și de la care radiază energia și lumina ce pune în mișcare și asigură funcționarea întregului angrenaj al orinduirii socialiste. La rîndul său partidul se regenerează continuu sub impulsul puternicelor fascicule de energie și luminează ce se îndreaptă continuu spre el din rîndul națiunii noastre socialiste. Putem spune că partidul comunist îndeplinește rolul de centru vital al întregului nostru sistem social”³.

În acest spirit, Partidul Comunist Român desfășoară în primul rînd în cadrul sistemului politic al țării, o vastă muncă de elaborare științifică a măsurilor și soluțiilor necesare mersului înainte al societății, de organizare și mobilizare a forțelor poporului în îndeplinirea Programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, de concentrare a eforturilor întregii națiuni spre o direcție unică — înflorirea patriei.

El este caracteristic în etapa actuală că rolul conducător al partidului se manifestă cu putere crescîndă în absolut toate sferele vieții politice și sociale în producția de bunuri materiale, în activitatea ideologică, în perfecționarea relațiilor de producție, a raporturilor socialiste dintre oameni, în știință, artă și cultură, în activitatea de formare a conștiinței socialiste a maselor.

De o deosebită importanță pentru buna funcționare a sistemului politic al țării este și faptul că rolul de forță politică conducătoare a P.C.R. se exprimă în activitatea intensă multilaterală desfășurată de acesta pentru promovarea spiritului novator în întreaga viață socială, pentru perfecționarea conducerii și planificării economiei, pentru punerea de acord a formelor organizatorice și a metodelor de muncă cu nevoile actuale ale societății, pentru asigurarea triumfului în țara noastră a echității socialiste, a principiilor egalității între oameni. Pornind de la aceste comandamente fundamentale tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „Lupta împotriva tuturor elementelor vechiului care încearcă să frneze sau să stînjenească noua operă socială, împotriva a tot ceea ce este perimat, depășit, anchilozat în societate și care nu dispore peste noapte, nu pierde de la sine, constituie una din laturile principale ale rolului conducător al partidului comunist în societatea socialistă”⁴.

Îndeplinind rolul de forță politică conducătoare, de centru vital al întregii națiuni, a sistemului nostru politic, partidul are marea răspundere de a asigura buna funcționare a întregului sistem al democrației noastre muncitorești, revoluționare. Dialogul direct al conducerii partidului cu poporul, cu diferitele categorii de comuniști și oameni ai muncii a devenit, s-ar putea spune, stilul propriu de conducere al vieții noastre

sociale imprimat de conducerea partidului, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu. Elocvente în această direcție sînt cele 607 vizite de lucru în capitală și în toate județele țării efectuate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, de la Congresul al IX-lea și pînă la sfîrșitul anului 1984, cu prilejul cărora, secretarul general al partidului a analizat, împreună cu muncitorii, specialiștii și cadrele de conducere, problemele concrete din 2 106 unități economice și social-culturale.

În aceeași perioadă de strălucite împliniri, tovarășul Nicolae Ceaușescu a inițiat și participat la 223 de congrese conferințe, consfătuiri și întîlniri de lucru — momente fundamentale în procesul perfecționării neîntrerupte a vieții noastre politice, economice și sociale ⁵.

Aceleași necesități le răspunde crearea și perfecționarea unui sistem cuprinzător de participare organizată a oamenilor muncii la conducerea societății, prin instituționalizarea de noi forumuri naționale și crearea unor organisme democratice cu caracter permanent, cum sînt, de exemplu, congresele oamenilor muncii din diferite domenii de activitate, constituirea unor organe permanente ale acestor forumuri naționale precum și extinderea autoconducerii oamenilor muncii ⁶.

Partidul comunist își realizează funcțiile de forță politică conducătoare în cadrul sistemului politic al țării ca un organism viu, legat organic de clasa muncitoare, de întregul popor. Un rol important în această direcție îl reprezintă preocuparea permanentă a organelor și organizațiilor P.C.R. pentru întărirea continuă a rîndurilor partidului cu cei mai înaintați oameni ai muncii din toate sectoarele de activitate, promotori ai noului, catalizatori ai tuturor energiilor maselor de oameni ai muncii pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite de partid. La sfîrșitul anului 1984 numărul membrilor Partidului Comunist Român se ridică la 3 465 069, ceea ce reprezenta 22,17 % din totalul populației majore, iar în totalul populației ocupate de 33,91 %, în sfera producției materiale desfășurîndu-și activitatea aproape 76 % din totalul membrilor de partid.

Analiza compoziției sociale a partidului pune pregnant în evidență grija manifestată de P.C.R. de a se asigura o cit mai strînsă corelație între structura socială a partidului cu structura socială a societății românești, cu rolul și importanța pe care le au pe ansamblul societății noastre fiecare clasă sau categorie socială. Astfel, tot la sfîrșitul anului trecut, 55,67 % din efectivul partidului erau muncitori, 15,67 % țărani — ceea ce reflectă poziția conducătoare pe care o deține în mod obiectiv clasa noastră muncitoare în alianță cu țărănimea în întreaga viață social-politică a țării — 20,65 % erau ingineri, tehnicieni, economiști, cadre din cercetare, proiectare, învățămînt, ocrotirea sănătății, cultură și artă și alte categorii de intelectuali și funcționari, iar 8,01 % pensionari și femei casnice. Acționîndu-se pentru creșterea mai puternică a ponderii femeilor în totalul celor primiți în rîndurile membrilor de partid, numărul acestora a ajuns la finele anului 1984 la 1.126.162, proporția femeilor în efectivul partidului reprezentînd 32,50 % ⁷.

Concomitent cu creșterea și întărirea rîndurilor partidului, în condițiile perfecționării continue a relațiilor de producție, a organizării, conducerii și planificării științifice a activității sociale cînd partidul nu trebuie să acționeze, în cadrul sistemului politic al țării, prin metode de comandă, ca un organism situat deasupra societății, se cere fiecărui comunist, fiecărui activist de partid să se integreze organic în viața economico-socială, să participe nemijlocit, în colectivul în care lucrează la soluțio-

narea concretă a problemelor construcției socialiste. Din această perspectivă organele și organizațiile de partid acționează pentru ca membrii de partid să-și aducă contribuția mai pleneră la conducerea diferitelor sectoare de activitate în spiritul politicii partidului, la unirea eforturilor generale ale oamenilor muncii, să fie pildă vie prin înaltele lor calități politice, profesionale și morale în societate și familie.

„Așa cum am menționat nu o dată, — sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — în întreaga lor activitate, comuniștii trebuie să servească interesele maselor, ale poporului. Ei nu au și nu pot avea drepturi deosebite în societatea noastră. Ei au însă, ca revoluționari care în mod conștient s-au angajat să acționeze pentru înfăptuirea idealurilor socialismului și comunismului, datorită de a-și îndeplini cu cinste îndatoririle în toate domeniile de activitate”⁸.

Procesul firesc, logic, al creșterii continue a rolului conducător al partidului, a răspunderilor sale în cadrul sistemului politic al țării, al întăririi unității întregului popor în jurul său, al ridicării conștiinței generale a maselor de oameni ai muncii este determinat și de necesitatea aplicării cu consecvență în practică a principiului conducerii societății de către partid nu din afară, ci dinăuntru organismelor sociale de stat și economice.

În realizarea acestei cerințe un factor deosebit de important îl constituie existența la finele anului 1984, a unei structuri organizatorice a partidului suplă și dinamică care cuprindea 40 de organizații județene și organizația municipală București, 55 organizații municipale, 188 orașenești și 2 705 comunale, 6 344 organizații de partid conduse de comitete de întreprinderi, instituții, unități agricole, 72 735 organizații de bază și 12.694 grupe de partid capabile să mobilizeze comuniștii, ceilalți oameni ai muncii la înfăptuirea hotărârilor de partid și a legilor țării⁹.

Aplicarea consecventă și fermă a principiului centralismului democratic, presupunând imbinarea armonioasă a participării largi a organizațiilor și membrilor de partid la dezbateră și elaborarea hotărârilor cu răspunderea și disciplina în înfăptuirea deciziilor adoptate, reprezintă o altă condiție primordială a conducerii de către partid a sistemului politic, a tuturor organismelor economice și sociale din interiorul lor și nu din afară.

În concordanță cu principiul centralismului democratic se asigură, în același timp, dezvoltarea largă a democrației de partid, participarea activă a comuniștilor la dezbateră problemelor fundamentale ale politicii partidului, ale politicii interne și externe a țării. Se are în același timp în vedere și promovarea pe scară largă în viața și activitatea de partid a principiului conducerii și muncii colective, a spiritului critic și autocritic, a întăririi disciplinei de partid, a coeziunii și unității rîndurilor sale. Pornind permanent de la faptul că, asumîndu-și răspunderea istorică de a conduce poporul pe calea nouă, de a funcționa astfel încît să-și poată îndeplini cu cinste misiunea de centru coordonator politic al țării, al tuturor domeniilor vieții economice și sociale, P.C.R. se va preocupa și în continuare de perfecționarea formelor sale de organizare și activitate, de întărirea sa politico-organizatorică, în concordanță cu amplele și profunde mutații calitative ce se produc în mod obiectiv în societatea noastră.

Devenit de drept și de fapt reprezentantul suprem al puterii poporului, cum îl definește tovarășul Nicolae Ceaușescu, statul democrației

muncitorești, revoluționare — componentă fundamentală a sistemului politic al țării noastre — organizează și exprimă voința unitară a tuturor claselor și categoriilor sociale, între care se produce o tot mai accentuată apropiere sub acțiunea procesului de omogenizare socială, asigură, într-o strinsă conlucrare cu masele, cu organizațiile lor sociale și organismele democrației directe, elaborarea democratică și înfăptuirea politicii de dezvoltare multilaterală a societății¹⁰. În vederea creșterii rolului organizatoric și conducător al statului atît în cadrul sistemului politic al țării, cît și în activitatea economico-socială, în perioada ce a trecut de la Congresul al IX-lea, sub impulsul activității neobosite desfășurate de partid, de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a acționat permanent pentru perfecționarea organizării sale, pentru crearea unei structuri cît mai simple, care să asigure legătura directă între conducerea centrală și unitățile teritorial-administrative și economice, înlăturarea paralelismelor și verigilor intermediare. Deosebit de utile s-au dovedit măsurile ce au vizat introducerea la baza întregii activități de stat a principiului conducerii și muncii colective, a îmbinării principiului centralismului democratic cu cel al autoconducerii, autogestiei și autoaprovizionării în activitatea organelor de stat, a limitării fenomenelor de birocratism prin realizarea unei legături mai directe a organelor centrale a aparatului de stat cu unitățile de producție, cu masele largi populare.

Pe același curs ascendent al democratismului statului și sistemului politic se înscriu și modificările intervenite în activitatea organelor reprezentative ale puterii de stat¹¹. Trecîndu-se la sesiuni deschise, de lungă durată, în care activitatea sa se desfășoară atît în plen cît și în comisii s-a dezvoltat activitatea legislativă a Marii Adunări Naționale — forul suprem al puterii de stat — care, în etapa actuală, a adoptat o serie de legi menite să ofere și să dezvolte cuceririle fundamentale ale poporului, să asigure sporirea avutului obștesc, exercitarea drepturilor și libertăților cetățenești, întărirea ordinii și legalității socialiste.

Pornind de la necesitatea creșterii răspunderii deputaților în sistemul democrației socialiste, s-a asigurat depunerea mai multor candidaturi pentru un loc de deputat, dînd astfel cetățenilor posibilitatea să aleagă pe cei care dovedesc mai multă competență și inițiativă, energie și spirit gospodăresc, mai multă fermitate și răspundere în înfăptuirea politicii partidului. Semnificativ în acest sens este faptul că pentru alegerile de deputați de la 17 martie 1985, în circa 50 % din circumscripțiile electorale pentru Marea Adunare Națională și în 80 % din cele pentru consiliile populare s-au depus două sau trei candidaturi pentru un loc de deputat¹².

S-a perfecționat, de asemenea, activitatea Consiliului de Stat — organul suprem al puterii de stat cu activitate permanentă, subordonat Marii Adunări Naționale — care a exercitat un control permanent asupra aplicării legilor și hotărîrilor M.A.N., asupra activității organelor centrale ale administrației de stat, Procuraturii și Tribunalului Suprem, a organelor de stat locale. Adoptarea de către Marea Adunare Națională a Legii nr. 1 din 28 martie 1974, prin care s-a instituit funcția de Președinte al Republicii Socialiste România, a constituit un eveniment de profundă rezonanță politică în viața poporului nostru. Instituirea funcției de Președinte al Republicii constituie una din dovezile cele mai elocvente ale preocupării Partidului Comunist Român pentru perfecționarea organizării de stat, pentru înnoirea și dezvoltarea sistemului politic al țării, în concordanță

cu progresul continuu al orînduirii noastre socialiste și cu cerințele izvorite din practica socială. Ca organ suprem al puterii de stat ales de Marea Adunare Națională pe durata legislaturii și răspunzător față de aceasta, Președintele Republicii este șeful statului și reprezintă puterea de stat în relațiile interne și internaționale ale Republicii Socialiste România, îndeplinind totodată funcțiile de președinte al Consiliului de Stat, comandant suprem al forțelor armate și președinte al Consiliului Apărării al Republicii Socialiste România¹³.

În semn de nețărmurită dragoste, prețuire și recunoștință pentru activitatea neobosită ce o consacră înfăptuirii celor mai nobile idealuri de libertate, independență și progres ale poporului nostru, Marea Adunare Națională — forul suprem al țării a ales la 28 martie 1974 și apoi l-a reales, succesiv, în martie 1975, martie 1980 și martie 1985, în înalta funcție de președinte al Republicii pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, cel mai iubit fiu al poporului, patriot înflăcărat, militant revoluționar pentru cauza socialismului și comunismului în patria noastră, personalitate proeminentă a vieții internaționale.

Realizarea democratică a prerogativelor oamenilor muncii în sistemul nostru politic beneficiază și de creșterea tot mai accentuată a rolului pe care consiliile populare — organele locale ale puterii de stat — l-au înregistrat, în etapa actuală, în conducerea întregii activități economice și sociale din județe, orașe și comune, în rezolvarea problemelor privind organizarea muncii și vieții tuturor locuitorilor, în dezvoltarea corespunzătoare a fiecărui județ și localități.

În perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea s-au luat numeroase măsuri pentru perfecționarea activității Consiliului de Miniștri, care în cadrul sistemului politic al țării — ca organ suprem al administrației de stat — acționează pentru realizarea liniei generale a partidului în construcția economică și social-culturală, pentru întărirea controlului asupra tuturor organelor centrale și locale ale administrației de stat. Pe aceleași baze, s-a acționat pentru îmbunătățirea activității organelor de securitate, miliție, procuratură și justiție, chemate în cadrul sistemului politic, să apere, în spiritul umanismului revoluționar, proprietatea socialistă, munca și liniștea poporului.

Ca organism social, statul socialist ocupă un loc tot mai important în cadrul sistemului politic al țării și datorită funcțiilor sale multiple pe care le îndeplinește în societate, și care în perioada, de după Congresul al IX-lea, ca urmare a transformărilor revoluționare ce au avut loc în toate domeniile de activitate au cunoscut puternice modificări cantitative și calitative. Astfel, pe plan intern, au sporit funcțiile statului democrației muncitorești revoluționare în organizarea și conducerea unitară a întregii activități economico-sociale, administrarea avuției naționale, educarea revoluționară a oamenilor muncii și formarea omului nou, apărarea societății împotriva actelor și manifestărilor antisociale, de promovare a legalității socialiste și garantare a drepturilor și libertăților cetățenești. În același timp, pe plan extern, statul nostru socialist exercită funcții sporite în întărirea și dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare cu toate țările socialiste, de extindere a raporturilor de prietenie și a solidarității cu țările în curs de dezvoltare, de amplificare a relațiilor cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate țările lumii, fără deosebire de orînduirea socială, de întărire a păcii și securității internaționale, de par-

ticipare activă la circuitul mondial de valori, de apărare a țării împotriva unui atac din partea altui stat¹⁴.

Legat de problematica dezvoltării sistemului politic al țării în etapa actuală un aspect major îl constituie justa înțelegere a relațiilor dintre partid și stat. „Rolul conducător al partidului în societatea noastră socialistă — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu înlocuiește în nici o împrejurare organele de stat, nu diminuează și nu poate să diminueze sub nici o formă răspunderea organelor de stat în fața legilor și a poporului”¹⁵.

Din această perspectivă, în concepția partidului nostru, statul este, în cadrul sistemului politic al țării, reprezentantul suprem al puterii, care adoptă legi și alte decizii de conducere obligatorii pentru toți cetățenii țării, partidul reprezentînd forța politică conducătoare în societate, organele sale nu trebuie și nu pot înlocui organele de stat. Dimpotrivă organele de partid trebuie să facă totul pentru întărirea rolului statului, pentru buna funcționare a organelor acestuia și stricta respectare a legilor.

O particularitate originală a sistemului nostru politic, în etapa actuală, o constituie crearea, începînd cu anul 1971, a unor organisme și structuri organizatorice, cu dublă natură de partid și de stat, cu importante consecințe pe linia conducerii științifice a tuturor proceselor social-economice și a imprimării stilului de muncă propriu partidului în cele mai importante domenii de activitate. În rîndul acestor organisme, intră: Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României¹⁶ și Consiliul Central de Control Muncitoresc al Activității Economice și Sociale¹⁷, subordonate Comitetului Central al P.C.R. și Marii Adunări Naționale, Consiliul Organizării Economico-Sociale¹⁸, care își desfășoară activitatea sub îndrumarea directă a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Consiliul Culturii și Educației Socialiste¹⁹, Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie²⁰, care își desfășoară activitatea sub conducerea nemijlocită a Comitetului Central al P.C.R. și guvernului Republicii Socialiste România, Comitetul pentru problemele Consiliilor populare²¹, care funcționează pe lângă Consiliul de Miniștri și altele.

Bazîndu-se în principal pe concursul obștesc, larg al membrilor de partid ca și a celorlalți oameni ai muncii, aceste organisme sînt de natură să sporească în cadrul sistemului politic, operativitatea și spiritul de răspundere în munca de conducere atât a organelor de partid cît și a celor de stat, să creeze condiții organizatorice mai eficiente pentru a dirija în mod unitar eforturile acestor organe spre soluționarea problemelor concrete ale vieții social-economice cu care se confruntă.

Sub influența gîndirii novatoare a secretarului general al partidului nostru, prin ansamblul măsurilor pe care le-a inițiat în perioada de după Congresul al IX-lea, a fost deschisă o nouă perspectivă democrației socialiste, revoluționare, care în cadrul sistemului politic al României îndeplinește multiple funcții. În concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, esența acestei democrații este democrația muncitorească, semnificînd participarea directă, nemijlocită a celor ce muncesc, a întregului popor la conducere. Ca urmare, întregul sistem de organizare și conducere a economiei, ca și în al

ducerea muncitorească și pe autogestiunea economico-financiară, pe o împletire armonioasă a activității unor organisme și forme noi de conducere democratică a societății cu cea a organelor statului socialist, ca stat al democrației muncitorești. În ansamblul de forme și structuri ale democrației directe, inițiate de secretarul general al partidului nostru, pe prim plan se situează organismele muncitorești revoluționare din întreprinderi și instituții — adunarea generală și consiliul oamenilor muncii, chemate să dezbata și adopte hotărâri cu privire la problemele majore ale activității de realizare a sarcinilor de plan și de îmbunătățire a condițiilor de muncă și de viață ale întregului colectiv. Pentru a putea fi surprinse, dezbătute și rezolvate problemele comune unităților socialiste ca și pentru dezbaterrea unor probleme de interes general, au fost create mari forumuri naționale, ca și organele lor permanente, cu un rol bine definit, în cadrul sistemului politic al țării, cum sînt Congresul consiliilor oamenilor muncii și Consiliul național al oamenilor muncii din industrie, construcții și transporturi, Congresul consiliilor de conducere ale unităților socialiste agricole, al întregii țărănime și Consiliul național al agriculturii, Congresul educației politice și al culturii socialiste, Congresul și Consiliul național al educației și învățămîntului. În același timp, pentru a se da o rezolvare unitară a problemelor de interes local în toate județele și localitățile țării, pentru a se asigura schimbul de experiență al consiliilor populare și participarea lor directă, în cadrul sistemului politic al țării, la elaborarea actelor normative cu implicații în profil teritorial au fost create, tot din inițiativa secretarului general al partidului, Congresul consiliilor populare, Conferința pe țară a președinților consiliilor populare, conferințele județene ale consiliilor populare și Camera legislativă a consiliilor populare. De o deosebită importanță, pentru dezvoltarea sistemului politic al țării, sînt conferințele pe domenii de activitate, în care se realizează un viu și util dialog între conducerea de partid și de stat și cei ce lucrează în acele domenii de activitate, realizîndu-se îmbinarea perspectivei conducerii cu experiența nemijlocită în procesul făuririi bunurilor materiale și spirituale.

În sistemul nostru politic, în cadrul democrației socialiste un rol sporit îndeplinesc organizațiile de masă și obștești, chemate să contribuie, prin mijloace specifice, la mobilizarea largă a oamenilor muncii pentru înfăptuirea politicii partidului, la participarea organizată a acestora în conducerea întregii vieți politice, economico-sociale și culturale a țării. Este meritul istoric al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi contribuit în mod hotărîtor la catalizarea rolului și atribuțiilor precise ale organizațiilor de masă și obștești în noua etapă strategică pe care o străbatem ²².

Au fost puse, astfel, bazele unei concepții profund creatoare prin care sindicatele, toate celelalte organizații de masă și obștești sînt considerate nu simple instrumente, factori transmițători, elemente de legătură etc., ci factori componenți de bază ai sistemului nostru politic și social, elemente viabile și de sine stătătoare, avînd roluri și atribuții ce le configurează o fizionomie proprie și de reală valoare în întregul proces de organizare și conducere a societății noastre, precum și în viața și activitatea fiecărui individ ²³,

De o mare importanță în traducerea în viață a acestor principii o reprezintă consecvența cu care partidul, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a acționat în direcția acestui trecut de la Congresul

al IX-lea în direcția afirmării și mai puternice a organizațiilor de masă și obștești, la procesul conducerii democratice a societății noastre socialiste, la exercitarea puterii politice.

În acest context se asigură reprezentarea de drept a principalelor organizații de masă și obștești — care cuprind practic covârșitoarea majoritate a membrilor societății noastre — Uniunea Generală a Sindicatelor, mișcarea de femei, U.T.C., UNCAP — în guvern în numeroase organe de partid și de stat (Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României, Consiliul Organizării Economico-Sociale, Consiliul Culturii și Educației Socialiste etc.), în consiliile de conducere ale ministerelor, în diferitele organe și organisme centrale și locale. De asemenea, în colectivele de conducere ale unităților social-economice, președintele sindicatului, secretarul organizațiilor U.T.C. și președinta comisiei de femei (unde femeile au o pondere mai mare) dețin de drept funcția de vicepreședinți ai consiliilor oamenilor muncii.

O dovadă elocventă a consecvenței cu care conducerea partidului acționează pentru creșterea rolului organizațiilor de masă și obștești în cadrul sistemului nostru politic, pentru participarea lor activă la conducerea societății o constituie recentele măsuri adoptate de Congresul al XIII-lea al partidului. Completările și modificările aduse Statutului P.C.R. prevăd ca președintele Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, prim-secretarul C.C. al U.T.C. și președinta Consiliului Național al Femeilor să fie membri sau membri supleanți ai Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.²⁴

Pe lângă importante sarcini de natură politică pe care le au în societatea noastră organizațiile de masă și obștești participă intens în cadrul sistemului politic a țării și la mobilizarea oamenilor muncii, sub conducerea partidului, la realizarea Programului P.C.R. în domeniul economic, social și cultural-educativ.

În acest spirit, organizațiile de masă și obștești își aduc contribuția la unirea eforturilor oamenilor muncii din fiecare întreprindere și instituție — în calitatea lor de proprietari, producători și beneficiari — la activitatea de îndeplinire a planurilor de producție la toți indicatorii, la buna gospodărire a unităților, organizarea calificării profesionale și pregătirea tehnică și științifică a celor ce muncesc, întărirea ordinii, disciplinei și a spiritului de răspundere în producție, instaurarea unei atitudini noi, comuniste față de muncă și avutul obștesc.

Corespunzător politicii generale a partidului și statului, organizațiilor de masă și obștești le revin răspunderi însemnate în soluționarea problemelor sociale, în aplicarea legislației muncii în societatea noastră și în asigurarea îmbunătățirii condițiilor de muncă și de viață ale celor ce muncesc. Totodată, organizațiile de masă și obștești desfășoară o largă activitate politico-educativă de ridicare a conștiinței maselor de oameni ai muncii, de lărgire a orizontului lor de cunoaștere, pentru formarea omului nou.

În etapa edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, un rol de mare însemnătate, în cadrul sistemului politic al țării revine Frontului Democrației și Unității Socialiste — organism politic larg, revoluționar, democratic, creat în 1968, care unește în rîndurile sale, sub conducerea Partidului Comunist Român, toate organizațiile de masă și obștești, toate categoriile sociale, exprimînd elocvent unitatea armonioasă a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului nostru popor

în jurul Partidului Comunist Român. Oglindind relațiile de colaborare și frăție dintre clasa muncitoare, țărănime, intelectualitate și celelalte categorii sociale — animate de aceleași interese și idealuri în lupta pentru dezvoltarea socialistă și comunistă a României — Frontul Democrației și Unității Socialiste, ilustrează cel mai pregnant în cadrul sistemului politic al României, schimbările fundamentale produse în structura socială a țării, precum și perspectiva apropierei tot mai depline a tuturor claselor și categoriilor sociale în făurirea noii societăți de oameni ai muncii, a societății comuniste.

În același timp, în cadrul sistemului politic al țării, Frontul Democrației și Unității Socialiste acționează ca un adevărat forum național în care masele largi populare, oamenii muncii fără deosebire de naționalitate, participă efectiv la conducerea societății. În lumina aceluiași principii, F.D.U.S. asigură antrenarea în acțiunile pe care le întreprinde a tuturor organizațiilor din care este alcătuit, coordonarea activităților lor, exercitarea unui control reciproc între acestea, în vederea realizării cu forțe comune a obiectivelor unice ce decurg din programul partidului de construcție socialistă și comunistă²⁵.

Frontului Democrației și Unității Socialiste, îi revine în cadrul sistemului politic al țării și sarcina de a organiza campaniile electorale, a prezenta platformele politice pentru care cheamă cetățenii să-și dea votul, propune candidații de deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare, îndrumă și controlează activitatea deputaților și veghează ca aceștia să-și îndeplinească mandatul încredințat de alegători, participă la dezbaterile în proiect a programului de dezvoltare economico-socială, a planului național unic, a principalelor legi și acte normative care prefigurează viitorul societății și acționează spre a mobiliza oamenii muncii, pe toți cetățenii patriei la transpunerea lor în viață. Îndatoriri de seamă are Frontul Democrației și Unității Socialiste în organizarea controlului obștesc — formă democratică de participare a maselor la perfecționarea activității publice, de creștere a spiritului de răspundere în soluționarea problemelor sociale, în îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață ale întregului popor.

Largi răspunderi revin Frontului Democrației și Unității Socialiste în sfera vieții spirituale, în cadrul său se desfășoară un sistem de învățământ și informare politică pentru milioane de oameni ai muncii necuprinși la învățământul de partid sau al U.T.C., el participă activ la Festivalul Național „Cîntarea României”, coordonează activitatea de popularizare a cunoștințelor științifice și tehnice și contribuie la dezvoltarea creației tehnice de masă²⁶.

Rolul Frontului Democrației și Unității Socialiste în sistemul politic al țării s-a amplificat și dobîndit un și mai pronunțat caracter concret odată cu înființarea, din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în anul 1979, a Organizației Democrației și Unității Socialiste, organizație politică de masă, revoluționar-patriotică, care își desfășoară activitatea în cadrul F.D.U.S. Ea are în prezent o structură organizatorică ce acoperă întreg teritoriul țării, iar membrii ei al căror număr depășește 4 milioane care își desfășoară activitatea în 51 862 organizații ale democrației și unității socialiste, din industrie, construcții, transporturi, unități de cercetare, învățământ, cultură și alte instituții s-au afirmat deja prin inițiativele, propunerile și partici-

parea lor efectivă la îndeplinirea sarcinilor trasate de partid, în toate sectoarele vieții politice, economice și sociale²⁷.

O importantă activitate desfășoară în cadrul sistemului politic al țării F.D.U.S. și organizațiile componente în îndeplinirea politicii externe a partidului și statului nostru, contribuția lor fiind ilustrată prin legăturile pe care le-au avut în anul 1984 cu peste 1750 formațiuni politice, organe legislative, uniuni sindicale, asociații profesionale și de creație, organizații de femei, tineret, studenți și copii, mișcări pentru pace, societăți și instituții similare, precum și cu 120 organizații internaționale, neguvernamentale²⁸.

În concluzie se poate aprecia că sistemul politic socialist din țara noastră, sistem omogen încheșat și unitar, exprimă prin conținutul funcțiilor sale esența nouă ce-l definește. El este un sistem al întregului popor și servește interesele acestuia; el este un sistem democratic, progresist și creator, a cărui acțiune, în integralitatea sa, are drept scop fărâșirea societății socialiste multilateral dezvoltate și trecerea la comunism²⁹.

Sistemul nostru politic își datorează sensul și dinamica, atributele sale democratice, progresiste și creatoare, ce se exprimă sintetic în funcțiile sistemului, rolului conducător al Partidului Comunist Român caracterului democratic, revoluționar progresist și creator al politicii sale. De aceea, așa cum prevăd, documentele Congresului al XIII-lea al P.C.R., și în viitor, sistemul nostru politic, ca sistem al democrației socialiste, datorită activității neobosite desfășurate de partid, se va dezvolta continuu și își va amplifica funcțiile sale, pe măsura creșterii economice și sociale, a sporirii gradului de participare a oamenilor muncii la conducerea societății, a ridicării gradului lor de pregătire și competență, lărgirii orizontului de cunoaștere și a nivelului lor ideologic și politic.

N O T E

¹ Programul Partidului Comunist Român de fărâșire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Edit. politică, București, 1975, p. 106—110.

² Nicolae Ceaușescu, *Creșterea rolului conducător al Partidului Comunist Român în etapa actuală* (Din gândirea social-politică a președintelui României), Edit. politică, București, 1981; Nicolae Ceaușescu, *Probleme ale construcției de partid* (Din gândirea social-politică a președintelui României), Edit. politică, București, 1984.

³ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, Edit. politică, București, vol. 4, 1970, p. 313—314.

⁴ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste*, vol. 2, Edit. politică, București, 1968, p. 275.

⁵ „România liberă”, nr. 12 513 din 26 ianuarie 1985.

⁶ Constantin Vlad, *Rolul Partidului Comunist Român în sistemul politic al Republicii Socialiste România*, în volumul *Sistemul politic al Republicii Socialiste România*, Editura politică, București, 1979, p. 26—43.

⁷ *Cu privire la activitatea politico-organizatorică desfășurată în anul 1984 de comitetele și organizațiile de partid pentru îndeplinirea hotărârilor și directivelor partidului* (Documente adoptate de plenara C.C. al P.C.R. din 26—27 martie 1985) în „Scinteia” nr. 13 254 din 3 aprilie 1985.

⁸ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 24, Edit. politică, București, 1983, p. 55.

⁹ *Cu privire la activitatea politico-organizatorică desfășurată în anul 1984 de comitetele și organizațiile de partid pentru îndeplinirea hotărârilor și directivelor partidului*, în „Scinteia” nr. 13254 din 3 aprilie 1985.

¹⁰ Nicolae Ceaușescu, *Statul, organizațiile obștești și participarea maselor la conducere în sistemul democrației socialiste* (Din gândirea filozofică a președintelui României), Edit. politică, București, 1983.

¹¹ Aristide Cioabă, *Esența democratică a sistemului nostru politic*, în „I'ra socialistă” I.XV, nr. 5/1985, p. 29.

¹² *Comunicatul Comisiei Electorale Centrale cu privire la rezultatul alegerilor de deputați în Marea Adunare Națională; Comunicatul Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România cu privire la rezultatul alegerilor de deputați în consiliile populare*, în „Scinteia”, nr. 13241 din 19 martie 1985.

¹³ „Buletinul Oficial” nr. 45 din 28 martie 1974.

¹⁴ Nicolae Popa, *Statul democrației muncitorești revoluționare și creșterea rolului său în conducerea întregii vieți economico-sociale*, în „Era socialistă”, anul LXIV, nr. 2/1984, p. 39—40.

¹⁵ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 24, Edit. politică, București, 1983, p. 43.

¹⁶ *Legea nr. 1/1973 privind Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României*, în „Buletinul Oficial” nr. 45 din 30 martie 1973.

¹⁷ *Legea nr. 15/1972 cu privire la funcționarea Consiliului Central de Control Muncitoresc al Activității Economice și Sociale*, în „Buletinul Oficial” nr. 161 din 29 decembrie 1972.

¹⁸ *Legea nr. 3/1973 privind Consiliul Organizării Economice-Sociale*, în „Buletinul Oficial” nr. 45 din 30 martie 1973.

¹⁹ *Decretul nr. 301/1971*, în „Buletinul Oficial” nr. 108 din 21 septembrie 1971.

²⁰ *Decretul nr. 275/1973*, în „Buletinul Oficial” nr. 69 din 15 mai 1973.

²¹ *Decretul nr. 189/1974*, în „Buletinul Oficial” nr. 15 din 7 februarie 1974.

²² Nicolae Ceaușescu, *Rolul și sarcinile organizațiilor de masă și obștești în înfăptuirea politicii Partidului Comunist Român* (Din gândirea social-politică a Președintelui României), Edit. politică, București, 1984.

²³ Gheorghe Butaru, *Organizațiile de masă și obștești în sistemul politic al Republicii Socialiste România*, în „Viitorul social”, ianuarie-februarie 1981, p. 30—31.

²⁴ *Statutul Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1984, p. 57—58.

²⁵ *Frontul Unității Socialiste. Documente constitutive*, Edit. politică, București, 1969; *Congresul Frontului Unității Socialiste 23—24 mai 1974*, Edit. politică, București, 1974; *Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste 17—18 ianuarie 1980*, Edit. politică, București, 1980; *Congresul al III-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste 8—9 februarie 1985*, în „România liberă” nr. 13 207 — 13 208 din 8—9 februarie 1985;

²⁶ Tamara Dobrin, *Consensul național — expresie a democrației socialiste promovate de P.C.R. Creșterea rolului Frontului Democrației și Unității Socialiste în viața social-politică a țării*, în „Anale de istorie” nr. 6/1979, p. 26—39; Tamara Maria Dobrin, *Frontul Democrației și Unității Socialiste, expresie a unității de gândire și acțiune a întregului popor*, în „România liberă” nr. 11 886—11 887 din 18—19 ianuarie 1985.

²⁷ *Conferința a II-a pe față a Organizației Democrației și Unității Socialiste, 7 februarie 1985*, în „România liberă”, nr. 13 207 din 8 februarie 1985.

²⁸ *Cu privire la activitatea internațională a partidului și statului în 1984 și principalele orientări în politica externă în anul 1985. Documente adoptate de plenara CC al P.C.R. din 26—27 martie 1985*, în „Scinteia” nr. 13 257 din 6 aprilie 1985.

²⁹ Ion Deleanu, *Introducere în teoria reglării sistemului organelor statului socialist român*, Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1977, p. 137—138.

LE DÉVELOPPEMENT DU SYSTÈME POLITIQUE DE LA ROUMANIE À L'ÉTAPE D'ÉDIFICATION DE LA SOCIÉTÉ SOCIALISTE MULTILATÉRALEMENT DÉVELOPPÉE

Résumé

L'article vient démontrer que tant la structure que la dynamique de notre système politique sont l'expression d'une pensée politique novatrice et d'une pratique politique créatrice qui se sont affirmées constam-

ment surtout après le IX-e Congrès du parti, sous la directe orientation du président de la Roumanie socialiste, Nicolae Ceaușescu.

En concordance avec ces transformations, on présente ensuite les principaux éléments composants du système politique actuel, les mutations qualitatives enregistrées dans leur sein, les fonctions remplies par le système politique dans la société.

Par la force des arguments il est relevé que notre système politique doit son sens et sa dynamique, ses attributs démocratiques progressistes et créateurs au rôle dirigeant du Parti Communiste Roumain, au caractère démocratique, révolutionnaire de sa politique.

DOUĂ DECENII DE ACTIVITATE A CONSILIILOR POPULARE (1965—1985)

VASILE BUDRIGĂ

Un rol important în cadrul sistemului democrației socialiste, muncitorești-revoluționare din țara noastră au consiliile populare, definite în articolul 86 din Constituția R.S. România ca fiind organe locale ale puterii de stat în unitățile administrativ-teritoriale în care au fost alese, ce conduc întreaga activitate locală „asigurind dezvoltarea economică, social-culturală și edilitar-gospodărească a unităților administrativ-teritoriale în care au fost alese, apărarea proprietății socialiste, ocrotirea drepturilor cetățenilor, legalitatea socialistă și menținerea ordinii publice.

Consiliile populare organizează participarea cetățenilor la rezolvarea pe plan local a treburilor de stat și obștești¹.

Consiliile populare sînt formate din deputați aleși pe baza unui sistem electoral profund democratic, consfințit pe plan juridic și practic de Constituția țării și de legislația electorală — care reflectă și detaliază prevederile constituționale — și care a cunoscut un permanent proces de perfecționare, în conformitate cu marile schimbări de ordin calitativ care au avut loc în procesul făuririi și consolidării continue a orînduirii socialiste în România — unde puterea de stat aparține pe deplin oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, în frunte cu clasa muncitoare și sub conducerea permanentă a Partidului Comunist Român.

Sistemul electoral socialist, prin care se alege Marea Adunare Națională — ca organ suprem al puterii de stat și legislativ al țării, precum și consiliile populare reprezintă unul din etaloanele principale ale gradului înalt de dezvoltare atins de democrația muncitorească-revoluționară din România socialistă.

Campaniile electorale și alegerile de deputați în organul suprem al puterii de stat și în organele locale ale puterii și administrației de stat, ale autoconducerii și autoadministrării teritoriale au constituit și constituie evenimente de importanță majoră în viața politică a României în anii socialismului, acestea fiind o expresie puternică a amplificării și perfecționării democrației socialiste, un bun prilej de manifestare a unității de nezdruccinat a tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, în jurul Partidului Comunist Român — forța politică conducătoare a întregii noastre societăți — precum și momente de participare amplă și responsabilă a oamenilor muncii la conducerea țării.

O etapă nouă, calitativ superioară, în istoria țării noastre, deci și în privința evoluției sistemului electoral, a activității Marii Adunări Naționale și consiliilor populare, a început odată cu Congresul al IX-lea al P.C.R. — din iulie 1965 — de cînd în fruntea partidului și a țării se află tovarășul Nicolae Ceaușescu — conducătorul încercat și iubit al desti-

nelor națiunii socialiste române personalitate proeminentă a lumii contemporane, căruia îi revine rolul hotărîtor în elaborarea și aplicarea politici interne și externe a României socialiste, noua perioadă deschisă de Congresul al IX-lea al partidului fiind denumită cu legitimă mîndrie patriotică de întregul nostru popor „Epoca Nicolae Ceaușescu”. Referindu-se la importanța deosebită a alegerilor de deputați în viața politică a țării în anii socialismului, *Manifestul Frontului Democrației și Unității Socialiste pentru campania electorală în alegerile de deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare de toate categoriile de la 17 martie 1985* subliniază următoarele: „Act constituțional fundamental și eveniment politic de mare însemnătate în viața întregii țări, alegerile constituie o nouă și puternică manifestare a democrației noastre muncitorești — revoluționare, un prilej de reafirmare a voinței și hotărîrii întregului nostru popor de a acționa într-o unitate indestructibilă în jurul Partidului Comunist Român, al secretarului său general — tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru continuarea întăririi a statului socialist, pentru progresul și înflorirea scumpei noastre patrii, pentru înaintarea ei neabătută pe calea socialismului și comunismului”².

Candidaturile de deputați în forul suprem al puterii de stat și în organele locale ale puterii de stat socialiste din România au fost depuse în numele unor organisme politice revoluționare, democratice, larg reprezentative, cu caracter permanent, care au unit și unesc, sub conducerea P.C.R., toate forțele sociale și politice ale națiunii române ferm hotărîte să facă totul pentru făurirea și consolidarea continuă a orînduirii socialiste în patria noastră. Astfel, pe baza orientărilor stabilite de Congresul al VI-lea al P.C.R., din 21—23 februarie 1948, în vederea cîștigării de forțe democratice a primelor alegeri de deputați în Marea Adunare Națională — de la 28 martie 1948 — s-a constituit, la 27 februarie 1948, un prim asemenea organism politic democratic denumit Frontul Democrației Populare (F.D.P.).

Pînă în anul 1961 alegerile de deputați în consiliile populare s-au desfășurat separat, la date diferite, de alegerile de deputați pentru Marea Adunare Națională și pe baza unor legi electorale diferite, deși în esență aceste legi aveau un cuprins asemănător în privința prevederilor lor fundamentale.

Începînd cu anul 1957 nu mai există în România categorii de cetățeni excluși de la dreptul electoral pe criterii sociale sau politice, cu excepția celor lipsiți de facultățile mintale sau condamnați prin hotărîre judecătorească la pierderea drepturilor electorale.

În numele Frontului Democrației Populare au fost depuse candidaturi de deputați pentru Marea Adunare Națională și consiliile populare — denumite pînă în anul 1968 sfaturi populare — pentru un număr de opt legislaturi ale organului suprem al puterii de stat socialiste din România — alegeri care s-au desfășurat la următoarele date: 28 martie 1948, 30 noiembrie 1952, 3 februarie 1957, 5 martie 1961 și 7 martie 1965, precum și pentru opt legislaturi ale organelor locale ale puterii de stat de diferite categorii, care au fost alese după cum urmează: 3 decembrie 1950 — cînd au fost organizate primele alegeri de deputați în consiliile populare, 20 decembrie 1953, 11 martie 1956, 2 martie 1958, 5 martie 1961, 3 martie 1963 — cînd au avut loc alegeri de deputați în consiliile populare ale orașelor de subordonare raională și în cele comunale, 7 martie 1965 și

5 martie 1967 cînd au fost desemnați deputații în consiliile populare comunale.

În alegerile de deputați pentru Marea Adunare Națională și în consiliile populare de toate categoriile de la 2 martie 1969 și în cele de la 9 martie 1975, precum și în alegerile de deputați pentru consiliile populare municipale, ale sectoarelor municipiului București, orășenești și comunale de la 20 noiembrie 1977 candidaturile s-au depus în numele Frontului Unității Socialiste — organism politic permanent constituit în toamna anului 1968 pe baza propunerilor formulate de secretarul general al P.C.R. — Nicolae Ceaușescu, intitulate : *Cu privire la unele măsuri organizatorice pentru întărirea continuă a unității moral-politice a poporului muncitor* — propuneri prezentate și aprobate unanim în cadrul Plenarei C.C. al P.C.R. din 24—25 octombrie 1968. Frontul Unității Socialiste a continuat, pe o treaptă superioară, activitatea desfășurată pînă atunci de Frontul Democrației Populare — în condițiile în care socialismul a învins definitiv și deplin la orașe și sate, realitate consacrată pe plan juridic intern de Constituția Republicii Socialiste România — dezbătută și adoptată de Marea Adunare Națională în ședința din 21 august 1965, pe baza *Raportului asupra proiectului de Constituție prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu*, dată care coincide și cu proclamarea Republicii Socialiste România — eveniment de însemnătate istorică în viața poporului român *. Constituirea Frontului Unității Socialiste a avut loc și în împrejurările legate de noua împărțire administrativ — economică a teritoriului țării în județe, orașe și comune, cînd au fost desființate regiunile și raioanele existente pînă atunci — care nu mai corespundeau noului stadiu de dezvoltare atins de orînduirea socialistă din România, această importantă măsură fiind aplicată în baza legii nr. 2 din 17 februarie 1968, cu modificările aduse prin legea nr. 55 din 19 decembrie 1968 ³.

La 28 decembrie 1966 a fost adoptată *Legea nr. 28 cu privire la alegerea deputaților în Marea Adunare Națională și în consiliile populare* ⁴ — care a fost prima lege electorală unitară din România socialistă ce a reglementat modul de alegere a deputaților de toate categoriile. Această lege electorală a fost modificată la 13 noiembrie 1968 — cînd s-au pus de acord prevederile electorale cu noile realități economico-sociale și politice, precizîndu-se, între altele, că de acum înainte candidaturile de deputați vor fi depuse în numele Frontului Unității Socialiste, iar organele locale ale puterii de stat vor purta denumirea de consilii populare — în loc de sfaturi populare cum s-au numit pînă acum — lărgindu-se și atribuțiile acestora ⁵.

Pentru ridicarea pe o treaptă superioară de eficiență a activității consiliilor populare, Marea Adunare Națională a dezbătut și votat *Legea nr. 57 din 26 decembrie 1968 cu privire la organizarea și funcționarea consiliilor populare* ⁶ — în care a fost înscris drept principiu fundamental : conducerea politică a muncii organelor locale ale puterii de stat de Partidul Comunist Român. Această lege, cu îmbunătățirile ulterioare, este valabilă și în prezent.

Marile răspunderi ce au revenit Frontului Unității Socialiste în realizarea *Programului partidului* au fost analizate și precizate de primul Congres al acestui organism politic, din zilele de 23—24 mai 1974, care a dezbătut și adoptat Statutul Frontului Unității Socialiste, Rezoluția Congresului și a ales Consiliul Național al Frontului Unității Socialiste, format din 475 de membri și avînd în calitate de președinte pe secretarul

general al P.C.R. — Nicolae Ceaușescu. La baza lucrărilor și hotărîrilor adoptate de acest Congres au stat orientările de mare valoare teoretică și practică cuprinse în Expunerea prezentată la acest Congres de președintele țării — tovarășul Nicolae Ceaușescu ⁷.

În Statutul său, Frontul Unității Socialiste a fost definit drept cel mai larg organism politic cu caracter permanent, revoluționar, democratic și reprezentativ, care asigură cadrul organizatoric corespunzător de unire, sub conducerea P.C.R., a tuturor forțelor sociale și politice ale țării în scopul asigurării participării acestora la elaborarea și aplicarea politicii interne și externe a României socialiste. Frontul Unității Socialiste, se arată în continuare în Statutul său, este format din : Partidul Comunist Român, organizațiile de masă, obștești, profesionale, cooperatiste, consiliile oamenilor muncii aparținînd naționalităților conlocuitoare din România, uniuni ale creatorilor, asociații și societăți științifice, culturale și sportive, precum și din reprezentanți ai celor 14 culte recunoscute oficial în țara noastră ⁸.

În conformitate cu prevederile Constituției și ale legislației electorale Frontul Unității Socialiste a fost imputernicit prin articolul 6 al Statutului său cu organizarea, sub conducerea P.C.R., a campaniilor electorale și a alegerilor de deputați de toate categoriile, fiind singurul organism politic cu drept de a depune candidaturi în aceste alegeri, care îndrumă și controlează activitatea deputaților și îi sprijină în îndeplinirea mandatului încredințat de alegători ⁹.

În zilele de 17 — 18 ianuarie 1980 au avut loc în București lucrările Congresului al II-lea al Frontului Unității Socialiste, care a devenit Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste (F.D.U.S.) acesta marcînd, prin măsurile și hotărîrile adoptate, un moment de mare însemnătate în procesul de perfecționare, amplificare și adîncire a democrației muncitorești-revoluționare din România, în cadrul acestui Congres desfășurîndu-se, în după amiaza zilei de 17 ianuarie, prima Conferință pe țară a Organizației Democrației și Unității Socialiste (O.D.U.S.) — care a ales organul său de conducere la nivel național — Comitetul Central al O.D.U.S. ¹⁰.

Acest larg forum democratic al poporului român și-a însușit pe deplin documentele dezbătute și adoptate de Congresul al XII-lea al P.C.R., el fiind în realitate „o continuare logică a Congresului Partidului, un forum național al întregii noastre națiuni, hotărîtă să asigure victoria pe pămîntul României, a socialismului și comunismului, întărirea continuă a forței patriei noastre, a independenței și suveranității sale” ¹¹ — după cum a apreciat președintele țării — Nicolae Ceaușescu, în *Cuvîntarea rostită în deschiderea lucrărilor Congresului al II-lea al F.D.U.S.*, congres ce a marcat și începutul campaniei electorale pentru alegerile generale de deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare de la 9 martie 1980. În cadrul acestui Congres a fost analizată cu exigență și cu un înalt simț de răspundere activitatea desfășurată de organizațiile componente ale F.D.U.S., în decursul celor cinci ani care trecuseră de la alegerile precedente, de la 9 martie 1975, stabilind, totodată, căile pentru îndeplinirea cu succes a obiectivelor trasate de Congresul al XII-lea al partidului. Cu același prilej a fost adoptat un amplu program de măsuri politice și organizatorice pentru buna desfășurare a campaniei electorale și a alegerilor de deputați de la 9 martie 1980, fiind dezbătut și aprobat, de asemenea, *Proiectul Manifestului electoral al F.D.U.S.* pentru campania

electorală în aceste alegeri, au fost aduse unele modificări Statului acestui organism politic și a fost ales Consiliul Național al F.D.U.S., avînd în înalta funcție de președinte al F.D.U.S. pe conducătorul partidului și statului nostru socialist — Nicolae Ceaușescu.

Avînd în vedere marile schimbări de ordin calitativ care au avut loc în societatea românească, în toate domeniile de activitate, în perioada care trecuse de la constituirea, în anul 1968, a Frontului Unității Socialiste se impunea cu necesitate punerea de acord a denumirii acestui organism politic cu noul stadiu atins de democrația muncitorească-revoluționară din România și de aceea acest congres a hotărît schimbarea denumirii Frontului Unității Socialiste în Frontul Democrației și Unității Socialiste, precum și înființarea Organizației Democrației și Unității Socialiste — ca organizație proprie și parte componentă a F.D.U.S., organizațiile locale ale democrației și unității socialiste fiind deja constituite la nivel teritorial și în unitățile socialiste cu prilejul adunărilor generale și al conferințelor locale ale Frontului Unității Socialiste care s-au desfășurat în pregătirea Congresului al II-lea al F.D.U.S. În acest mod erau transpuse în practică propunerile formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, intitulate: *Cu privire la creșterea rolului Frontului Unității Socialiste în viața social-politică a României și îmbunătățirea organizării sale*, dezbătute și aprobate unanim în ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 30 octombrie 1979¹².

Organizația Democrației și Unității Socialiste este definită în Statutul F.D.U.S., adoptat de acest Congres, ca fiind o organizație politică de masă, revoluționar-patriotică, care își desfășoară activitatea în cadrul F.D.U.S. ca organizație proprie și parte componentă a acestui organism politic, aflîndu-se sub conducerea P.C.R. și asigurînd un cadru larg democratic de participare la conducerea țării a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, care nu sînt membri ai P.C.R. — aceste organizații numărau, în ajunul alegerilor de deputați de la 9 martie 1980 peste 2,5 milioane membri primiți individual.

În Statutul său, adoptat de acest Congres, Frontul Democrației și Unității Socialiste este definit drept „cel mai larg organism politic patriotic, revoluționar, cu caracter reprezentativ, în cadrul căruia se afirmă unitatea tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, în jurul Partidului Comunist Român, se realizează unirea și coordonarea eforturilor întregului popor în procesul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului în patria noastră, prin participarea organizată a maselor populare la conducerea treburilor obștești, la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a Republicii Socialiste România”.

Frontul Democrației și Unității Socialiste continuă pe o treaptă superioară activitatea Frontului Unității Socialiste, avînd o arie de cuprindere mai largă, înglobînd în cadrul său, pentru prima dată, și Organizația Democrației și Unității Socialiste, celelalte organizații componente fiind aceleași ca și în cazul Frontului Unității Socialiste.

Un eveniment de importanță majoră în viața politică a întregii țări, care a marcat și începutul campaniei electorale pentru alegerile de deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare de la 17 martie 1985 l-a constituit *Congresul al III-lea al F.D.U.S.*, care a avut loc în zilele de 7 și 8 februarie 1985 — în cadrul acestui congres desfăș-

șurindu-se, în după amiaza zilei de 7 februarie, *Conferința a II-a pe țară a O.D.U.S.*, care a analizat activitatea desfășurată de această organizație în perioada care a trecut de la alegerile precedente — de la 9 martie 1980, a ales Comitetul Central al O.D.U.S. și a adoptat *Rezoluția Conferinței*. În Darea de seamă asupra activității desfășurate de O.D.U.S. a fost relevată marea arie de cuprindere a acestei organizații, care număra în februarie 1985 peste 4 milioane membri, grupați în 51 862 organizații locale, din totalul efectivului 51,70 la sută fiind femei. Sub conducerea P.C.R., O.D.U.S. s-a integrat organic în sistemul politic democratic din România, s-a consolidat din punct de vedere politic și organizatoric. În alegerile de deputați de la 9 martie 1980 au fost aleși, pentru prima dată în România, din partea O.D.U.S. un număr de 22 deputați în Marea Adunare Națională și 16 401 deputați în consiliile populare¹³.

Congresul al III-lea al F.D.U.S. a dezbătut și adoptat un ansamblu de măsuri pentru buna organizare și desfășurare a campaniei electorale și a alegerilor de la 17 martie 1985, inclusiv *Manifestul electoral al Frontului Democrației și Unității Socialiste în aceste alegeri* — document programatic avînd la bază hotărârile și Directivele Congresului al XIII-lea al P.C.R. privind dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1986—1990 și, în perspectivă, pînă în anul 2000, documentele adoptate de Congresul al XIII-lea al partidului constituind platforma politică electorală a candidaților F.D.U.S. în alegerile de la 17 martie 1985. Aprecieri de mare valoare cu privire la rolul deosebit de important ce revine F.D.U.S. în înfăptuirea cu succes deplin a obiectivelor istorice stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului au fost făcute în *Cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la deschiderea lucrărilor acestui Congres*.

În încheierea lucrărilor sale, Congresul al III-lea al F.D.U.S. a adoptat *Rezoluția Congresului* și a ales Consiliul Național al F.D.U.S., format din 537 de membri, avînd în înalta funcție de președinte al F.D.U.S. pe secretarul general al P.C.R. — Nicolae Ceaușescu.

Transpunerea în viață a orientărilor stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului, de Congresul al III-lea al F.D.U.S. va ridica pe o treaptă superioară întreaga activitate a organelor reprezentative ale puterii de stat. În acest sens, în *Raportul Comitetului Central prezentat la Congresul al XIII-lea al P.C.R.*, tovarășul Nicolae Ceaușescu a precizat marile răspunderi ce revin consiliilor populare în organizarea și conducerea întregii activități economico-sociale și edilitar-gospodărești din raza lor de competență, acționînd cu deplină răspundere pentru asigurarea dezvoltării puternice și armonioase a tuturor județelor și localităților țării, în conformitate cu prevederile planului național unic și în profil teritorial, cu politica partidului și statului nostru socialist de ridicare continuă a calității muncii și vieții tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate. În acest document de partid au fost relevate răspunderile sporite ce revin consiliilor populare în asigurarea cunoașterii și respectării stricte de toți locuitorii orașelor și satelor a legalității socialiste, a normelor de conviețuire socială, în munca lor organele locale ale puterii și administrației de stat trebuind să se sprijine permanent pe participarea largă și directă a oamenilor muncii, accentuîndu-se, totodată, împletirea activității de partid și de stat a muncii organelor de stat cu cea a organismelor noi democratice.

În numele F.D.U.S. au fost depuse candidaturi în alegerile de deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare de la 9 martie

1980 și 17 martie 1985, precum și în alegerile de deputați în consiliile populare municipale, ale sectoarelor municipiului București, orașenești și comunale de la 21 noiembrie 1982.

Pentru a exista o concordanță deplină între dezvoltarea economico-socială a țării în cadrul planurilor cincinale și alegerile de deputați, începând cu alegerile generale de la 9 martie 1975 deputații în Marea Adunare Națională, în consiliile populare județene și în Consiliul popular al municipiului București se aleg pe termen de cinci ani, în timp ce deputații în celelalte categorii de consilii populare se aleg pe o durată de doi ani și jumătate. Aceste schimbări au fost consacrate pe plan juridic de Constituția țării, modificată prin Legea nr. 66 din 20 decembrie 1974¹⁴ și de *Legea electorală a Republicii Socialiste România, nr. 67 din 20 decembrie 1974*¹⁵ — lege care, cu modificările ulterioare, este valabilă — și la data publicării acestui studiu —, prin care se asigură o reglementare unitară a tuturor alegerilor de deputați, ea cunoscând unele îmbunătățiri de ordin calitativ prin adoptarea de Marea Adunare Națională, în ședința din 14 decembrie 1979, a următoarelor legi: *Legea nr. 19 pentru modificarea articolului 44 din Constituția R.S. România, Legea nr. 20 pentru modificarea unor prevederi din Legea electorală a R.S. România, nr. 67 din 20 decembrie 1974 și Legea nr. 21 pentru modificarea unor prevederi din Legea de organizare și funcționare a consiliilor populare*¹⁶.

Astfel, în conformitate cu articolul 44 modificat al Constituției, articolul 9 modificat al Legii electorale nu mai stabilește dinainte un număr fix de deputați în Marea Adunare Națională și în consiliile populare, precizându-se că: „Norma de reprezentare pentru alegerea deputaților, delimitarea, numerotarea și denumirea circumscripțiilor electorale pentru Marea Adunare Națională se stabilesc de Consiliul de Stat în termen de 30 de zile de la fixarea datei alegerilor”.

Principiile generale care stau la baza sistemului electoral socialist demonstrează caracterul profund democratic al acestuia.

În acest sens, Legea electorală a R.S. România prevede la articolul 1 că: „În Republica Socialistă România exercitarea drepturilor electorale prevăzute de Constituție constituie o expresie a manifestării puterii unice și suverane a poporului, în frunte cu clasa muncitoare, a participării nemijlocite a cetățenilor la conducerea statului. Statul socialist român garantează cetățenilor exercitarea deplină a drepturilor electorale”¹⁷.

Alte principii fundamentale care stau la baza sistemului electoral socialist român sînt următoarele: 1. Deplina egalitate în privința drepturilor electorale pentru toți cetățenii români, fără deosebire de naționalitate, rasă, sex, religie, grad de cultură sau stare materială — principiu consacrat de articolul 2 al legii electorale; 2. Rolul politic conducător al P.C.R. în cadrul F.D.U.S. — singurul organism politic care are dreptul de a depune candidaturi de deputați (art. 3 al legii electorale); 3. Pe baza prevederilor articolului 25 din Constituție, articolul 4 al legii electorale precizează că votul este universal, egal, direct și secret pentru toți cetățenii țării de la 18 ani în sus, iar dreptul de a fi aleși deputați îl au cetățenii cu drept de vot de la 23 de ani în sus; 4. Articolul 5 al legii electorale prevede că deputații sînt direct răspunzători în fața alegătorilor atît pentru activitatea proprie cît și pentru aceea a organului puterii de stat în care au fost aleși, ei putînd fi oricînd revocați de alegători cu respectarea procedurii legale — în cazul cînd se constată că nu-și îndeplinesc cum se cuvine atribuțiile. www.dacoromanica.ro

Faptul că în alegerile de deputați sînt propuși candidați și aleși deputați cei mai înaintați și competenți oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate, din rindurile clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, altor categorii sociale, care se bucură de prestigiu și autoritate la locul de muncă și în rindurile maselor largi de cetățeni, devotați cauzei socialismului și comunismului în România, constituie o altă dovadă de necontestat a democratismului larg și profund al sistemului electoral din România.

De exemplu, consiliile populare de toate categoriile aveau în anul 1983 următoarea componență : din totalul celor 61 170 deputați, circa 27 la sută erau muncitori, peste 53 la sută țărani, 16,5 la sută intelectuali. După naționalitate, 90 la sută dintre deputați erau români, 7,5 la sută erau cetățeni români de naționalitate maghiară, 1,4 la sută cetățeni români de naționalitate germană și 0,9 la sută de alte naționalități; din totalul deputaților 38 la sută erau femei, iar după vîrstă s-a asigurat o reprezentare rațională a deputaților, îmbinîndu-se experiența de viață a vîrstnicilor cu entuziasmul tinerilor, astfel că dintre deputați 29 la sută aveau vîrsta pînă la 35 de ani, peste 49 la sută între 35 și 50 de ani și 22 la sută peste 50 de ani¹⁸.

O altă latură importantă care demonstrează în mod convingător caracterul cu adevărat democratic al sistemului electoral din România socialistă o constituie aplicarea consecventă a prevederilor din legislația electorală, începînd cu alegerile generale de deputați de la 2 martie 1969, de a se putea depune în fiecare circumscripție electorală mai multe candidaturi pentru un loc de deputat, atît pentru Marea Adunare Națională, cît și pentru consiliile populare. De exemplu, în alegerile de deputați de la 9 martie 1980, în cele 61.772 circumscripții electorale pentru consiliile populare de toate categoriile candidaturile au fost depuse după cum urmează : în 49.049 circumscripții electorale au fost depuse cîte două candidaturi, iar în 6211 cîte trei candidaturi *, iar la 17 martie 1985, cînd au avut loc alegeri de deputați pentru 40 de consilii populare județene, pentru Consiliul popular al municipiului București și cele 6 sectoare ale acestuia, pentru Consiliul popular al Sectorului agricol Ilfov, pentru 55 consilii populare municipale, 181 consilii populare orașenești și 2.705 consilii populare comunale, în cele 62.237 circumscripții electorale au fost depuse în total 125 762 candidaturi, din care în 48.701 circumscripții cîte două candidaturi și în 7412 circumscripții cîte trei candidaturi — adică în circa 80 la sută din circumscripțiile electorale au fost depuse două sau trei candidaturi¹⁹.

O caracteristică fundamentală a campaniilor electorale și a alegerilor de deputați din România în anii socialismului o constituie participarea masivă, pe deplin responsabilă, a maselor de alegători la aceste importante evenimente politice, la care se adaugă votul cvasiunanim obținut de candidați — fapt ce reprezintă o dovadă a adeziunii depline a întregii națiuni române la politica internă și externă a P.C.R. și a statului nostru socialist, a înaltei răspunderi civice a milioanele de cetățeni ai țării.

Referindu-se la acest aspect esențial al sistemului nostru electoral, secretarul general al P.C.R. — tovarășul Nicolae Ceaușescu, în *Discursul Solemn rostit în ședința Marii Adunări Naționale din 27 martie 1985, cu prilejul realegerii sale în funcția supremă în stat de președinte al Republicii Socialiste România*, a subliniat că toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, întregul nostru popor „prin votul dat la 17 martie can-

didaților Frontului Democrației și Unității Socialiste și-au exprimat deplina încredere și azeziunea la politica partidului și statului nostru socialist, la istoricele hotărâri ale Congresului al XIII-lea privind dezvoltarea economico-socială a României, ridicarea patriei pe noi culmi de civilizație, progres și bunăstare.

Victoria în alegeri a Frontului Democrației și Unității Socialiste constituie o nouă și vibrantă expresie a forței democrației noastre muncitorești-revoluționare, a trăinicieii societății noastre socialiste, a unității întregului popor care, sub conducerea gloriosului nostru partid comunist, își făurește în mod conștient propriul său viitor, liber, de bunăstare — viitorul societății socialiste și comuniste”²⁰.

La toate alegerile de deputați în consiliile populare se constată o prezentare masivă a cetățenilor în fața urnelor, majoritatea covârșitoare votând pentru candidații propuși în numele unor organisme politice democratice, revoluționare, aflate sub conducerea P.C.R.

De exemplu, dacă la primele alegeri de deputați în organele locale ale puterii de stat socialiste din România — de la 3 decembrie 1950 — candidații Frontului Democrației Populare au obținut 9.124.766 voturi — reprezentând 93,31 la sută din totalul celor 9.473.882 voturi exprimate, fiind aleși un număr de 109.311 deputați, dintre care 27.841 erau femeii — adică 25,5 la sută din total²¹, în urma alegerilor de la 7 martie 1965 au fost aleși în consiliile populare de toate categoriile un număr de 141.884 deputați, din care deputații în cele 16 consilii populare regionale (denumite atunci sfaturi populare) au obținut 11.557.307 voturi adică 99,86 la sută din totalul celor 11.573.689 voturi exprimate²², în timp ce la 17 martie 1985 au fost aleși, în total, în consiliile populare 62.232 deputați, prezentarea alegătorilor la vot fiind în proporție de 99,99 la sută din totalul cetățenilor înscrși în listele electorale, iar candidații F.D.U.S. au obținut un procent foarte ridicat de voturi, cuprins între 95,33 și 99,27 la sută din voturile exprimate. Astfel în cele 40 de consilii populare județene, pentru cele 4516 locuri de deputat au fost depuse 8.122 candidaturi, la vot prezentându-se un număr de 14.035.576 cetățeni din totalul de 14.066.352 alegători înscrși în listele electorale, candidații F.D.U.S. obținând 96,97 la sută din voturile exprimate²³.

De la o legislatură la alta a Marii Adunări Naționale și a consiliilor populare au fost îndeplinite cu succes angajamentele luate de candidați în fața alegătorilor în timpul campaniilor electorale și care au fost expuse pe larg în documente programatice electorale realiste și mobilizatoare — acestea fiind adevărate sinteze ale marilor înfăptuiri socialiste pe plan intern și extern și trasând, totodată, obiectivele de viitor în conformitate cu hotărârile de partid și de stat, ele dovedind deplina concordantă dintre vorbe și fapte. Pe de altă parte, în cinstea alegerilor de deputați colectivele de oameni ai muncii au obținut importante realizări în îndeplinirea sarcinilor de plan, în buna gospodărire și înfrumusețare a localităților.

În acest sens, alegerile de deputați de la 17 martie 1985 au prilejuit o analiză amplă a marilor succese obținute de poporul român în anii socializmului, îndeosebi în cei 20 de ani care au trecut de la alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea P.C.R., precum și în legislatura Marii Adunări Naționale și a consiliilor populare care s-a încheiat la data organizării acestor alegeri. Aceste mari realizări au fost prezentate atât în *Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la deschiderea lucrărilor Congresului al III-lea al F.D.U.S.*²⁴, cit și în *Manifestul Frontului Democrației*

și *Unității Socialiste pentru campania electorală în alegerile de la 17 martie 1985*²⁵, în care se apreciază că: „Prin munca unită a întregului popor, Programul F.D.U.S. prezentat în alegerile trecute a fost transpus în viață cu deplin succes. În perioada care a trecut de la ultimele alegeri, în condițiile grele create de criza economică mondială — care a afectat, practic, toate statele — România a continuat să se dezvolte în ritm susținut, obținând progrese remarcabile în toate domeniile vieții economice și sociale. S-au dezvoltat puternic forțele de producție, a crescut potențialul economic și social al tuturor județelor, au cunoscut o înflorire continuă învățământul, știința și cultura, s-au perfecționat relațiile de producție și sociale. S-a afirmat tot mai puternic democrația muncitorească-revoluționară, a fost ridicată neconținut calitatea vieții întregii națiuni”. Astfel, în anul 1985, față de anul 1945, producția industrială este de peste 100 ori mai mare, producția agricolă de 7 ori, venitul național de 32 de ori, produsul social de 28 ori. În anul 1984, deși s-a acționat în condiții climatice grele, s-au obținut cele mai mari producții cerealiere din istoria țării realizându-se peste 1000 kg. cereale pe locuitor. Pe întregul cincinal 1981—1985 producția industrială cunoaște un ritm mediu anual de creștere de circa 6 la sută, iar volumul investițiilor se ridică la circa 1200 miliarde lei — pe această bază asigurându-se resursele necesare pentru modernizarea și dezvoltarea forțelor de producție, darea în funcțiune, pînă la data publicării Manifestului electoral al F.D.U.S., a circa 1850 noi capacități de producție. Pe baza acestor succese obținute în dezvoltarea economiei naționale, a creșterii produsului social și a venitului național s-a reușit ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului — țelul suprem al întregii politici a partidului și statului nostru socialist. Astfel, în primii patru ani ai cincinalului 1981—1985 retribuția reală a tuturor categoriilor de oameni ai muncii a crescut cu 6 la sută, iar la sfîrșitul anului 1985 va fi cu 8 la sută mai mare decît în anul 1980. Sumele alocate pentru nevoi social-culturale se ridică în cel de-al VII-lea cincinal la peste 430 miliarde lei, revenind, în medie, circa 13.000 lei pe familie în anul 1985, față de 10.440 lei în anul 1980, iar numărul apartamentelor construite se ridică la 750.000, asigurându-se astfel, în medie, peste 12 mp. locuibili de persoană, încît practic, în fiecare zi 500 de familii se mută în case noi — din care circa jumătate sînt locuințe proprietate personală, iar durata medie a vieții a ajuns în anul 1985 la circa 70 de ani, față de numai 42 de ani în 1932.

Referindu-se la realismul și justetea politicii P.C.R. și a statului nostru socialist, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în *Discursul solemn rostit în ședința Marii Adunări Naționale din 29 martie 1985, cu prilejul realegerii în funcția supremă în stat de președinte al Republicii Socialiste România*, a evidențiat cu tărie faptul că: „Trebuie să fim pe deplin conștienți că, dacă nu am fi înfăptuit industrializarea și dezvoltarea socialistă a agriculturii, dacă nu am fi așezat la baza acestor mărețe realizări cele mai noi cuceriri ale științei, învățămîntului și culturii, ale cunoașterii umane în general, poporul nostru ar fi rămas în vechea stare de înapoiere. A trebuit să facem eforturi, dar aceste eforturi au constituit singura cale pentru înălțarea României la situația de astăzi. Aceasta va constitui și în viitor singura cale pentru victoria societății comuniste, pentru o viață demnă, liberă și independentă a națiunii noastre”²⁶.

Un aspect important al democratismului real al sistemului electoral socialist român se referă la modul de depunere a candidaturilor, de atri-

buire a mandatului de deputat, de delimitare a circumscriptiilor electorale. În acest sens, în baza prevederilor articolului 25 din Constituția R. S. România, articolul 45 ale Legii electorale precizează că : „Propunerile de candidați se fac pe circumscriptii electorale de către consiliile F.D.U.S. în adunări ale alegătorilor organizate în întreprinderi și organizații economice socialiste, instituții social-culturale, cartiere, sate și unități militare. Propunerile de candidați se fac cel mai târziu cu 20 zile înainte de ziua alegerilor.

În cazul în care, din diferite motive, într-o circumscripție electorală nu mai rămâne valabilă nici-o candidatură dintre cele depuse, se pot propune noi candidaturi cel mai târziu cu 10 zile înainte de ziua alegerilor. După discutare propunerile se consemnează în procesul verbal al adunării”, ele trebuind să fie însoțite de declarația de acceptare a candidaturii de cel propus. Un candidat este declarat ales numai dacă întrunește cel puțin jumătate plus unu din totalul voturilor exprimate ²⁷.

În același timp, adunările electorale în care candidații se întâlnesc cu alegătorii lor constituie un minunat prilej pentru o dezbatere largă, democratică a celor mai importante probleme ale politicii interne și externe a României socialiste, aceste întruniri având, totodată, și un pronunțat caracter practic, de lucru, de analiză exigentă, la fața locului, atît a rezultatelor bune obținute, cît și de semnalare a unor lipsuri manifestate în activitatea deputaților și a organelor alese ale puterii de stat din care fac parte, adoptîndu-se, cu această ocazie, programe concrete de muncă, menite a asigura dezvoltarea puternică și armonioasă a tuturor județelor și localităților țării.

Alte dovezi ale caracterului larg democratic al sistemului electoral socialist român se referă la modul cum sînt constituite circumscripțiile electorale, întocmite listele de alegători și stabilite rezultatele votării. Astfel, fiecare alegător are dreptul la un singur vot și la alegerea sa ca deputat într-o singură circumscripție electorală. Pentru alegerea deputaților în organele puterii de stat de aceeași categorie, circumscripțiile electorale au același număr de alegători. În acest sens, articolul 44 din Constituția țării prevede că : „Deputații Marii Adunări Naționale se aleg pe circumscripții electorale avînd același număr de alegători ²⁸; iar în articolul 88 se arată că organele locale ale puterii de stat sînt alcătuite „din deputați aleși pe circumscripții electorale, cîte un deputat pentru fiecare circumscripție. Circumscripțiile electorale formate pentru alegerea deputaților unui consiliu popular au același număr de locuitori” ²⁹.

De la o legislatură la alta, ținînd pasul cu schimbările de ordin calitativ intervenite în dezvoltarea generală a societății noastre socialiste, Marea Adunare Națională și consiliile populare, precum și organele centrale și locale ale administrației de stat au cunoscut și cunosc un proces continuu de perfecționare și adaptare a organizării și funcționării lor la noile realități economico-sociale și politice, în direcția lărgirii atribuțiilor ce le revin, a adîncirii caracterului lor democratic, astfel încît toate legile votate de organul suprem de stat și legislativ al țării, precum și deciziile consiliilor populare să exprime voința și aspirațiile de mai bine ale întregului popor, să fie expresia activității conștiente a maselor largi populare. Un moment de seamă în viața și activitatea consiliilor populare a întregii țări l a constituit *Conferința I-a pe țară a secretarilor comitetelor de partid și a președinților consiliilor populare comunale* ³⁰, convocate din inițiativa și cu contribuția hotărîtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu — secretar

general al P.C.R., președintele R.S. România, care a avut loc în București în zilele de 21—23 decembrie 1971, în prezența a peste 5000 de reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat din cele 2706 comune, iar ca invitați au participat membri ai C.C. al P.C.R. și ai guvernului, conducători de instituții centrale, ai organizațiilor de masă și obștești, secretarii comitetelor județene de partid cu probleme organizatorice, prim-vicepreședinții comitetelor executive ale consiliilor populare județene, activiști de partid și de stat. Eveniment politic important în viața țării, această *Conferință* s-a înscris în mod organic în ansamblul de măsuri luate de conducerea partidului și statului pentru creșterea rolului organelor locale de partid și de stat, pentru crearea cadrului organizatoric care să asigure participarea tot mai activă și mai largă a maselor de cetățeni la conducerea economiei, vieții politice și sociale, în scopul dezvoltării puternice și echilibrate a tuturor județelor și localităților patriei.

Pornind de la Directivele Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1967 și de la prevederile Legii nr. 57/1968 de organizare și funcționare a consiliilor populare, cu modificările ulterioare, conducerea partidului nostru comunist și a statului socialist român a convocat această Conferință pornind de la faptul că măsurile ce urmau a fi adoptate pentru sporirea atribuțiilor și răspunderilor organelor de partid și de stat comunale trebuiau stabilite pe baza celei mai largi consultări a cadrelor de partid și de stat din localitățile rurale.

Pe ordinea de zi a acestui forum democratic, reprezentativ, la propunerea președintelui țării — Nicolae Ceaușescu, care a rostit cuvântul de deschidere a lucrărilor Conferinței, au fost incluse și dezbătute trei probleme importante referitoare la : 1. Rolul organizațiilor de partid și al consiliilor populare în conducerea activității economico-sociale ; 2. Sarcinile organizațiilor de partid și ale consiliilor populare în domeniul muncii de educație și formare a conștiinței socialiste a țărănimii ; 3. Măsuri pentru înfăptuirea dezvoltării multilaterale a comunelor și satelor.

Lucrările Conferinței s-au desfășurat atât în ședințe plene, cât și în cele 20 de comisii de lucru pe domenii de activitate, la dezbateri participând un mare număr de delegați — respectiv 33 în plen și 721 în comisii, iar numeroși alți delegați au depus în scris propuneri și observații.

La baza măsurilor și hotărârilor adoptate de Conferință au stat indicațiile prețioase cuprinse în ampla *Cuvîntare rostită de secretarul general al P.C.R. — tovarășul Nicolae Ceaușescu în încheierea lucrărilor acesteia*. În *Cuvîntare* s-a arătat între altele, necesitatea conducerii unitare a comunelor de organele locale de partid și de stat, urmînd ca acestea să aibă drept de control asupra activității tuturor unităților de pe teritoriul unei comune, trecîndu-se, încă din anul 1972, la întocmirea planului comunal — anual și cincinal — care să cuprindă întreaga activitate economico-socială din raza unei comune, atât a unităților socialiste republicane, cât și a celor locale. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a indicat ca toți cei care muncesc în comune să lucreze și sub conducerea consiliului popular respectiv, iar retribuția lor să se facă prin consiliul popular. Au fost precizate cu claritate marile răspunderi ce revin comitetelor de partid și consiliilor populare comunale care trebuie să pună în centrul întregii lor activități problemele economice, în primul rând privind creșterea producției agricole vegetale și animaliere, întocmîndu-se în fiecare comună un plan unitar în domeniul agriculturii, organele de partid și de stat locale răspunzînd direct de buna gospodărire a fondului funciar,

de sistematizarea localităților respective, de efectuarea lucrărilor de irigații și desecări, asigurarea aprovizionării populației cu produse agro-alimentare, dezvoltarea activităților industriale și de prestări de servicii către populație, dezvoltarea învățămîntului, culturii, ocrotirea sănătății, educarea socialistă a tărănimii, desfășurarea unei activități permanente în vederea cunoașterii și aplicării stricte de toți cetățenii satelor a hotărîrilor de partid și de stat, a legilor țării, precum și promovarea fermă a principiilor eticii și echității socialiste — în conformitate cu directivele Plenarei C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971. A fost relevat faptul că, pentru a putea îndeplini în cele mai bune condiții atribuțiile ce le revin, consiliile populare trebuie să-și îmbunătățească mereu munca organizatorică, metodele și stilul de muncă, să fie permanent întărite legăturile cu masele de cetățeni — care să fie atrase într-o măsură tot mai mare la rezolvarea treburilor de stat și obștești pe plan local, să sporească rolul femeilor în activitatea de partid și de stat pe plan local.

În încheierea lucrărilor sale, Conferința a adoptat, în unanimitate, *Rezoluția Conferinței pe țară a secretarilor comitetelor de partid și a președinților consiliilor populare comunale*, document programatic important care a stat la baza activității organelor de partid și de stat din comune în perioada următoare. În prima parte a Rezoluției se fac aprecieri în legătură cu semnificația acestei Conferințe, iar în partea a II-a sint precizate pe larg atribuțiile sporite ce revin comitetelor de partid și consiliilor populare comunale în lumina orientărilor cuprinse în *Cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu* în cadrul acestui larg forum democratic, arătîndu-se, în acest sens următoarele: „Conferința dă o înaltă apreciere și își însușește întru totul ideile cuprinse în ampla Expunere făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu, măsurile preconizate de secretarul general al partidului, a căror înfăptuire va duce la creșterea rolului organizațiilor de partid și al consiliilor populare comunale în conducerea întregii activități economico-sociale, în desfășurarea eficientă a muncii de educare și formare a conștiinței socialiste a tărănimii, în dezvoltarea multilaterală a comunelor și satelor, ca parte integrantă a progresului general pe calea socialismului și comunismului.

În capitolul al IV-lea al *Rezoluției* se consideră necesară permanențizarea acestui forum larg democratic, urmînd ca astfel de conferințe să se organizeze anual la nivelul județelor și la 3—4 ani pe țară. În partea finală a acestui document s-a indicat, în scopul stimulării activității consiliilor populare comunale, ca începînd din anul 1972 să se organizeze o întrecere între comune, avînd ca obiective realizarea sarcinilor economice, edilitar-gospodărești și social-culturale.

Măsuri importante privind perfecționarea organizării și funcționării organelor locale ale puterii și administrației de stat socialiste din România au fost dezbătute și adoptate de primul *Congres al consiliilor populare, județene și al președinților consiliilor populare municipale, orașenești și comunale*, ale cărui lucrări s-au desfășurat sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu în perioada 4—6 februarie 1976, în prezența a peste 6.700 deputați în organele locale ale puterii de stat. Activitatea Congresului s-a desfășurat atît în ședințe plenare, cit și în cele 8 secțiuni pe domenii ale muncii consiliilor populare.

Pe ordinea de zi a acestui Congres s-au aflat probleme de mare însemnătate pentru mersul înainte al societății românești pe calea socialismului cum au fost: 1. Planul de dezvoltare economico-socială a României

în perioada 1976—1980 în profil teritorial; 2. Sarcinile ce revin consiliilor populare din planul cincinal 1976—1980 în domeniul agriculturii și industriei alimentare; 3. Sarcinile consiliilor populare în domeniul investițiilor, construcțiilor, sistematizării localităților și în domeniul edilitar; 4. Programul pentru conservarea și dezvoltarea fondului forestier în perioada 1976—2010 și Programul național de amenajare a bazinelor hidrografice; 5. Planul pregătirii forței de muncă și principalele măsuri de îmbunătățire a activității în domeniul învățământului, culturii și sănătății publice; 6. Măsuri pentru perfecționarea activității consiliilor populare, pentru dezvoltarea democrației și participarea maselor la conducerea vieții economice și sociale.³¹

La baza lucrărilor și hotărârilor Congresului au stat orientările de o mare însemnătate teoretică și practică cuprinse în *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită în prima zi a lucrărilor Congresului I al consiliilor populare*³². În acest important document de partid Congresul consiliilor populare a fost apreciat drept „un eveniment de importanță istorică în procesul dezvoltării și întăririi statului nostru socialist, în întreaga operă de edificare a noii societăți în România, a înaintării ferme pe calea comunismului a patriei noastre. Putem aprecia acest Congres drept cel mai reprezentativ și mai democratic forum al poporului, chemat să asigure, într-o formă nouă, superioară, participarea organizată a maselor largi populare, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, la conducerea conștientă a tuturor domeniilor vieții economico-sociale, a întregii societăți”³³.

Congresul a făcut bilanțul marilor realizări obținute de poporul român în cincinalul 1971—1975 și a dezbătut, totodată, obiectivele și sarcinile fundamentale stabilite de Congresul al XI-lea al partidului pentru ridicarea patriei pe noi trepte de progres și civilizație.

În *Expunerea prezentată la deschiderea lucrărilor acestui prim Congres al consiliilor populare*, președintele României socialiste — Nicolae Ceaușescu a făcut precizarea de mare valoare istorică, potrivit căreia, de fapt, vechile organe ale statului burghez „au fost răsturnate și înlocuite cu reprezentanții maselor populare încă în anul 1945, odată cu luarea cu asalt a primăriilor și prefecturilor și cu instaurarea primului guvern revoluționar-democratic cu pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc, ce exprima colaborarea largă a forțelor hotărâte să asigure transformarea revoluționară, socială și politică a țării”.

Prin măsurile și hotărârile adoptate acest Congres a marcat o etapă nouă, calitativ superioară, în creșterea rolului organelor locale ale puterii și administrației de stat socialiste din România, în amplificarea și perfecționarea sistemului democrației muncitorești-revoluționare în țara noastră.

Orientări de mare valoare principială și practică au fost date de secretarul general al P.C.R. — Nicolae Ceaușescu, atât în *Expunerea prezentată la deschiderea lucrărilor Congresului I al consiliilor populare*, cât și în *Cuvîntul de închidere a acestuia*, în legătură cu perfecționarea în continuare a activității consiliilor populare, în scopul creșterii rolului acestora în toate sectoarele de activitate pe plan local, ele constituind în structura statului nostru socialist o puternică forță politică și organizatorică. S-a subliniat că: „Principiul fundamental după care se organizează și conduce statul nostru socialist, deci și organele locale ale puterii

și administrației, este principiul centralismului democratic. El asigură împletirea armonioasă a conducerii unitare a vieții economico-sociale cu autonomia și inițiativa consiliilor populare, îmbinarea activității pe baza planului unic, a legilor și indicațiilor organelor superioare cu lărgirea atribuțiilor și răspunderii organelor locale”³⁴. Au fost evidențiate urmările pozitive pe care le-au avut măsurile privind răspunderea directă a cadrelor de partid în organele de stat la nivel județean, municipal, orășenesc și comunal, fapt ce a dus la lichidarea unor fenomene de paralelism și la creșterea răspunderii nemijlocite a organelor de partid pentru activitatea concretă de construcție economică și socială. Au fost relevate marile răspunderi ce revin consiliilor populare în dezvoltarea vieții economico-sociale în raza lor de competență, în asigurarea aplicării riguroase a legilor statului, pentru întărirea ordinii și disciplinei în toate sectoarele de muncă. Consiliile populare, s-a remarcat în *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congres*, își pot îndeplini în cele mai bune condiții atribuțiile sporite ce le revin numai dacă se consultă permanent cu masele de cetățeni, ținând seama de părerile acestora și dacă stimulează elanul constructiv și inițiativa oamenilor muncii. S-a indicat înființarea unui organism cu activitate permanentă, alcătuit din deputații membri ai comitetelor executive ale consiliilor populare județene și ai comitetului executiv al Consiliului popular al municipiului București, care să aibă „rolul de adevărat parlament al organelor locale ale puterii și administrației de stat și să se convoace anual, înainte de sesiunile Marii Adunări Naționale consacrate planurilor și bugetelor de stat”³⁵, organism care să contribuie activ la dezbaterea și fundamentarea științifică, realistă și democratică a planurilor unice de dezvoltare economico-socială a țării și a planului cincinal în ansamblul său, în profil teritorial. Acest nou organism de stat central este *Camera Legislativă a Consiliilor Populare* — organ permanent cu caracter deliberativ, care a fost instituționalizat prin legea adoptată de Marea Adunare Națională la 16 aprilie 1976³⁶.

Lucrările de închidere a Congresului I al consiliilor populare s-au desfășurat în plen, în ziua de 6 februarie 1976 în prezența celor aproximativ 8000 de delegați și invitați. Ultima ședință a Congresului, din după amiaza zilei de 6 februarie 1976, a fost condusă de președintele României socialiste — Nicolae Ceaușescu, în cadrul căreia au fost adoptate hotărârile asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi, precum și *Chemarea* adresată tuturor consiliilor populare, întregului popor român. Cuvîntul de închidere a lucrărilor a fost rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a remarcat importanța deosebită a acestui Congres, ale cărui lucrări au constituit un valoros și multilateral schimb de experiență, contribuind la îmbogățirea cunoștințelor tuturor participanților, fiind nu numai cel mai larg, mai democratic și reprezentativ forum al poporului, dar și „o formă nouă a puterii politice a oamenilor muncii, în care reprezentanții desemnați de muncitori, de țărani, de intelectuali, de toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, participă direct la dezbaterea și hotărîrea destinului patriei noastre socialiste”³⁷. Congresul a constituit o puternică demonstrație a unității întregii noastre națiuni în jurul Partidului Comunist Român, al secretarului său general — Nicolae Ceaușescu, a hotărîrii sale de a înfăptui neabătut politica internă și externă a României socialiste.

Congresul a apreciat în mod deosebit *Expunerea prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în deschiderea lucrărilor acestui forum democratic*, ca un document de excepțională valoare teoretică și practică, hotărînd

ca ideile, orientările și concluziile cuprinse în această *Expunere* să stea la baza întregii activități viitoare a consiliilor populare.

În perioada ce a urmat primului Congres al consiliilor populare, prin aplicarea în viață a măsurilor stabilite de acesta, în lumina indicațiilor președintelui țării — Nicolae Ceaușescu, activitatea organelor locale ale puterii și administrației de stat a cunoscut o îmbunătățire substanțială, încît la alegerile de deputați din noiembrie 1977 și 9 martie 1980, candidații s-au prezentat în fața alegătorilor cu realizări de seamă în activitatea consiliilor populare.

Noi măsuri privind perfecționarea organizării și funcționării organelor locale ale puterii de stat socialiste din România au fost dezbătute și adoptate de *Conferința a II-a pe țară a președinților consiliilor populare*, desfășurată între 29—31 martie 1978, — în prezența președintelui țării noastre Nicolae Ceaușescu — din a cărui inițiativă și contribuție determinantă a fost instituționalizată această conferință.

Prin hotărârile dezbătute și aprobate, *Conferința* a demonstrat, încă odată, locul și rolul deosebit de important al consiliilor populare în viața societății noastre socialiste. Întrunită în conformitate cu prevederile legii *Conferința* a analizat, într-un spirit de înaltă responsabilitate comunistă, activitatea desfășurată de consiliile populare pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite de Congresul al XI-lea al partidului și *Conferința Națională a P.C.R.* din decembrie 1977 cu privire la dezvoltarea economico-socială a țării în cincinalul 1976—1980, la realizarea programelor de modernizare a agriculturii, de sistematizare a teritoriului și de urbanizare a localităților, la îndeplinirea planului de construcții de locuințe și a lucrărilor de gospodărie comunală, asigurarea aprovizionării populației cu cele necesare vieții, ridicarea nivelului general de civilizație socialistă la orașe și sate. *Conferința* a examinat, de asemenea, modul în care organele locale ale puterii și administrației de stat trebuie să acționeze în continuare pentru perfecționarea activității economico-financiare, a organizării și conducerii treburilor obștești, pentru lărgirea democrației socialiste, întărirea muncii politico-educative, de formare a omului nou, participant conștient la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și comuniste în România.

Această Conferință are o semnificație aparte și prin aceea că a avut loc în anul cînd s-a împlinit un deceniu de la actul revoluționar al noii organizări administrativ-economice a teritoriului țării din februarie 1968 — act elaborat și aplicat din inițiativa și sub conducerea directă a secretarului general al P.C.R. — Nicolae Ceaușescu, deceniu care a demonstrat pe deplin justetea acestei măsuri revoluționare prin dezvoltarea puternică și armonioasă a tuturor județelor și localităților țării ³⁸.

În încheierea lucrărilor sale, acest forum democratic larg a adoptat, prin votul unanim al participanților, *Rezoluția și Chemarea Conferinței a II-a pe țară a președinților consiliilor populare* ³⁹ — documente care au fost definitive în lumina orientărilor cuprinse în *Cuvîntarea rostită de președintele țării — Nicolae Ceaușescu în încheierea Conferinței* ⁴⁰.

În această importantă *Cuvîntare*, conducătorul partidului și statului nostru socialist — Nicolae Ceaușescu a făcut o serie de aprecieri asupra semnificației acestei Conferințe, a analizat rezultatele pozitive, cît și unele neajunsuri manifestate în activitatea consiliilor populare în perioada care trece de la conferința precedentă și de la Congresul consiliilor populare, au fost relevate direcțiile principale de acțiune în viitor pentru

ridicarea la un nivel superior a întregii activități desfășurate de organele locale ale puterii de stat. A fost subliniat faptul că la obținerea marilor realizări în dezvoltarea economico-socială a țării „comitetele de partid și consiliile populare municipale, orașenești și comunale, organizațiile de bază ale partidului din unitățile economice și sociale au un rol de însemnătate deosebită asigurând unirea eforturilor tuturor oamenilor muncii în înfăptuirea Programului elaborat de Congresul al XI-lea, de ridicare a țării noastre pe noi culmi de progres și civilizație”⁴¹.

S-a cerut să se pună capăt manifestărilor de centralism excesiv și de neîncredere în forța consiliilor populare, să se aplice ferm hotărârile privind creșterea autonomiei și întărirea autoconducerii și autogestiuunii economico-financiare a tuturor unităților administrativ-teritoriale, avînd în vedere că ridicarea rolului consiliilor populare, perfecționarea activității acestora au constituit unul din factorii hotărîtori pentru îndeplinirea exemplară a hotărîrilor Congresului al XI-lea și Conferinței Naționale din decembrie 1977 ale partidului. S-a insistat din nou asupra faptului că în centrul activității organizațiilor de partid și a consiliilor populare trebuie să se afle realizarea integrală a sarcinilor de plan.

S-a subliniat că trecerea la aplicarea fermă în toate unitățile economice și localitățile a noului mecanism economico-financiar și a autoconducerii — în lumina măsurilor adoptate de Plenara C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978, presupune elaborarea unor planuri de dezvoltare pentru fiecare localitate, ca parte integrantă a planului național unic de dezvoltare economico-socială a țării, care trebuie să cuprindă întreaga activitate ce se desfășoară în zona de competență a fiecărui consiliu popular, indiferent de subordonarea unităților sau întreprinderilor industriale și agricole, iar, pe de altă parte a fost din nou precizată necesitatea aplicării măsurii ca toți specialiștii de la sate și orașe să treacă sub răspunderea directă a consiliilor populare și să fie retribuiți de acestea. În același document de partid s-a arătat că pentru creșterea rolului organelor locale ale puterii de stat se impune îmbunătățirea, în continuare, a stilului și metodelor de muncă ale acestora, în așa fel încît „activitatea fiecărui consiliu popular, a fiecărui președinte de consiliu să se caracterizeze printr-un înalt spirit de răspundere, prin perseverență și fermitate în buna gospodărire a localităților, prin încurajarea noului în toate domeniile, printr-o strînsă legătură cu masele de oameni ai muncii, în scopul unirii eforturilor întregii populații în vederea dezvoltării economico-sociale mai rapide a fiecărei localități, a întregii țări”⁴².

Aceste indicații prețioase ale președintelui țării noastre — Nicolae Ceaușescu au fost incluse în documentele adoptate de *Conferința a II-a pe țară a președinților consiliilor populare*, iar aplicarea lor în viață în perioada următoare a fost de natură să ridice la un nivel superior întreaga activitate desfășurată de organele locale ale puterii și administrației socialiste de stat, care se vor prezenta la alegerile generale de deputați de la 9 martie 1980 cu un bilanț bogat de realizări.

Un alt eveniment semnificativ în viața politică a întregii țări, în activitatea consiliilor populare l-a reprezentat *Congresul al II-lea al consiliilor populare*⁴³ — ale cărui lucrări s-au desfășurat în zilele de 10—12 septembrie 1980 în București, în prezența a peste 8000 de participanți. La Congres au luat parte deputații consiliilor populare județene și ai Consiliului popular al municipiului București, președinții consiliilor populare municipale, ale sectoarelor municipiului București, orașenești și

comunale — aleși la 9 martie 1980. În calitate de președinte al Congresului a fost ales secretarul general al P.C.R. — Nicolae Ceaușescu.

Instituționalizat din inițiativa președintelui țării — Nicolae Ceaușescu ca cel mai larg și reprezentativ forum colectiv de conducere și dezbateri, Congresul al II-lea al consiliilor populare s-a înscris ca o nouă dovadă a preocupării constante a P.C.R. și a statului nostru socialist pentru atragerea într-o măsură crescândă a maselor largi de cetățeni, fără deosebire de naționalitate, la elaborarea și aplicarea măsurilor menite să asigure înfăptuirea neabătută a Programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Într-o atmosferă de lucru, de înaltă responsabilitate civică și angajare patriotică, participanții la Congres au dezbătut — atât în plen, cât și în cele nouă secțiuni pe domenii de activitate, un ansamblu de măsuri și programe cu privire la îndeplinirea planurilor de dezvoltare economico-socială în profil teritorial în cincinalul al VII-lea (1981—1985), creșterea și diversificarea producției industriale și lărgirea micii industrii în scopul valorificării superioare a resurselor locale și a forței de muncă, dezvoltarea agriculturii, realizarea construcției de locuințe, sporirea și modernizarea serviciilor, sistematizarea teritoriului, îmbunătățirea activității de gospodărie comunală, ridicarea gradului de pregătire și perfecționarea forței de muncă, dezvoltarea învățământului și culturii, a acțiunilor de ocrotire a sănătății publice, ridicarea la un nivel superior a rolului consiliilor populare în rezolvarea tuturor problemelor legate de îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață ale cetățenilor. Congresul a dezbătut și aprobat unele proiecte de legi ce urmau a fi supuse spre discutare și votare Marii Adunări Naționale, dintre care amintim următoarele: proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 57/1968 de organizare și funcționare a consiliilor populare; proiectul de lege pentru dezvoltarea industriei mici; proiectul de lege privind modificarea Legii nr. 4/1973 privind dezvoltarea construcției de locuințe și vânzarea de locuințe din fondul de stat către populație. Cu prilejul Congresului a fost constituită *Camera Legislativă a Consiliilor Populare* și a fost desemnată componența *Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare*⁴⁴.

În încheierea lucrărilor Congresului al II-lea al consiliilor populare a rostit o amplă *Cuvîntare* secretarul general al P.C.R. — Nicolae Ceaușescu. Prin conținutul său, această *Cuvîntare* reprezintă o nouă expresie a gândirii novatoare și revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, un document de o deosebită valoare teoretică și practică pentru ridicarea la un nivel și mai înalt a activității consiliilor populare, a întregului aparat de stat socialist — de jos pînă sus⁴⁵.

Congresul a adoptat *Hotărîrea prin care Expunerea prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost aprobată ca program al întregii activități viitoare a consiliilor populare*⁴⁶. În încheierea lucrărilor sale a fost adoptată *Chemarea Congresului al II-lea al Consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orașenești și comunale*⁴⁷, care are la bază indicațiile cuprinse în *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu* rostită la Congres, cu privire la întărirea și perfecționarea activității statului, a consiliilor populare, lărgirea și adîncirea democrației socialiste, intensificarea educației revoluționare a maselor populare. A fost remarcată necesitatea îmbunătățirii în continuare a stilului și metodelor de muncă, a imprimării unui spirit mai revoluționar, mai militant în activitatea orga-

nelor locale ale puterii de stat — care își desfășoară întreaga muncă sub conducerea politică a organelor și organizațiilor P.C.R.

Noi măsuri, în lumina hotărârilor Congresului al XII-lea al partidului și ale Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1982, privind perfecționarea organizării și funcționării consiliilor populare, în vederea creșterii rolului acestora în întreaga viață economico-socială și culturală a țării au fost dezbătute și adoptate de *Conferința a III-a pe țară a președinților consiliilor populare* — desfășurată în Capitala țării în zilele de 17—19 februarie 1983 ⁴⁸.

Această Conferință — ale cărei lucrări s-au deschis și s-au încheiat în prezența președintelui României socialiste — Nicolae Ceaușescu, a stabilit noi măsuri pentru creșterea participării tuturor cetățenilor țării, fără deosebire de naționalitate, la conducerea activității economico-sociale, la gospodărirea și folosirea eficientă a tuturor mijloacelor materiale și a potențialului uman din fiecare localitate, în scopul îndeplinirii integrale a planului pe anul 1983 și pe întregul cincinal 1981—1985. Un loc important au ocupat în cadrul lucrărilor acestui larg forum democratic problemele muncii cultural-educative și politico-ideologice de formare a omului nou; au fost dezbătute și precizate sarcinile ce revin consiliilor populare pentru realizarea programelor speciale adoptate de Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1982 în domeniile industriei și agriculturii, ale urbanizării și sistematizării teritoriului și localităților și ale îndeplinirii planului construcțiilor de locuințe. Au fost analizate și subliniate atribuțiile ce revin consiliilor populare privind buna gospodărire și înfrumusețare a localităților, coordonarea activității de industrie mică și de prestări de servicii către populație. O atenție sporită a acordat Conferința problemelor legate de perfecționarea activității și stilului de muncă al organelor locale ale puterii și administrației de stat, de dezvoltare a democrației socialiste, pentru asigurarea participării deputaților, a comisiilor permanente, a tuturor locuitorilor la dezbaterile și rezolvarea pe plan local a problemelor de stat și obștești, la aplicarea fermă a hotărârilor de partid și de stat, a legalității socialiste. Lucrările Conferinței s-au desfășurat atît în ședințe plene, cît și în cele 12 secțiuni de lucru pe grupe de județe.

La baza lucrărilor și hotărârilor adoptate de *Conferința a III-a pe țară a președinților consiliilor populare municipale, orașenești și comunale și a secretarilor cu probleme de propagandă și cultură* — for democratic, reprezentativ — au stat orientările cuprinse în *Expunerea făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu în încheierea lucrărilor acestei Conferințe*, care a fost adoptată ca program al întregii activități viitoare a consiliilor populare. În prima parte a acestei *Expuneri* au fost prezentate realizările obținute de poporul român în anii socialismului, subliniindu-se că un rol important a revenit în acest sens noii împărțiri administrativ-teritoriale din 1968, cînd s-au creat condiții mai bune pentru activitatea consiliilor populare, pentru dezvoltarea mai puternică și armonioasă a tuturor județelor și localităților țării. A fost relevat rolul de importanță excepțională pe care îl au organele locale ale puterii de stat în cadrul sistemului de organe ale statului democrației muncitorești-revoluționare din România. Prin însăși organizarea și compoziția lor socială și națională, pe sexe și vîrste, consiliile populare demonstrează caracterul larg reprezentativ al acestora, structura deputaților aleși în consiliile populare reflectînd structura de clasă și națională a societății noastre.

socialiste, participarea directă a maselor populare la conducerea treburilor de stat și obștești. „Putem spune — sublinia în această *Expunere* tovarășul Nicolae Ceaușescu — că consiliile populare exprimă largul democratism care este de necomparat cu orice democrație burgheză — că și în acest domeniu, socialismul a creat și crează o democrație nouă, unică, în care poporul însuși hotărăște și conduce întreaga țară. Însăși conferința noastră demonstrează acest caracter larg democratic, faptul că reprezentanții aleși direct de cetățeni din fiecare localitate dezbat și hotărăsc destinele patriei, înaintarea spre comunism. întărirea independenței și suveranității țării”⁴⁹.

În perioada 1965 — 1985 au fost înființate o serie de organe centrale pentru îndrumarea și controlul activității desfășurate de consiliile populare, în scopul creșterii rolului acestora în viața țării.

Astfel, printr-o Hotărâre a Consiliului de Stat al R.S. România din 30 mai 1969 a luat ființă *Direcția generală pentru consiliile populare*, concretizându-se prin această măsură indicațiile Plenarei C.C. al P.C.R. din 11 martie 1969 cu privire la îmbunătățirea activității de îndrumare generală și de control al muncii organelor locale ale puterii de stat⁵⁰.

Pentru a pune în aplicare o hotărâre a Conferinței Naționale a P.C.R. din iulie 1972 și ținând seama de atribuțiile sporite ce reveneau consiliilor populare în noua etapă de dezvoltare a țării noastre, la 20 iunie 1973 Marea Adunare Națională a dezbătut și votat *Legea privind înființarea Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare*⁵¹, care funcționează pe lângă Consiliul de Miniștri ca organ deliberativ, de partid și de stat, avînd următoarele atribuții principale: analizează și dezbate problemele majore ale dezvoltării economico-sociale a județelor, municipiilor, orașelor și comunelor; îndrumă și controlează întreaga activitate a consiliilor populare și a comitetelor executive ale acestora în scopul asigurării îndeplinirii obligațiilor legale ce revin organelor locale ale puterii și administrației de stat; asigură îndeplinirea unitară a politicii partidului și statului în domeniile: sistematisării teritoriului și localităților urbane și rurale, gospodăriei comunale și locale, industriei locale, locuințelor, precum și în domeniul administrației locale de stat. În problemele privind activitatea consiliilor populare acest Comitet prezintă informații și propuneri de îmbunătățire Marii Adunări Naționale sau Consiliului de Stat, iar în problemele referitoare la activitatea organelor locale ale administrației de stat, acest Comitet prezintă guvernului informații și face propuneri de îmbunătățire a muncii.

Caracterul democratic al organizării și funcționării Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare este demonstrat, între altele, de faptul că lucrările fiecărei ședințe sînt prezidate, prin rotație, de către un președinte de consiliu popular județean, ales de Comitet dintre membrii săi, lucrările se pot desfășura legal numi în prezența a cel puțin două treimi din membrii săi și nu pot fi adoptate hotărâri valabile decît cu votul majorității membrilor săi. Potrivit competenței sale, stabilită prin lege, Comitetul adoptă hotărâri și ia măsuri pentru soluționarea problemelor din sfera sa de activitate. Odată cu înființarea acestui nou organ central de stat și-a încetat activitatea vechiul organ creat în 1969 — respectiv Comitetul de Stat pentru Economia și Administrația Locală.

Este semnificativ faptul că la nivelul Marii Adunări Naționale una din comisiile sale permanente este *Comisia pentru consiliile populare și*

administrația de stat, care dezbate și avizează toate măsurile importante de ordin legislativ-normativ menite a duce la creșterea rolului organelor locale ale puterii și administrației de stat în toate sectoarele de muncă. Acest fapt relevă locul deosebit de însemnat pe care îl ocupă consiliile populare în cadrul sistemului democrației noastre muncitorești-revoluționare, atenția permanentă pe care o acordă conducerea superioară de partid și de stat, personal președintele țării — Nicolae Ceaușescu, perfecționării continue a organizării și funcționării consiliilor populare, pentru a le face apte să-și îndeplinească în mod exemplar atribuțiile sporite ce le revin în prezent și în perspectivă.

Din inițiativa și cu contribuția hotărâtoare a secretarului general al P.C.R. și președintelui țării Nicolae Ceaușescu au fost instituționalizate, pe bază de legi, noi forumuri democratice, larg reprezentative de conducere a activității consiliilor populare, de dezbatere a problemelor majore privind dezvoltarea economico-socială a țării, a tuturor județelor și localităților — aceste măsuri înscriindu-se în mod organic în amplul proces deschis de istoricul Congres al IX-lea al P.C.R., de perfecționare a sistemului democrației noastre socialiste, muncitorești-revoluționare.

Astfel, în baza unei hotărâri a Plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973, Marea Adunare Națională a dezbătut și votat *Legea nr. 11 din 20 iunie 1973 privind Congresul deputaților consiliilor populare județene, și conferințele județene ale președinților consiliilor populare comunale și orășenești*⁵². Potrivit prevederilor acestei legi, Congresul consiliilor populare județene reprezintă un for colectiv al conducerii organelor locale ale puterii și administrației de stat, un organ de dezbatere a problemelor fundamentale ale activității statului socialist, ale muncii desfășurate de deputații consiliilor populare. Acest Congres se convoacă odată la 5 ani.

Prin aceeași lege s-au instituit: *Conferința pe țară a președințiilor consiliilor populare comunale și orășenești* — care se convoacă de Consiliul de Stat odată la doi ani, precum și *Conferințele județene ale consiliilor populare comunale și orășenești* — convocate odată la doi ani de comitetele executive ale consiliilor populare județene.

În perioada următoare prevederile acestei legi au suferit unele modificări de ordin calitativ, în lumina hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului. În acest sens, Marea Adunare Națională a adoptat, în ședința sa din 23 iulie 1975, *Legea nr. 5 privind Congresul deputaților consiliilor populare județene și al municipiului București și al președinților consiliilor populare, Conferința pe țară a președinților consiliilor populare și Conferințele pe județe ale deputaților consiliilor populare*⁵³. Conform prevederilor acestei noi legi — valabilă și în momentul publicării studiului de față — Congresul deputaților consiliilor populare județene și al municipiului București și al președinților consiliilor populare are loc la fiecare 5 ani și este convocat de Consiliul de Stat al R.S. România în termen de un an de la data alegerilor generale de deputați în organele locale ale puterii de stat, iar Conferința pe țară a președinților consiliilor populare se convoacă de guvern în termen de 6 luni de la data alegerilor de deputați în consiliile populare municipale ale sectoarelor municipiului București, orășenești și comunale.

Conferințele județene ale deputaților consiliilor populare municipale, ale sectoarelor municipiului București — inclusiv Consiliul popular al

Sectorului agricol Ilfov, oraşeneşti şi comunale au loc odată la doi ani şi jumătate şi sînt convocate de comitetele executive ale consiliilor populare judeţene şi al municipiului Bucureşti înaintea celorlalte două forumuri la nivel naţional ale consiliilor populare. Prin articolul 8 al acestei noi reglementări a fost abrogată Legea Nr. 11 din 20 iunie 1973 — analizată mai înainte.

La 9 decembrie 1982 Marea Adunare Naţională a dezbătut şi votat *Legea cu privire la obligaţiile şi răspunderile consiliilor populare, unităţilor socialiste şi ale cetăţenilor pentru buna gospodărire, întreţinere şi curăţenie a localităţilor urbane şi rurale, păstrarea ordinii şi disciplinei publice*⁵⁴.

Elaborată în spiritul indicaţiilor şi sub îndrumarea directă a preşedintelui României socialiste — Nicolae Ceauşescu, această lege contribuie, prin aplicarea prevederilor ei, la ridicarea gradului de civilizaţie al tuturor locuitorilor ţării, cu contribuţia activă a acestora. Legea precizează marile răspunderi ce revin consiliilor populare de toate categoriile, pe baza principiului autoconducerii muncitoreşti şi autogestiunii economico-financiare, în îndrumarea şi coordonarea întregii activităţi de gospodărire şi înfrumuseţare a localităţilor, pentru păstrarea ordinii şi disciplinei publice. În acest scop legea prevede obligaţia consiliilor populare de a asigura, cu sprijinul larg al cetăţenilor, al deputaţilor, al comisurilor permanente şi al asociaţiilor de locatari, participarea masivă a locuitorilor ţării la dezbateră şi adoptarea hotărîrilor privind autogospodărirea localităţilor, la îndeplinirea măsurilor de înfrumuseţare şi modernizare a oraşelor şi satelor.

Noile reglementări cuprinse în această lege reflectă preocuparea constantă a conducerii superioare de partid şi de stat pentru păstrarea şi dezvoltarea bazei edilitar-gospodăreşti a localităţilor. Proiectul legii a fost supus unei ample dezbateri publice, prilej cu care s-au făcut numeroase observaţii şi propuneri de îmbunătăţire, multe din acestea fiind însuşite de legiuitor şi introduse în textul proiectului legii prezentat spre dezbateră şi votare Marii Adunări Naţionale.

Transpunerea în viaţă a hotărîrilor şi directivelor Congresului al XIII-lea al P.C.R., ale Congesului al III-lea al F.D.U.S., a indicaţiilor preţioase date cu aceste prilejuri de tovarăşul Nicolae Ceauşescu — secretar general al P.C.R., preşedintele R.S România, preşedintele F.D.U.S., precum şi în alte cuvîntări şi expuneri ale conducătorului partidului şi statului nostru socialist cu privire la perfecţionarea organizării şi funcţionării întregului sistem de organe ale statului socialist român şi al organismelor noi, largi democratice, va duce la ridicarea pe o treaptă superioară întregii activităţi a organelor locale ale puterii şi administraţiei de stat socialiste din România, la creşterea rolului acestora în cadrul sistemului democraţiei noastre muncitoreşti-revoluţionare, în mobilizarea maselor de cetăţeni, fără deosebire de naţionalitate, la viaţa politică a ţării, pentru îndeplinirea integrală a prevederilor planului pe anul 1985 şi pe întregul cincinal 1981—1985, la pregătirea, în acest mod, a trecerii la realizarea în cele mai bune condiţii a planului pe anul 1986 şi pe ansamblul celui de-al VIII-lea cincinal (1986—1990) — care reprezintă a treia etapă a înfăptuirii neabătute a Programului partidului de făurire a societăţii] socialiste multilateral dezvoltate şi de înaintare a României spre comunism.

- ¹ *Constituția Republicii Socialiste România*, Consiliul de Stat. Sectorul Buletinului Oficial și al publicațiilor legislative, București, 1985, p. 23.
- ² „Scinteia”, LIV (1985), nr. 13 223 din 27 feb., p. 4.
- * *Vezi pe larg: Vasile Budrigă, Cinstirea de poporul român a instaurării Republicii în România*, în „Museum” — Studii și comunicări de istorie și etnografie, Golești-Argeș — 1974 p. 141—154.
- ³ „Buletinul Oficial al R.S.R.”, IV (1968), Partea I, nr. 163—165 din 20 dec., p. 1743
- ⁴ *Ibidem*, II (1966), Partea I, Nr. 86 din 29 dec., p. 634 — 642.
- ⁵ Buletinul Oficial al R.S.R., IV (1968), Nr. 149 din 26-XI a p. 1395—1398.
- ⁶ *Ibidem*, IV (1968), Partea I, Nr. 168 din 26 dec., p. 1794 — 1806
- ⁷ *Congresul Frontului Unității Socialiste*, 23—24 mai 1974. Edit. politică, București, 1974, p. 158—204.
- ⁸ *Ibidem*, p. 171—178.
- ⁹ *Ibidem*, p. 179.
- ¹⁰ *Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*. 17—18 ian. 1980. Edit. politică, București — 1980, p. 82—93
- ¹¹ *Ibidem*, p. 19
- ¹² „Scinteia”, XLVIII (1979), nr. 11.566 din 31 oct., p. 1
- ** *Vezi: Statutul Frontului Democrației și Unității Socialiste*, în vol. *Congresul al II-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste*. 17—18 ian. 1980. Edit. politică, București, 1980, p. 156—173.
- ¹³ „România liberă”, XLIII (1985), nr. 12 524 din 8 feb., p. 1 — 7 și nr. 12 525 din 9 feb., p. 1 — 7; Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al III-lea al Frontului Democrației și Unității Socialiste. 7 februarie 1985*, Edit. politică, București, 1985, 38 p.
- ¹⁴ „Buletinul Oficial al R.S.R.”, X (1974), Partea I, nr. 161 din 23 dec., p. 1—2
- ¹⁵ *Ibidem*, p. 2—11
- ¹⁶ „Scinteia”, XLVIII (1979), Nr. 11 605 din 15 dec., p. 4
- ¹⁷ „Buletinul Oficial al R.S.R.”, XV (1979), Partea I, nr. 104 din 19 dec., p. 1 — 10
- ¹⁸ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Conferința a III-a pe țară a consiliilor populare*. 19 feb. 1983, p. 36 (În volumul: *Conferința pe țară a președinților consiliilor populare. 17—19 februarie 1983*, Edit. politică, București 1983.
- ¹⁹ „Scinteia”, LIV (1985), nr. 13.242 din 20 martie, p. 1
- ²⁰ „Scinteia”. LIV (1985), nr. 13.251 din 30 martie, nr. 1—6.
- ²¹ „Scinteia”, XIX (1950), nr. 1.910 din 8 decembrie, p. 1
- * *Ibidem*. XLIX (1980), nr. 11 681 din 12 martie nr. 1.
- ²² „Buletinul Oficial al R.P.R.”, XIV (1965), nr. 7 din 9 martie, p. 101
- ²³ „Scinteia”, LIV (1985), nr. 13.242 din 20 martie, p. 1
- ²⁴ „România liberă”, XLIII (1985), nr. 12.524 din 8 feb., p. 1,2,3; Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul al III-lea al F.D.U.S.*, Edit. politică, București, 1985
- ²⁵ „Scinteia”, LIV (1985), nr. 13.223 din 17 feb., p. 4—5
- ²⁶ „Scinteia” LIV (1985), nr. 13.251 din 30 martie, p. 1 și 3.
- ²⁷ „Buletinul Oficial al R.S.R.”, XV (1979), nr. 104 din 19 dec., p. 1—10
- ²⁸ *Constituția Republicii Socialiste România*. Consiliul de Stat. Sectorul Buletinului Oficial și al publicațiilor legislative. București — 1985, p. 12
- ²⁹ *Ibidem*, p. 23
- ³⁰ „România liberă”, XXIX (1971), nr. 8.449 din 22 dec., p. 1—5; Nr. 8.450 din 23 dec., p. 1 și 3; nr. 8.451 din 24 dec., p. 1—5; nr. 8.452 din 25 dec., p. 1 — 5.
- ³¹ „România liberă”, XXXIV (1976), nr. 9279 din 5 feb., p. 1—6
- ³² Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Congresul consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orașenești și comunale*. 4 feb. 1976, Edit. politică, București, 1976, 78 p.
- ³³ *Ibidem*, p. 5.
- ³⁴ *Ibidem*, p. 46
- ³⁵ *Ibidem*, p. 53.
- ³⁶ „Buletinul Oficial al R.S.R.”, XII (1976), Partea II-a, nr. 2 din 17 apr., p. 1—10
- ³⁷ „România liberă”, XXXIV (1976), nr. 9731 din 7 feb., p. 1 — 7.
- ³⁸ *Conferința pe țară a președinților consiliilor populare*. 29—31 martie 1978 Edit. politică, București, 1978, 415 p.
- ³⁹ *Ibidem*, p. 385 — 411.
- ⁴⁰ *Ibidem*, p. 23 — 49.
- ⁴¹ *Ibidem*, p. 26.
- ⁴² *Ibidem*, p. 41.
- ⁴³ *Congresul al II-lea al consiliilor populare*. 10—12 sept. 1980, Edit. politică București, 1981, 295 p.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 10—14

⁴⁵ *Ibidem*, p. 284—292.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 283

⁴⁷ *Ibidem*, p. 29—73

⁴⁸ *Conferința pe față a președinților consiliilor populare. 17—19 februarie 1983*. Edit. politică, București, 1983, 206 p.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 36

⁵⁰ „Buletinul Oficial al R.S.R.”, V (1969), nr. Partea I, nr. 63 din 2 iunie, p. 514.

⁵¹ *Ibidem*, IX (1973), Partea I, nr. 92 din 25 iunie, p. 2—4; *Ibidem*, Partea 11-a, nr. 4 din 21 iunie, p. 8—12.

⁵² „Buletinul Oficial al R.S.R.”, IX (1973), Partea I, nr. 92 din 25 iunie, p. 5; *Ibidem*, Partea 11-a, nr. 4 din 21 iunie, p. 8—12

⁵³ *Ibidem*, XI (1975), Partea I, nr. 82 din 29 iulie, p. 1—2; *Ibidem*, Partea 11-a nr. 4 din 24 iulie, p. 3—4

⁵⁴ „Buletinul Oficial al R.S.R.”, XVIII (1982), Partea 111-a, nr. 6 din 11 dec., p. 10—14; *Ibidem*, Partea I, nr. 114 din 18 dec., p. 1—16.

DEUX DÉCENNIES D'ACTIVITÉ DES CONSEILS POPULAIRES 1965 — 1985

Résumé

L'auteur de l'étude fait une analyse documentée et convaincante touchant l'histoire de la constitution, de l'organisation et du fonctionnement des conseils populaires — organes locaux démocratiques du pouvoir d'Etat, de l'autodirection et de l'autoadministration territoriale, investis par la Constitution de la République Socialiste de Roumanie et la loi d'organisation et de fonctionnement des conseils populaires de larges attributions et responsabilités dans tous les secteurs d'activité des unités administratives-territoriales où ils ont été élus. L'étude présente amplement surtout l'activité déployée par les conseils populaires au cours des vingt années qui se sont écoulées depuis le IX-e Congrès du Parti Communiste Roumain de juillet 1965, depuis qu'à la tête du parti et du pays se trouve Nicolae Ceaușescu et lorsqu'une nouvelle époque a commencé dans l'histoire de la Roumanie socialiste dénommée à juste titre par le peuple roumain „L'époque Ceaușescu”, pendant laquelle ont été obtenues les plus grandioses réalisations de l'histoire de la Roumanie dans tous les domaines d'activité, sur les plans intérieur et extérieur, lorsque l'on amplifié, approfondi et perfectionné le système de la démocratie ouvrière révolutionnaire de Roumanie, une place importante dans ce systèmes unique dans son genre au monde, étant occupée par les organes représentatifs du pouvoir d'Etat socialiste — respectivement la Grande Assemblée Nationale, en tout qu'organe suprême d'Etat et législatif du pays, ainsi que les conseils populaires.

L'auteur fait également une succincte analyse de l'évolution du système électoral socialiste de Roumanie pendant les années 1948—1985, démontrant par des données concrètes le caractère pleinement démocratique de ce système — qui représente en fait l'un des principaux étalons du haut degré de développement atteint par la démocratie socialiste en Roumanie — qui se caractérise par l'harmonisation, à l'échelon central et local, de l'activité de organes d'Etat et de celle des organismes nouveaux, démocratiques créées dans notre pays, notamment durant les années

1965—1985. L'application des décisions et directives adoptées par le XIII-e Congrès du Parti Communiste Roumain et le III-e Congrès du Front de la Démocratie et Unité Socialiste— le plus large, le plus démocratique et le plus représentatif organisme politique à caractère permanent qui réunit, sous la direction du Parti Communiste Roumain, toutes les forces sociales et politiques de la nation roumaine — élèvera à un échelon nouveau supérieur, toute l'activité déployée par l'Etat socialiste roumain, par tous les organismes largement démocratiques, assurant l'accroissement du degré de participation directe des citoyens du pays sans distinction de nationalité, à la direction des affaires d'Etat et publiques à l'échelon central et local.

POLITICA EXTERNĂ A ROMÂNIEI ÎN ULTIMII DOUĂZECI DE ANI

ALEXANDRU BOLINTINEANU

Una dintre mărețele realizări ale ultimelor două decenii, cele mai fertile din istoria milenară a poporului român, deceniile „Epocii Ceaușescu” constă în ridicarea politicii externe a României socialiste pe o nouă treaptă de o creativitate și dinamism fără precedent, asigurându-se astfel României, în concertul națiunilor, locul care corespunde istoriei și calităților deosebite ale poporului român, înfăptuirilor sale în condițiile noi ale socialismului.

În aceste decenii manifestarea cea mai strălucită a politicii externe a țării noastre este angajarea ei profundă și dinamică în viața internațională, promovind atât aspirațiile și interesele poporului român cât și ale tuturor popoarelor la libertate, pace și înțelegere.

Această strălucită politică a României poartă amprenta gândirii vizionare și acțiunii revoluționare a secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, fiind clădită pe orientările sale programatice, cuprinse în întreaga sa operă și înfăptuită cu participarea sa directă și hotărâtoare ¹.

În acest cadru România a acționat cu o deosebită vigoare pentru victoria marilor cauze ale umanității; dezarmarea, și în primul rînd cea nucleară, asigurarea păcii și securității pe continentul european din întreaga lume, împiedicarea unei catastrofe nucleare, înfăptuirea unei largi cooperări între toate statele, lichidarea subdezvoltării și edificarea noii ordini economice internaționale, democratizarea relațiilor internaționale și creșterea rolului Organizației Națiunilor Unite.

În anii care au urmat celui de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, datorită caracterului său principial, realist, dinamic și eficient, politica externă a României socialiste se afirmă pe scară planetară.

În acești ani nu a existat problemă internațională, cu adevărat importantă, în identificarea căilor și soluțiilor cărora România să nu fi depus eforturi importante. Prestigiul țării noastre pe plan internațional reflectă în egală măsură mărețele realizări în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate cât și contribuția politicii sale externe la asigurarea păcii și colaborării internaționale, numeroaselor inițiative, propuneri și eforturi depuse în acest cadru.

Nu poate fi îndeajuns subliniată strînsa legătură dialectică între politica internă și cea internațională. Această legătură se manifestă în necesitatea asigurării condițiilor de pace și securitate internațională, de colaborare cu toate statele lumii, pentru realizarea cu succes a planurilor și programelor de dezvoltare economico-socială a țării noastre.

Pornind de la această necesitate, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia la cel de al XIII-lea Congres al Partidului : „Punînd pe primul plan dezvoltarea economico-socială, edificarea orînduirii socialiste, partidul și statul nostru desfășoară întotdeauna o politică externă activă, de extin-

dere a relațiilor de colaborare cu alte state, de apărare a păcii, a independenței și libertății popoarelor”².

Ca urmare a politicii externe desfășurată în ultimii douăzeci de ani, numărul statelor cu care România întreține relații diplomatice și economice a crescut în mod substanțial. Dacă în 1965 țara noastră avea relații diplomatice cu 67 de state, ea întreține în prezent relații diplomatice și economice cu peste 150 de state de pe toate continentele.

O asemenea dezvoltare amplă a relațiilor României cu celelalte țări, cuprinzând cele mai diverse domenii de activitate, angajarea sa activă în viața internațională, este direct legată de activitatea președintelui țării. Dialogul la nivel înalt a fost încetățenit de tovarășul Nicolae Ceaușescu ca factor determinant în promovarea prieteniei și cooperării cu celelalte țări.

Dialogul la nivel înalt s-a desfășurat deosebit de activ în marele număr de vizite peste hotare efectuate de președintele României, în Europa, Africa, Asia și America. În același timp, în România au avut loc întâlniri cu foarte mulți șefi de state. Ca urmare, au fost încheiate zeci de tratate de prietenie, colaborare și asistență mutuală sau de prietenie și cooperare și sute de Declarații solemne, declarații și comunicate comune. Acestea constituie un cadru politic și juridic deosebit de important pentru promovarea relațiilor României cu țările respective. Documentele menționate au fost însoțite de însemnate acorduri în domeniul economic, tehnico-științific și cultural etc.

Se cuvine subliniat de asemenea faptul că datorită concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la cooperarea economică și conținutul ei, s-a asigurat și o dezvoltare mereu ascendentă a schimburilor comerciale și a variate forme de cooperare economică cu un mare număr din țările lumii.

Pentru ilustrarea orientărilor și realizărilor esențiale ale politicii externe românești în ultimile două decenii vor fi evocate aici dezvoltarea relațiilor României cu celelalte țări ale lumii, activitatea sa în organizațiile internaționale precum și poziția României în problemele majore ale vieții internaționale.

Dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare cu toate țările socialiste. — O atenție deosebită este acordată de țara noastră dezvoltării continue a relațiilor sale prietenești și de colaborare pe multiple planuri cu țările socialiste. După cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu în Discursul solemn rostit cu prilejul realegerii sale în înalta funcție de Președinte al țării: „De la înalta tribună a Marii Adunări Naționale declar, în acest moment solemn, că partidul și statul nostru vor face totul și în viitor pentru dezvoltarea puternică a relațiilor cu toate țările socialiste, și în primul rînd cu vecinii noștri. Aș dori să subliniez și cu acest prilej hotărîrea noastră de a face totul pentru dezvoltarea continuă a relațiilor multilaterale cu Uniunea Sovietică. Considerăm că întărirea solidarității și unității țărilor socialiste reprezintă, în actualele împrejurări, un factor important pentru creșterea prestigiului și forței socializmului, pentru pace și pentru progresul economico-social al tuturor popoarelor”.

La baza relațiilor sale cu țările socialiste, țara noastră a așezat în mod ferm principiul independenței și suveranității naționale, al egalității în drepturi, neamestecul în treburile interne, avantajului reciproc și într-ajutorării frățești. Acestea sînt norme și principii care, fiind îmbogățite prin caracterul specific al unității sistemului social al ideologiei

și al scopurilor luptei comune pentru socialism și comunism, pentru pacea și progresul umanității, constituie condiția esențială a dezvoltării unor relații de tip nou, oferind un model nou de conviețuire a statelor.

În aceste coordonate, România a dezvoltat neconținut relațiile sale bilaterale cu țările socialiste în cele mai variate domenii. În această privință, un rol important îl joacă și cadrul juridic, reprezentat prin tratatele de prietenie, colaborare și asistență mutuală care au fost reînnoite după anul 1968 ³.

O deosebită atenție este acordată de România perfecționării continue a raporturilor de colaborare economică cu toate țările socialiste. Schimburile comerciale și cooperarea în producție cu țările socialiste dețin ponderea principală în cazul comerțului exterior al României. Un accent deosebit este pus pe cooperare și specializarea în producție. În acest cadru pot fi menționate, de exemplu, participarea României la construirea în U.R.S.S. a unor fabrici de celuloză și azbest, la valorificarea unor zăcăminte de gaze, realizările și proiectele privind valorificarea potențialului hidro-energetic și de navigație pe Dunăre cu Iugoslavia și Bulgaria, participarea la dezvoltarea unor unități productive de exploatare, preparare și înobilare a unor resurse minerale și energetice, etc.

Caracteristici ale relațiilor României cu țările în curs de dezvoltare. — O concepție nouă, profund științifică și originală a fost elaborată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în legătură cu relațiile țării noastre cu țările în curs de dezvoltare. La baza acestor relații există interese, aspirații și preocupări comune pe planul dezvoltării independente a fiecărei țări, al intensificării relațiilor bilaterale, pentru înlăturarea vechii politici internaționale de inechitate, promovarea unor noi relații între state.

România socialistă, ea însăși o țară în curs de dezvoltare, sprijină în mod consecvent aspirațiile și eforturile țărilor în curs de dezvoltare, urmărind progresul economic și social, cucerirea unui loc demn în diviziunea internațională a muncii, în viața politică a lumii.

La temelia relațiilor de colaborare cu aceste țări sînt așezate principiile respectului independentei, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, urmărind ca aceste relații să contribuie la crearea unei industrii și agriculturi mai puternice și independente, fără ca ele să fie legate de vreo condiție politică ⁴.

În acest cadru, principala formă de ajutor care este promovată de România în raporturile sale cu țările în curs de dezvoltare este cooperarea în producție în domeniul industriei, al agriculturii, construcțiilor, transporturilor și în alte domenii, pe baze reciproc avantajoase. De asemenea România acordă o largă asistență tehnică țărilor în curs de dezvoltare în special prin sprijinirea pregătirii de cadre de specialitate ale acestor țări în țara noastră, ca și în țările respective, unde își desfășoară activitatea un număr important de specialiști români.

Cursul ascendent al relațiilor economice externe ale României cu țările în curs de dezvoltare este ilustrat de faptul că ponderea acestor țări în comerțul exterior al României a ajuns și a depășit obiectivul de 25 % stabilit de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ritmul de creștere al schimburilor comerciale ale României cu țările în curs de dezvoltare a fost mai rapid decît creșterea comerțului mondial în general, iar ponderea lor în comerțul exterior al României este mai mare decît ponderea lor în comerțul internațional. Cele mai numeroase acțiuni de cooperare ale

țării noastre se înfăptuiesc cu țările în curs de dezvoltare aplicându-se cele mai moderne forme de cooperare ⁵.

În același timp, tot ca urmare a concepției și acțiunii președintelui României s-au dezvoltat și îmbogățit simțitor acțiunile comune pe plan internațional realizate în colaborare cu țările în curs de dezvoltare, ceea ce se manifestă și în participarea României din 1976 la „Grupul celor 77” și, în calitate de invitată la reuniunile mișcării țărilor nealiniat.

Extinderea relațiilor cu țările capitaliste dezvoltate. — Pe baza principiilor coexistenței pașnice între state cu sisteme sociale diferite, cit și a necesității obiective de participare la diviziunea internațională a muncii, România și-a extins în mod constant în ultimele două decenii și relațiile sale cu țările capitaliste dezvoltate. Întemeierea fermă și consecventă a acestor relații pe principiile dreptului internațional le situează, de asemenea, în cadrul promovării unor raporturi de colaborare noi în care să se realizeze egalitatea în drepturi între state, indiferent de orinduire socială, de nivel de dezvoltare economică, de mărimea și potențialul lor.

În stabilirea cadrului general al acestor relații și liniilor lor directe un rol esențial îl au schimbul de vizite la nivel înalt, declarațiile solemne, declarațiile și comunicatele comune și diverse acorduri internaționale adoptate cu acest prilej. Aceste documente definesc orientările de bază ale raporturilor bilaterale și stabilesc importante jaloane pentru dezvoltarea cooperării în domenii de interes reciproc.

În dezvoltarea relațiilor economice cu țările capitaliste dezvoltate, un loc important îl ocupă încheierea unor acorduri pe termen lung, utilizarea creditelor comerciale, crearea de societăți mixte de producție și desfacere. Au fost convenite mai multe acțiuni de cooperare industrială între întreprinderi românești și diferite firme din R.F. Germania, Italia, Franța, Japonia și Statele Unite, precum și în domeniul financiar și bancar. Au fost de asemenea create comisii mixte guvernamentale de colaborare economică și tehnico-științifică.

În cadrul acestor raporturi se înscriu și relațiile bilaterale directe cu țările care fac parte din Comunitatea Economică Europeană, cit și cu Piața comună ca atare ⁶. De la 1 ianuarie 1974, România beneficiază de unele facilități vamale în cadrul preferințelor generalizate acordate de Comunitatea Economică Europeană țărilor în curs de dezvoltare.

Cooperarea României cu țările capitaliste dezvoltate are o dublă valoare, economică și politică, de apropiere între țări cu sisteme sociale politice și niveluri de dezvoltare diferite, constituie un factor de reducere a decalajelor economice existente și de stabilizare a relațiilor dintre țări.

Aspecte principale ale activității României în cadrul organizațiilor internaționale ⁷. — Participarea deosebit de activă a României socialiste la activitatea organizațiilor internaționale exprimă concepția președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la rolul acestor organizații în lumea contemporană. Potrivit acestei concepții, organizațiile internaționale oferă un cadru adecvat pentru participarea activă a tuturor statelor la rezolvarea complexelor probleme ale epocii noastre care nu mai pot fi rezolvate numai de câteva țări, pentru democratizarea relațiilor internaționale. Totodată aceste organizații pot aduce o contribuție de preț la asigurarea păcii și la soluționarea problemelor majore care confruntă omenirea, la afirmarea și respectarea principiilor relațiilor dintre state ⁸.

Membră în numeroase organizații internaționale, România desfășoară o activitate intensă și rodnică în interesul tuturor popoarelor, păcii și progresului social⁹. Participarea președintelui României la sesiunea jubiliară a Adunării Generale a O.N.U. (1970), la deschiderea la București a Conferinței mondiale a populației, a sesiunii Uniunii interparlamentare și a Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa (1974), vizitele la U.N.E.S.C.O., la Agenția Internațională pentru Energia Atomică și mesajele adresate unor reuniuni importante a numeroase organisme internaționale, demonstrează atenția deosebită și sprijinul acordat de România organizațiilor internaționale ca instrumente pentru asigurarea păcii și dezvoltarea colaborării între toate statele. În acelaș context se cuvine amintit și faptul că în România funcționează patru reprezentanțe O.N.U. și a unor instituții specializate¹⁰.

Pornind de la această concepție, în ultimii douăzeci de ani au sporit atât cantitativ cât și calitativ inițiativele țării noastre în diferite organizații internaționale și în primul rînd în cadrul O.N.U., înscriind pe agenda acesteia probleme de importanță majoră pentru dezvoltarea constructivă a relațiilor internaționale, pentru realizarea năzuințelor popoarelor.

Dezvoltînd inițiativa română care s-a soldat în adoptarea, la 7 decembrie 1965, de către Adunarea Generală a O.N.U. a Declarației cu privire la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere dintre popoare, România a acționat pentru proclamarea de către Adunarea Generală a O.N.U., a anului 1985, ca Anul Internațional al Tineretului, sub deviza „Participare, Dezvoltare, Pace”.

Coincizînd cu cea de a 40-a aniversare a creării Organizației Națiunilor Unite, numeroasele manifestări și acțiuni ce vor marca Anul Internațional al Tineretului, vor contribui în mod hotărîtor la creșterea capacității de acțiune și aportului tinerei generații la rezolvarea corespunzătoare a problemelor vitale ale umanității, la făurirea unui viitor pașnic și luminos pentru toate popoarele, pentru generațiile tinere de astăzi și de mâine.

Un alt punct înscris de România pe agenda O.N.U. s-a referit la „Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state. Această problemă a prilejuit de asemenea, largi dezbateri și studii, conducînd la ținerea în 1979 a Conferinței mondiale a O.N.U. pentru știință și tehnologie în slujba dezvoltării.

Ca temă permanentă pe ordinea de zi a Adunării Generale a O.N.U. figurează, din 1970, „Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectele sale profund dăunătoare asupra păcii și securității în lume”, care a prilejuit întocmirea unui studiu ținut la zi și menținerea în atenția organizației, prin date și materiale concludente, a multiplelor efecte nocive ale cursei înarmărilor, agravate de lipsa unor măsuri concrete în direcția dezarmării.

Deosebit de grăitoare pentru preocuparea României de valorificare deplină în interesul cooperării și înțelegerii între state a activității organizațiilor internaționale, este înscrierea, în 1972 pe ordinea de zi a Adunării Generale a O.N.U. a punctului „Creșterea rolului O.N.U. în menținerea și întărirea păcii și securității internaționale, în dezvoltarea colaborării între toate națiunile, în promovarea normelor dreptului internațional în relațiile dintre state”. A fost astfel adusă pentru prima oară în atenția organizației necesitatea luării unor măsuri de amploare pentru perfec-

ționarea structurilor sale și a cadrului organizatoric, pentru îmbunătățirea stilului și metodelor de lucru, astfel încât O.N.U. să devină un instrument eficace în abordarea promptă și eficientă a problemelor majore ale omenirii.

În dezvoltarea acestei inițiative, pe lângă o participare deosebit de activă la lucrările organismului consacrat acestei teme — Comitetul special pentru Carta Națiunilor Unite și pentru creșterea rolului organizației — România a prezentat un vast program de măsuri în acest scop cuprinse în documentul prezentat Adunării Generale a O.N.U. în 1975 : „Poziția României cu privire la îmbunătățirea și democratizarea activității Organizației Națiunilor Unite, la întărirea rolului său în realizarea colaborării între toate statele, fără deosebire de orînduire socială, a unei lumi mai bune și mai drepte, a unei păci trainice”¹¹.

Tot în cadrul Comitetului special pentru Carta Națiunilor Unite și creșterea rolului organizației a fost dezbătut proiectul de declarație privind reglementarea prin mijloace pașnice a diferendelor dintre state, elaborat de România, în cadrul inițiativei sale de a înscrie în 1979 pe ordinea de zi a Adunării Generale a O.N.U. a punctului privitor la această problematică.

Adoptată prin rezoluția 37/10 din 15 noiembrie 1982 a Adunării Generale a O.N.U. Declarația asupra reglementării pașnice a diferendelor internaționale aduce o contribuție importantă la definirea obligațiilor statelor de a recurge numai la mijloace pașnice pentru rezolvarea conflictelor dintre ele precum și la indicarea măsurilor necesare creșterii rolului mecanismelor O.N.U. în această privință.

În același scop, la propunerea României se dezbate în cadrul Adunării Generale a O.N.U. problema înființării unei Comisii de bune oficii, mediere și conciliere, ca organism permanent și care să contribuie la sporirea rolului organizației în rezolvarea diferendelor dintre state.

Se învederează astfel deosebita însemnătate a acestei inițiative a României, una din concretizările numeroaselor sale contribuții la salvagardarea păcii.

În același context se înscrie și inițiativa României de a înscrie, în 1979 punctul referitor la dezvoltarea și întărirea bunei vecinătăți între state, care prilejuiește dezbateri constructive, vizînd adoptarea unui document internațional în această privință, precum și rezoluțiile referitoare la înghețarea și reducerea bugetelor militare, adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. începînd cu anul 1979 și dezbătute și în Conferința pentru dezarmare de la Geneva.

Referindu-ne la activitatea României pe plan regional, menționăm că membră a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc încă de la înființare, țara noastră atribuie o mare importanță rolului acestui organism, participă activ la lucrările sale, manifestînd o preocupare constantă ca întreaga sa activitate să se desfășoare potrivit scopurilor pentru care a fost creat, principiilor și normelor unanim convenite.

Asemenea principii și norme cuprinse în Statutul C.A.E.R. au fost puse și la baza Programului complex, adoptat în 1971 la sesiunea a XXV-a a C.A.E.R., care a avut loc la București. Pe baza principiilor egalității depline în drepturi, respectării suveranității, independenței și intereselor naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, solidarității și într-ajutorării tovarășești, Programul complex

prevede că adîncirea și perfecționarea colaborării reciproce se desfășoară pe baza liberului consimțămînt și nu sînt însoțite de crearea de organisme suprastatale.

România a acționat și va acționa cu toată hotărîrea pentru înfăptuirea înțelegerilor privind perfecționarea activității C.A.E.R., dezvoltarea schimburilor economice și cooperării în producție. Țara noastră participă activ la coordonarea planurilor, la specializarea în producție și la activitatea de cercetare științifică și tehnică comună, astfel încît C.A.E.R. să aibe un rol tot mai important în dezvoltarea economico-socială a țărilor membre, în edificarea socialismului și comunismului, în ridicarea bunăstării popoarelor din țările socialiste¹².

În cadrul organizației Tratatului de la Varșovia la care este membră de la înființare, România socialistă dezvoltă colaborarea pe plan militar cu celelalte țări membre ale acestei alianțe defensive. În ultimele decenii, România s-a pronunțat în mod constant pentru accentuarea caracterului politic al organizației, acționînd pentru sporirea continuă a contribuției acesteia la instaurarea unui climat de securitate, de colaborare și pace pe continentul european, pentru desființarea simultană a celor două blocuri militare din Europa. Deoarece nu s-a ajuns la un acord corespunzător în acest sens, România se pronunță pentru acceptarea prelungirii duratei tratatului, o imputernicire în acest sens fiind dată Comitetului Central de către Congresul al XIII-lea al Partidului. Fiind de acord cu prelungirea duratei tratatului de la Varșovia, România se pronunță cu toată hotărîrea pentru desfășurarea tuturor eforturilor în vederea creării condițiilor în scopul desființării într-un termen cît mai scurt a celor două blocuri militare. Aceasta corespunde intereselor popoarelor țărilor socialiste, cauzei păcii în Europa și în întreaga lume.

Poziția României în probleme majore ale vieții internaționale. — Caracteristică pentru politica externă a României este intensificarea acțiunilor sale în vederea realizării *dezarmării* și asigurării păcii, politica de pace a țării noastre fiind unanim apreciată pe toate meridianele globului.

Este încă o manifestare a concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu, a preocupărilor sale pentru destinul poporului român, pentru soarta întregii omeniri. Această preocupare se exprimă cu tot mai multă vigoare, țînînd seama că în ultimii ani în viața internațională s-a ajuns la o agravare fără precedent.

După cum arată secretarul general a partidului de la tribuna Congresului al XIII-lea al P.C.R.: „Creșterea pericolului unui nou război mondial, al unei catastrofe nucleare cere tuturor popoarelor să facă totul pentru a opri cursul periculos al evenimentelor. Iată de ce problema fundamentală a epocii contemporane este oprirea cursei înarmărilor, și în primul rînd a celor nucleare, trecerea la dezarmare și asigurarea unei păci trainice în lume”¹³.

Pe această bază, România a desfășurat și desfășoară o activitate deosebit de intensă în scopul de a contribui la declanșarea unui proces efectiv de dezarmare. S-a format o concepție românească despre dezarmare, despre direcțiile de acțiune și cadrul negocierilor destinate să permită înaintarea spre atingerea acestui țel, care exprimă gîndirea politică și acțiunile președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu¹⁴.

Un accent deosebit este pus în concepția României și asupra relației dintre dezarmare și dezvoltare, componente ale unei noi ordini eco-

nomice și politice internaționale. În această viziune, este scoasă în evidență necesitatea realizării dezarmării atât pentru asigurarea păcii, cât și pentru eliberarea mijloacelor uriașe destinate înarmării și punerea lor la dispoziția obiectivelor dezvoltării economico-sociale, lichidării subdezvoltării.

Sub aspectul direcțiilor de acțiune pentru înfăptuirea dezarmării, în propunerile și activitatea României sînt susținute în paralel atât măsuri vizînd obiectivul final al dezarmării generale, cât și măsurile parțiale privind limitarea înarmărilor și măsuri colaterale de dezarmare. Chiar dacă unii „consideră măsurile de reducere parțiale ca demonstrative și simbolice, trebuie să declarăm că noi preferăm măsuri cît de mici, chiar simbolice, de dezarmare, de reducere a armamentelor — în locul măsurilor de înarmare. Am dori ca toți să adopte în fiecare lună — dacă e posibil în fiecare zi — măsuri simbolice de reducere a înarmărilor și să renunțe la măsuri mari de înarmare”¹⁵.

Participantă activă la activitatea diferitelor organisme O.N.U. consacrate negocierilor de dezarmare, România acționează cu perseverență pentru democratizarea cadrului instituțional al negocierilor pentru creșterea rolului O.N.U. și a altor organisme internaționale în domeniul dezarmării, pentru informarea opiniei publice mondiale asupra rezultatului negocierilor¹⁶.

În acest context, România a prezentat numeroase propuneri și programe de dezarmare, a inițiat diferite rezoluții sau li s-a alăturat în calitate de coautor. Țara noastră a participat activ și la elaborarea unor tratate internaționale multilaterale care privesc măsuri colaterale de dezarmare, prezentînd o serie de propuneri pentru sporirea eficacității lor și în deosebi în legătură cu tratatul pentru neproliferarea armelor nucleare și a devenit parte la toate aceste tratate¹⁷.

Un program amplu pentru dezarmare care reflectă concepția României în această privință este cuprins în documentul prezentat Adunării Generale a O.N.U. în 1975 și intitulat „Poziția României în problemele dezarmării, în primul rînd ale dezarmării nucleare și instaurarea unei păci trainice în lume”. Țara noastră a prezentat de asemenea numeroase propuneri în cadrul celor două sesiuni speciale ale Adunării Generale a O.N.U. consacrate dezarmării în 1978 și 1982.

O mare însemnătate este acordată de țara noastră acțiunilor pentru reducerea cheltuielilor militare, luînd ea însăși măsuri concrete în această privință, prin reducerea cheltuielilor militare din bugetele anilor 1979 și 1980 și menținerea lor la acest nivel, fondurile astfel eliberate fiind folosite la sporirea alocațiilor de stat pentru copii.

În condițiile actuale și consecventă cu prioritatea pe care o acordă măsurilor de dezarmare nucleare țara noastră se pronunță pentru oprirea sau înghețarea imediată a înarmărilor nucleare în general și pentru împiedicarea transformării spațiului cosmic într-o arenă a cursei înarmărilor, cum se tinde prin orientarea nocivă a cercetării științifice spre un „război al stelelor”.

O atenție deosebită este acordată de țara noastră asigurării păcii și securității pe continentul european. În acest sens România a adus contribuții de mare însemnătate la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa, care a adoptat acum 10 ani, la Helsinki, Actul său final. În acest document au fost incluse printre altele, la inițiativa României: documentul privind măsuri de edificare a încrederii și anumite aspecte:

ale securității și dezarmării, precum și pentru aplicarea în practică a principiului nefolosirii forței¹⁸.

În continuare, la Conferința de la Madrid, ca și la conferința de la Stockholm (care a început la 17 ianuarie 1984) conferință care examinează măsuri de încredere și securitate și de dezarmare în Europa, țara noastră a prezentat documente programatice cuprinzând numeroase propuneri.

Menționăm printre ele următoarele :

— notificarea și limitarea manevrelor militare și a mișcărilor de trupe și schimbul de observatori la manevre;

— renunțarea la activitățile militare la frontierele dintre state;

— renunțarea la amplasarea de noi baze militare, la dezvoltarea și modernizarea celor existente;

— stabilirea unui sistem de legături pentru cazurile de criză prin crearea unui organism politic consultativ permanent al statelor participante, care să se reunească periodic și în sesiuni de urgență¹⁹.

Toate propunerile și acțiunile României în domeniul dezarmării sînt expresia concepției președintelui țării, preocupării sale deosebite pentru oprirea cursei înarmărilor și salvarea omenirii de la o catastrofă racheto-nucleară. Pe această bază, președintele Nicolae Ceaușescu a acționat neconținut pentru a pune capăt situației deosebit de grave care s-a creat pe continentul european prin trecerea la sfîrșitul anului 1983, la amplasarea rachetelor nucleare americane cu rază medie de acțiune în unele state din vestul Europei și, ca urmare, trecerea la contramăsuri nucleare de către Uniunea Sovietică și unele țări socialiste din Europa.

Față de această situație, România, președintele ei, s-a pronunțat în mod consecvent pentru oprirea aplicării acestor măsuri de către fiecare parte și să se stabilească o dată limită pentru retragerea celor amplasate pînă acum.

Salutînd reluarea negocierilor de la Geneva dintre U.R.S.S. și S.U.A. cu privire la armamentele nucleare și cosmice, România ca și alte state, așteaptă să se treacă de la declarații la tratative reale, sincere, purtate cu înalt simț de răspundere, în vederea realizării unor acorduri corespunzătoare care să răspundă așteptărilor popoarelor, să ducă la încetarea cursei înarmărilor, în primul rînd a celor nucleare, să determine trecerea la retragerea acestora pînă la eliminarea lor, oprirea militarizării spațiului cosmic.

Prin președintele său, România a subliniat necesitatea ca țările europene, statele din cadrul Tratatului de la Varșovia și N.A.T.O. în deosebi cele pe teritoriul cărora se amplasează rachete cu rază medie de acțiune și este concentrată marea majoritate a armelor nucleare, să se întîlnească și să discute, să contribuie activ la găsirea de soluții pentru succesul tratativelor de la Geneva și realizarea unor acorduri corespunzătoare.

O contribuție de seamă la soluționarea marilor probleme cu care se confruntă omenirea constă și în concepția și strategia României în promovarea unei *noi ordini economice și politice internaționale*, elaborată de tovarășul Nicolae Ceaușescu și prezentată în liniile ei generale în raportul său la Congresul al XI-lea al partidului (25 noiembrie 1974).

În această concepție, noua ordine presupune o schimbare revoluționară a raporturilor internaționale, întemeierea colaborării pe principii noi, astfel ca fiecare națiune, independent de mărimea ei, să-și poată aduce

contribuția activă și să participe în deplină egalitate la soluționarea tuturor problemelor care preocupă lumea contemporană.

Totodată, lupta pentru lichidarea raporturilor de inegalitate și asuprire, pentru o nouă ordine economică și politică constituie o expresie a înfruntării dintre bogați și săraci pe arena mondială, în fond o oglindire a luptei de clasă pe plan internațional. De aceea socialismul, cea mai puternică forță revoluționară a lumii contemporane, îi revine un rol primordial în promovarea unei noi ordini internaționale.

În aceste coordonate, concepția României, a președintelui său asupra unei noi ordini internaționale, demonstrează mai întâi caracterul de necesitate obiectivă a procesului de făurire a acestei noi ordini. Menținerea ordinii economice internaționale actuale este în contradicție cu noile realități și noua structură a lumii contemporane și are consecințe deosebit de dăunătoare asupra evoluției și viitorului civilizației omenirii. Concentrarea la un pol al lumii a bogăției și la celălalt a sărăciei nu pot fi suportate de popoare. Pacea și colaborarea nu se pot realiza fără instaurarea noii ordini economice internaționale.

Dezvoltarea istorică a lumii contemporane creează totodată posibilitatea edificării unei noi ordini internaționale, datorită ponderii crescînde a forțelor păcii și progresului, afirmării orientării politice, în viața internațională, în direcția făuririi unor noi relații între state, abolirii politicii de forță și de dominație.

Instaurarea unei noi ordini internaționale interesează deopotrivă toate țările și popoarele, deoarece este menită să asigure stabilitatea și dezvoltarea armonioasă și echilibrată a întregii economii mondiale.

Pe lângă aceste laturi principiale ale concepției României cu privire la noua ordine internațională se cuvine relevată sublinierea că noua ordine economică are și o dimensiune politică, deci se cere instaurată o nouă ordine economică și politică internațională. Caracterul multidimensional al noii ordini implică luarea în considerare și a laturilor sociale, etice, culturale precum și a celor juridice²⁰.

În ceea ce privește obiectivele noii ordini, lichidarea stării de subdezvoltare, egalizarea treptată și relativă a nivelurilor economice ale statelor lumii reprezintă, în concepția țării noastre, obiectivul primordial. În acest scop, țara noastră a prezentat în numeroase rînduri și în diferite forme măsurile concrete pe plan economic care se cer luate și metodele care trebuie folosite pentru aplicarea lor în cadrul diferitelor foruri internaționale, și în primul rînd în cadrul O.N.U.

După cum este știut, țările capitaliste dezvoltate se opun desfășurării unor negocieri globale care să ducă la instaurarea noii ordini. Consecințele dezastruoase asupra economiei mondiale, a cărei criză se accentuează, creșterea continuă a datoriilor țărilor în curs de dezvoltare sînt doar cîteva elemente care învederează necesitatea de a se trece la soluționarea acestor probleme într-un cadru nou, implicînd restructurarea relațiilor economice și monetare, făurirea unei noi ordini mondiale.

Această sumară trecere în revistă a principalelor aspecte ale politicii externe ale României socialiste în ultimele două decenii demonstrează cu prisosință spiritul ei inovator și cutezător, dinamismul și consecvența acțiunilor întreprinse pentru a contribui la eforturile destinate să atingă obiectivele cele mai importante pentru salvagardarea civilizației, promovarea păcii, progresului și bunăstării tuturor popoarelor.

¹ Vezi pentru o expunere de ansamblu, Petre Tănăsie, *Concepția și activitatea președintelui Nicolae Ceaușescu, contribuție la afirmarea unei politici internaționale democratice, în conformitate cu interesele păcii, securității și cooperării internaționale*, în „Revista Română de Studii Internaționale”, 1984, nr. 5, p. 366—372.

² Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1984, p. 72.

³ Au fost astfel reinnoite tratatele cu R.S. Cehoslovacă (1968), U.R.S.S. (1970), R.P. Polonă (1971), R.P. Bulgaria (1971), R.P. Ungară (1972). În 1972 s-a încheiat tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală cu R.D. Germană, iar în 1975, tratatul de prietenie și colaborare cu R.P.D. Coreeană.

⁴ Vezi Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român 19—21 iulie 1972*, Edit. politică, București, 1972, p. 112.

⁵ P. Tănăsie, *op. cit.*, p. 368.

⁶ Acorduri pentru comerț cu produse industriale, și crearea Comisiei mixte ratificate prin Decretul nr. 316 din 17 octombrie 1980.

⁷ Vezi pentru detalii A. Bolintineanu, *Funcția de dezvoltare a unor noi relații de colaborare cu celelalte state și de promovare a edificării unei noi ordini internaționale*, în *Funcțiile Statului Socialist Român. Dinamică și perspective*, coordonatori I. Ceterchi, Sofia Popescu, A. Bolintineanu, Edit. Academiei R.S. România, București, 1980, p. 136 și urm.

⁸ Vezi Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 6, Edit. politică, București, 1972, p. 9.

⁹ V. Gliga, *Concepția președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la organizațiile internaționale din sistemul Națiunilor Unite*, în „Revista Română de Studii Internaționale”, 1978, nr. 2, p. 93.

¹⁰ Centrul de perfecționare a pregătirii cadrelor de conducere din întreprinderi (creat în 1967 în colaborare cu O.I.M.); Centrul de informare O.N.U. (1970); Biroul reprezentantului permanent al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (1971) și Centrul European UNESCO pentru învățământul superior (1971).

¹¹ *Vezi Contribuții ale României la soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane*, Edit. politică, București, 1975, p. 36—60.

¹² Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, p. 25.

¹³ *Ibidem*, p. 73—74.

¹⁴ Gh. Macoveșcu, *Contribuția României la eforturile de dezarmare*, în *Dezarmarea și noua ordine internațională*, coordonator N. Ecobescu, Edit. politică, București, 1978, p. 58—70.

¹⁵ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român*, Edit. politică, București, 1979, p. 109.

¹⁶ Marțian Niciu, *Funcția de apărare și promovare a păcii și securității internaționale*, în *Funcțiile Statului Socialist Român. Dinamică și perspective*, p. 173 și urm.

¹⁷ România este parte la : Tratatul privind interzicerea experiențelor nucleare în cele trei medii (1963); Tratatul din 1967 privind principiile care guvernează activitatea statelor în explorarea și folosirea spațiului extra-atmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești; Tratatul de neproliferare a armelor nucleare (1968); Tratatul privind interzicerea amplasării de arme nucleare și de alte arme de distrugere în masă pe fundul mărilor și oceanelor dincolo de jurisdicția națională a statelor (1971); Convenția cu privire la interzicerea perfecționării, producției și stocării armelor bacteriologice și cu toxine și la distrugerea lor (1972).

¹⁸ Ion Diaconu, *Principiile care guvernează relațiile dintre statele din Europa. Nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța—concepție fundamentală a hotărârilor Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa*, în „Revista Română de Studii Internaționale”, 1975, nr. 4, p. 371 și urm.

¹⁹ Romulus Neagu, *Oprirea cursei înarmărilor și trecerea la dezarmare, parte integrantă a concepției președintelui Nicolae Ceaușescu privind securitatea europeană*, în *Concepția președintelui Nicolae Ceaușescu privind edificarea unor relații noi pe continentul european*, Edit. politică, București, 1984, p. 102—113.

²⁰ Zezi Ștefan A. Andrei, *Cuvînt înainte*, în *Către o nouă ordine internațională*, coordonator Nicolae Ecobescu, Edit. politică, București, 1976, p. 9.

LA POLITIQUE ÉTRANGÈRE DE LA ROUMANIE AU COURS DES VINGT DERNIÈRES ANNÉES

Résumé

Ce qui caractérise la politique étrangère de la Roumanie pendant les dernières deux décennies c'est son dynamisme et le riche contenu tant en ce qui concerne le développement sans précédent de sa coopération avec les autres pays que les contributions apportées sur la voie de la solution des grands problèmes qui confrontent l'humanité.

Partant de ces deux aspects essentiels de la politique étrangère roumaine depuis 1965 l'article traite dans une première partie de l'essor des relations entre la Roumanie et les pays socialistes, les pays en voie de développement et les pays capitalistes développés. Dans chaque direction des progrès substantiels ont été réalisés. A la base de ses relations avec tous les pays du monde la Roumanie pose fermement les grands principes du droit international et des relations entre les Etats : le respect de l'indépendance et de la souveraineté nationale, l'égalité des droits, la non-ingérence dans les affaires intérieures, l'avantage réciproque, le droit des peuples à disposer d'eux-mêmes.

Dans le même contexte, de la promotion de la coopération internationale et des initiatives visant la paix et le progrès de tous les peuples est examinée l'activité de la Roumanie dans les organisations internationales et surtout à l'O.N.U.

Ensuite l'auteur fait une analyse des contributions apportées par la Roumanie dans les problèmes de la sauvegarde de la paix, du désarmement, de la sécurité et coopération en Europe et de l'édification d'un nouvel ordre économique international.

O CRITICĂ A CONCEPȚIEI INDUSTRIALIZĂRII ROMÂNIEI ÎN SPECTRUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE EUROPENE

1878 — 1914

Studierea condițiilor social-economice care au prezidat la înscrierea României pe linia evoluției moderne, a determinării juste a premiselor economice, sociale și politice — interne și internaționale — s-a înscris ca o preocupare constantă începînd cu Congresul al IX-lea al P.C.R., cînd s-a subliniat însemnătatea abordării cu maturitate și responsabilitate a diferitelor procese și fenomene din istoria țării. Pornind de la realitățile țării noastre și sprijinindu-se pe forțele poporului român, în întreaga sa operă de edificare a orînduirii socialiste, Partidul Comunist a pus în centrul politicii sale industrializarea socialistă a țării, ca bază a progresului economic și social, ca factor determinant al lichidării înapoierii economice, al dezvoltării susținute a întregii economii, ridicării nivelului de viață al poporului, dezvoltării multilaterale a societății, al asigurării independenței și suveranității naționale și al ridicării României în rîndul statelor dezvoltate ale lumii.

„Viața a demonstrat după cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — capacitatea poporului nostru de a asigura, sub conducerea partidului, industrializarea, modernizarea agriculturii, dezvoltarea armonioasă a tuturor ramurilor economice, progresul general al țării, înaintarea neabătută a României pe calea socialismului”¹

Definirea rolului industrializării ca ramură de bază a economiei românești în dezvoltarea economico-socială a țării, stabilirea obiectivelor și căilor dezvoltării sale, fundamentarea componentelor esențiale ale întregii politici de industrializare a constituit și constituie una dintre preocupările majore ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, care, prin opera sa teoretică și practică, a înrîurit-o într-o măsură determinantă, în ultimele două decenii.

Coordonatele evoluției economiei românești ca țară care trecea mai tirziu la industrializare sînt dezbătute în context european de o serie de istorici ai economiei din occident. Astfel, profesorul de istorie economică la Universitatea din Manchester, Alan Milward are ca obiect analiza critică a gândirii și politicii economice românești în perioada 1878—1914. În comunicarea sa, „*Aspecte ale industrializării. Anglia și România în spectrul dezvoltării economice europene*”² autorul susține că România în dezvoltarea sa pe cale capitalistă a căutat să reproducă situația economică din marile țări ale Europei, în special a celei din Anglia și Franța, punîndu-și sarcina de a trece direct la industrializare, prin crearea unei mari industrii, neluînd în seamă că nu avea condițiile necesare. Din această perspectivă se consideră că s-a urmat o politică de subapreciere a agriculturii. După opinia sa ar fi trebuit să se ia ca model țări ca Norvegia, Danemarca, Olanda, Ungaria și Suedia, care au dat atenție mai întii agriculturii, silviculturii și sectorului serviciilor și numai cu timpul, odată cu crearea condițiilor necesare, au trecut la industrializare. Astfel, referindu-se la Suedia arată că „Agricultura și silvicultura erau acelea care au contribuit mult și au pus baza avîntului industrial de după 1880”.

Pornind de la acest context de idei se afirmă: „O privire mai limpede asupra condițiilor din România înainte de 1914 ar fi sugerat că în stadiile inițiale ale procesului de industrializare *sectorul agricol era egal ca importanță cu cel industrial*. (Sublinierea lui A.M.). Această politică n-a fost dusă în România deoarece „Mișcarea protecționistă și național-liberalii nu se călăuzeau după un ghid real, ci de miraj și iluzii”³. /The protectionist movement and the national liberals were steering, not by a true beacon, but by a will of the wisp !/

Între altele, se reproșează că nu se lua în considerare cum se cuvine faptul că „România trecuse tirziu la industrializare și acest proces ar fi durat și mai mult datorită concurenței străine”. Autorul își susține punctul de vedere prin rezultatele aplicării legilor protecționiste care au constituit un stimulente în special pentru industria textilă și alimentară, fără să dea o rezolvare de fond problemelor industrializării.

Mai departe, A. Milward, aduce în discuție problema capitalului străin, la care s-a recurs din insuficiență de capital în interiorul țării. Se menționează că importul de capital străin sub forma împrumuturilor de stat a avut un rol „crucial”; în deosebi în construirea căilor ferate.

„La aceasta — afirmă autorul — se mai adaugă posibilitățile pentru particularii străini de a acorda împrumuturi întreprinderilor românești, precum și acelea ale investițiilor directe făcute de societățile proprietate străină din România” Pentru investițiile directe de capital străin se exemplifică cu industria petrolului, în care lucrau un număr mic de români și echipamentul pentru rafinării era aproape în întregime importat.

Penetrația, sub diferite forme, a capitalului străin, se apreciază în comunicare, ca nefiind soluția dorită. Utilizând lucrările lui I.T. Berend, G. Ranki⁴ și N. Păianu⁵ se consemnează că „În 1914 capitalul proprietate românească reprezenta mai puțin de 5% din capitalul din industrie în timp ce peste 70% era nominal proprietate germană, olandeză, engleză”. Aceste investiții n-au fost folosite decît pentru „exploatarea și exportul unei materii prime care poate produce, într-o economie nedezvoltată, o rapidă creștere a produsului național brut, fără a afecta în mod radical procesul de industrializare și dezvoltare economică”⁶.

La rîndul ei rețeaua de căi ferate, care a fost una din principalele componente ale atracției pe care a reprezentat-o pentru români exemplul Angliei, o constituit „un act de investiție așa de discutabil și dubios, asemănător unui mare aeroport modern în multe din noile state africane”. (In this light, they may have been one of the principal components of the alluring, but misleading image of industrialisation, which Britain created: and, for Romania, as questionable an act of investment as a large modern airport is in many an African country now” (p. 7).

O astfel de modalitate de a pune în practică ideea de industrializare este considerată precară și pentru că subordona, din punct de vedere politic, România marilor puteri. Totodată, valoarea împrumuturilor făcute în străinătate era substanțial diminuată de ratele mari ale dobânzii, între 6 și 8%, față de 3% cît se plătea pe piața monetară a Parisului, precum și datorită folosirii neproductive a unei părți din creditele achiziționate pentru procurarea de armament, care se aducea în întregime, din import.

În lumina acestor fapte se conchide că industrializarea pe calea investițiilor străine nu era o alternativă satisfăcătoare, apreciindu-se că soluția potrivită putea fi numai „o concentrare în sectorul agricol” (aici se amintește experiența Bohemiei și Ungariei). În acest sens, Regulamentul Organic, presupune autorul, a deschis o cale potrivită pentru dezvoltarea agriculturii, care nu s-a știut folosi, prin orientarea marilor latifundii spre o agricultură capitalistă, cu caracter de export. O altă alternativă ar fi fost incurajarea de „gospodării ferme țărănești de o mărime adecvată”, de 50 hectare, cărora să li se asigure credit și condiții de desfășurare⁷.

În continuare se arată starea de înapoiere a agriculturii românești, dificultățile pe care le întâmpină exportul de grâu, se critică lipsa de sprijin ce ar fi trebuit acordată marilor latifundii. Boierii din România, nedispunînd de capitalul necesar, spre deosebire de Anglia, unde mașinile engleze s-au putut transforma în exploatarea capitaliste ca urmare a timpului îndelungat în care acumularea de capital a avut loc, au fost nevoiți — după părerea autorului — „Totmai pentru a remedia, și a învinge această lipsă de capital să arendeze pămînturile lor unor mari trusturi comerciale”⁸.

De asemenea, este criticată politica agrară de improprietărire și de sprijinire a sectorului țărănesc, pe care o apreciază ca fiind mai prejos decît cea dusă de Stolipin în Rusia. Situația ar fi fost agravată datorită faptului că, și în acest caz s-a manifestat aceeași obsesie pentru modelul occidental, față de proprietate, decretată ca absolută, fără ingerințe din partea statului. Se consideră că numai o agricultură capitalistă, ca o primă etapă, care ar fi dus la creșterea veniturilor și a pieței interne ar fi fost singura bază posibilă a industrializării (s.n.).

Această orientare era considerată aplicabilă pe o perioadă mai mare decît cea analizată. Se argumentează aceasta prin condițiile economice internaționale nefavorabile: „Tranzacțiile economice internaționale înainte de 1914 nu erau de natură a determina vreun optimism cu privire la menținerea dezvoltării economiei în România prin mijlocul sectorului agricol. „Nu ar fi o concluzie nerezonabilă de a sugera că în fapt nu erau posibilități pentru o dezvoltare susținută în România înainte de primul război mondial”⁹.

Formula în această ultimă idee, autorul consideră că partizanii industrializării care au luat ca model Anglia nu aveau nimic folositor de învățat din istoria economică a acesteia, avînd în vedere „unicitatea condițiilor din România” (sublinierea lui A.M.).

Problemele ridicate în comunicare sînt evident deosebit de importante pentru istoria economică și gîndirii economice din România. Multe afirmații sînt faptic adevărate. Interpretarea lor ni se pare exagerată, unilaterală. Probabil că literatura consultată, oarecum limitată, nu a permis autorului o adăncire suficientă. Așa se poate, probabil explica minimalizarea unor teorii și concepții de mare importanță și valoare — parte componentă a gîndirii progresiste românești — despre industrializare. Avem în vedere gînditori ca M. Kogălniceanu, G. Barițiu, I. Romoș, A.D. Xenopol, P.S. Aurelian ș.a. Din păcate, autorul combate mai ales poziția acestora fără să înțeleagă sensul profund al ideilor de care aceștia erau animați. Evident că aceste puncte de vedere conțin și numeroase aspecte slabe, utopice sau nerealiste. Însă prin această valoare lor doctrinară, ca orientare și educare a națiunii, a progresului, nu e prin nimic stăbită. Dimpotrivă, cei care i-au preluat mesajul au eliminat golurile reușindu-se să se obțină o încununare prin politica P.C.R. de industrializare, dezvoltarea agriculturii pe baze mecanizate, de valo-

rificare superioară a resurselor naturale, incununare care are un larg caracter programatic, riguros fundamentat științific.

Într-un fel, A. Milward se situează pe o poziție mai veche, aceea a conservatorilor de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX care considerau agricultura ca o premiză în etapa de dezvoltare în care se află România (1878-1914) — intrucit aceasta nu întrunea condițiile necesare obiective materiale și social-culturale, pentru trecerea la o dezvoltare accentuată a capitalismului pe calea mașinismului. Pe această bază conservatorii reproșau orientării burghezo-liberale o insuficiență preocupare pentru problemele dezvoltării agriculturii și cereau acordarea unui rol principal exportului de produse agricole.

Desigur, judecând în general dezvoltarea economică a României ar fi fost mai accelerată în condițiile exploatații pe principii moderne, intensive, iar exportul de produse agricole ar fi adus o contribuție tot mai susținută la dezvoltarea industriei prin facilitarea importului de mașini, de forță de muncă calificată.

Alan Milward aprecia că modelul românesc de industrializare n-ar fi reprezentat o aliniere la modelul occidental al țărilor mici, ci direct la cel englez și francez, ceea ce donotă o lipsă de realism istoric atât a gândirii economiștilor noștri cît și a partidului liberal.

Și pentru a ilustra discrepanța dintre concepția lui Alexandru D. Xenopol și practica europeană, A. Milward arată că încă din 1882 cînd scria Xenopol „tabloul dezvoltării economice europene era destul de complex pentru a arăta că echivalența dintre venitul pe cap de locuitor și o pondere ridicată a forței de muncă în sectorul industrial al economiei, nu era decît o generalizare aproximativă. În importante intervale de timp, creșterea produsului național brut în mai multe din țările europene mai mici, se datora unor contribuții majore prin intensificarea sectoarelor agricole și de servicii ale economiei”¹⁰.

Teza de mai sus este exemplificată de către istoricul englez cu tendința de dezvoltare egală a sectoarelor agricol, industrial și servicii în Olanda, tendință care a durat pînă „la boom-ul industrializării de după 1890”, contribuind la o altă la creșterea produsului național brut în timp ce în Suedia, într-o perioadă în care venitul național a crescut cel mai repede (1869-1878), respectiv 30,7% producția industrială nu a crescut decît cu 17,4%, agricultura și silvicultura fiind acelea care au asigurat a vîntul industrializării de după 1888.

Accste exemple erau aduse pentru a ilustra opțiunea industrială de excepție a României, care n-ar fi ținut seama de importanța pe care sectorul agricol o poate avea în faza de demarare a industrializării atît în plan social cît și economic.

„Tipul de industrializare, pe care partidul liberal român o urmărea — apreciază A. Milward — provenea în primul rînd din experiența Angliei și apoi din experiența similară a Franței. Marile diferențe cu privire la nivelul dezvoltării economice de la finele secolului XVIII din Franța și Anglia, pe de o parte, și România la sfârșitul secolului al XIX, pe de altă parte, au fost rău înțelese și minimalizate” . . . „De fapt nu există posibilitatea de a determina o dezvoltare economică la viteza pe care o dorea partidul liberal numai prin sectorul industrial al economiei”¹².

Precizăm încă de pe acum că autorul nu neagă teza asupra rolului hotărîtor pe care îl are industria în definirea structurii și profilului unei economii moderne. El suspectează însă burgeoisia românească de a fi absolutizat rolul acesteia și a o privi sinonim cu creșterea economică încă de la început, respectiv înainte de 1914.

Alan Milward face proces de intenție, astfel partidului liberal, care ar fi considerat în mod greșit că numai industrializarea, ea singură, putea rezolva toate problemele cu care era confruntată economia românească.

Dacă depășim intenția critică a aprecierilor prof. Alan Milward, găsim mai întîi un sens pozitiv — accentul pe care îl pune pe determinația esențială — exportul agrar ca sursă de acumulare necesară industrializării. De asemenea, reproșul său vizează lipsa de preocupare a partidului liberal pentru intensificarea producției agricole. Problema se reduce în ultimă instanță în a surprinde aportul agriculturii la creșterea economică, privită prin prisma procentului pe care îl deține în produsul național brut.

Problematica abordată l-a împins întîi pe istoricul englez mai mult la o analiză sectorială pe termen lung, pentru a surprinde modificările intervenite în ritmuri și structuri economice sectoriale. Credem că metoda putea constitui mai degrabă punct de plecare în urmărirea unui impact între agricultură și industrie, în cuantificarea ritmurilor de dezvoltare a unei țări — decît evaluarea contribuției sectorului agricol la creșterea produsului total.

Contribuția agriculturii la creșterea produsului social nu poate fi judecată numai global, ci și prin prisma productivității — a produsului per lucrător. Un indicator necesar ar urma să surprindă schimbările ce pot interveni în creșterea produsului pe cap de locuitor la nivelul economiei naționale ca urmare a modificărilor productivității din sectorul agricol și neagricol, precum și contribuția agriculturii la creșterea produsului în cadrul sectorului însuși. Atîta timp cît ritmul de creștere al sectorului reagricol (industrie, transporturi) este mai rapid decît cel al agriculturii, toate celelalte condiții fiind egale, contribuția proporțională a agriculturii la creșterea produsului total va scădea. Aceasta nu cere demersuri nateratice. Eficiența eco-

nomică a industriei față de cea a agriculturii apărarea economiștilor și oamenilor de stat din România, chiar intuitiv reală.

De asemenea, este cazul să amintim că problemele industrializării sînt astăzi de mare actualitate. Fiind de acord cu concluzia generală a comunicării, după care „...sectoarele agricole și industrial ale economiei sînt aspecte ale aceleiași probleme, motiv pentru care necesită o atenție egală în politica guvernelor”, în sensul că ambele sînt laturi ale creșterii economice, nu putem să nu vedem că un rol primordial revine industriei. De altfel și în rîndurile economiștilor apuseni, de orientare nemarxistă, teza despre creșterea cu precădere a producției mijloacelor de producție, al căror principal furnizor este industria, față de producția de bunuri de consum, constituie un adevăr incontestabil. Astăzi, o dezvoltare independentă nu se poate realiza fără o industrie proprie, într-o structură modernă. Aceste probleme sînt cu atît mai valabile pentru țările în curs de dezvoltare.

Trebuie să ne oprim și asupra unui alt aspect. Spre deosebire de proprietarii funciari din țările oferite ca model, care pe măsura dezvoltării capitalismului se integrau treptat acestuia, marea proprietate agricolă din România numai în mică măsură a fost în stare să joace acest rol. Moșierimea mare românească (excludem proprietarii agricoli mici și mijlocii care au avut un alt rol istoric), au avut în general un caracter consumtiv, folosind veniturile agricole exclusiv pentru nevoi personale, iar pe plan politic era reacționară sau conservatoare.

În aceste condiții, exportul de produse agricole, chiar intensificat nu ar fi constituit o sursă în plus de acumulare, ci doar noi mijloace pentru luxul și huzurul acestei clase, ai cărei membrii își petreceau viața în capitala Franței. Marea moșierime românească nu era nici în stare și nici dispusă să pornească pe calea dezvoltării intensive a agriculturii, era cel mult pentru o agricultură comercială, extensivă. De asemenea, încercările izolate de a dota agricultura cu mijloace mecanice și de exploatare mai rațională s-au soldat cu eșecuri deoarece marea proprietate era rentabilă cu munca aproape gratuită a țăranilor încorsetați puternic, prin contractele de învoielă agricole.

O dezvoltare economică mai accelerată, inclusiv modernizarea agriculturii și mărirea producției la export — așa cum consideră autorul că era necesar să aibă loc — presupunea o revoluție în sistemul relațiilor sociale, care să fie permis mijloacelor bănești pe care le-ar fi adus exportul de produse agricole să fie investite în scopuri capitaliste agrare, industriale, de servicii etc.

În ceea ce privește modele de dezvoltare recomandate de autor, trebuie făcută remarca că, nu în primul rînd agricultura a fost aceea care a contribuit în mod hotărîtor la dezvoltarea industriei. Toate aceste țări au pășit pe calea dezvoltării capitaliste cu mult timp înaintea României. De exemplu, se știe că Olanda, deși este o țară mică a jucat un rol de seamă în dezvoltarea pieței mondiale. Aceste țări dispunînd de resurse importante de capitaluri și-au pus în valoare eficient resursele proprii. Nu se poate spune că România a beneficiat de astfel de condiții. În propaganda occidentală favorabilă marilor puteri, aceste țări au constituit de mult obiectul unui mit, încercînd să se demonstreze și altora ce poate să facă o țară mică dacă are un popor harnic. Se omite conștient că aici avem de-a face cu fenomenul diviziunii capitaliste a muncii, care împarte țările globului, în țări bogate și țări sărace. Utilizarea metodei comparative, recomandate după dimensiunile teritoriale ale țărilor aduce pe prim plan un criteriu secundar (adevărat real și în anumite privințe important) substituindu-l unuia fundamental. În acest fel deși A. Milward recunoaște rolul de frîn al capitalului străin asupra dezvoltării pînă la urmă, de penetrația acestuia în economia țării se face vinovată burghezia românească, politica economică despre industrializare și creatorii ei. Punctul de vedere este, evident, fals și nu corespunde realității istorice. Nu ia în considerare forțele obiective care au generat economia mondială la sfîrșitul secolului trecut și începutul celui actual. Prin această viziune se conturează deformat însăși rolul burgheziei românești. Critica ce i-o aduce, că s-a pripit alegînd calea industrializării nu este susținută și de realitatea istorică. Se știe cît de puțin a făcut burghezia românească în această privință, chiar și pînă în 1944, cu atît mai puțin cu trei decenii mai înainte.

Ne-am fi așteptat la o analiză mai atentă a acestui fenomen, ca de altfel și a altora. Observăm că istoricului englez nu-i este la îndemînă concepția generală asupra progresului social și a civilizației, căreia cu îndreptățire toate țările se aliniază, indiferent de mărime, Semnificația unei asemenea concepții, după care progresul tehnic posibilitatea accelerării dezvoltării economico-sociale, a înlăturării subdezvoltării în termene istorice relativ scurte, depășește limitele problematicii legate de dezvoltarea economiei românești. O națiune poate învăța de la altă națiune — cum susține K. Marx — însă „nu poate nici să sară peste fazele naturale ale dezvoltării, nici să le desființeze prin decrete, dar ea poate să scurteze și să atenueze durerile facerii”¹².

Un discipol emancipat al lui Xenopol — și fost student al său — Ștefan Zeletin — va teoretiza la rîndul său această problemă, indicînd drept cale a dezvoltării inegale recurgerea țărilor „întîrziate” la cuceririle experienței și tehnicii mondiale. „Cînd de pildă, România întemeia linia ferată București — Giurgiu ea n-a întrebunțat tipul de mașină cu care germanii au deschis prima lor linie ferată Nürnberg-Fürt, ci a adus locomotive moderne ... cînd s-a pus temeliea unei industrii naționale, nu s-a început cu moara engleză ci cu fabrica modernă”¹³

— scria astfel Zeletin, punind în lumină rolul progresului tehnic, pentru diminuarea decalajului în dezvoltare.

Pe scurt despre aprecierile emise ale A. Milward cu privire la gândirea economică despre industrializare: Profesorul englez nu-și poate ascunde uimirea, că încă de la Tratatul de la Berlin, A.D. Xenopol contesta „ideea că dezvoltarea economică a României ar putea fi realizată printr-o consecventă preocupare de a căuta piețe de export agricol”¹⁴. Autorul cunoaște bine opera economică a lui A.D. Xenopol și firește deși referința este limitativă, cade asupra unuia dintre economiștii reprezentativi. Punem în discuție aprecierea de valoare pe care o emite asupra economistului român, cînd afirmă:

„Convîngerea că dezvoltarea economică echivalează cu nobila muncă a industriei, era desigur larg răspîndită pe continent în secolul XIX și pledînd pentru un tarif autonom protecționist, Xenopol încerca să reproducă în România un șir de evenimente economice și un model de dezvoltare economică care eliberase Europa occidentală de statutul de «iiloți»”¹⁵

Într-o primă ordine de idei, credem că profesorul A. Milward nu poate ignora faptul că, avînd în vedere industrializarea unor țări care au promovat această politică în secolul al XVIII-lea — prima jumătate a secolului al XIX-lea, toți oamenii de știință și oamenii politici, au fost de acord că bazele ei au fost empirice. Este adevărat că rudimentele teoretice au existat și atunci, însă această orientare era rezultatul cel mai nemijlocit al intereselor practicii imediate și al unei evoluții istorice obiective. Industrializarea n-a făcut în nici un fel, de la început, obiectul unei politici de stat, iar în cea mai mare măsură, economiștii au apreciat valoarea industrializării mai ales retrospectiv, statistic. Abia după ce s-a trecut la luarea în considerare a efectelor ei, industrializarea a devenit un obiect pentru știință. Adam Smith și David Riccardo au sesizat laturile esențiale ale acestui fenomen numai pentru că ele se manifestase din plin și pe această bază au formulat teoria creării valorii în ramurile producției materiale. Fr. Quesnay, trăind în Franța, în condițiile unei dezvoltări industriale incipiente, nu a putut sesiza fenomenul, cu toată inteligența pe care a demonstrat-o în construirea „Tabloului” său. Mai tirziu cînd fenomenul a devenit predominant, și îndeosebi prin intermediul marxismului, el a constituit o preocupare primordială a cercetării.

Țările care treceau mai tirziu pe calea dezvoltării capitaliste aveau în față o experiență istorică și, în același timp doctrine, teorii care permiteau luări de poziție critice sau adecziuni.

Deci prin forța împrejurărilor, gândirea economică românească s-a situat de la început în planul actualității, în care marile opțiuni în dezvoltarea economică, efectuate de țările care pornise înaintea ei pe această cale, permiteau confruntarea valabilității teoriilor și concepțiilor din știința economică universală. Nu numai pentru A.D. Xenopol, ci și pentru alți economiști români dinaintea sa, cum a fost Dionisie Pop Marțian, B.P. Hașdeu, M. Kogălniceanu, contemporani cu el, P.S. Aurelian, Ioan Roman ș.a., sociologia ideilor și curentelor economice se afla la confluența cu istoria și gneoseologia, iar funcția ei primordială avea un caracter critic, deoarece explicațiile și determinismele pe care le releva aducea gîndirea social-economică la nivelul unor motivații practice și al cauzalității sociale din țările de origine.

Aspectul nu este minor — cum s-ar putea crede — și nu reprezintă un simplu exercițiu ambițios cu gîndirea economică universală. El are drept suport obiectiv ceea ce Karl Marx aprecia drept contradicție între conștiința națională a unei țări mici și practica celorlalte națiuni, îndeosebi a celor mari, cu tendințe de dominare. A.D. Xenopol, și alți economiști români, priveau realist substanța gândirii economice românești și misiunea, mesajul ei, în contextul gândirii universale: respectiv de a lua, ca obiect predominant al cercetării și preocupărilor sale, realitățile naționale și a le pune în slujba dezvoltării țării, utilizînd în acest sens, rezultatele deja dobîndite pe plan mondial. În acest scop gînditorii români, cîlași mai sus, au consacrat ample analize comparative, inclusiv comparații statistice, prin care încercau să determine nivelul de dezvoltare economică a României față de alte țări, tendințele vieții economice internaționale, ca fundal al situației dezvoltării economice naționale. Analiza formării valorii și prețurilor pe piața mondială, de pildă, în condițiile existenței unor economii cu nivele de dezvoltare diferite, li conduc la concluzia construirii unei politici economice naționale care a jucat un rol central mai ales după 1878. Astfel, A.D. Xenopol aprecia cu luciditate faptul că dezvoltarea inegală, care într-un sens era adevărata problemă a cercetării economice românești, era o latură intrinsecă a dezvoltării interne și nu a neîntrunirii de către poporul român, a unor aptitudini excepționale de care popoarele din țările dezvoltate dăduse dovadă. Particularitatea în abordarea subdezvoltării era dată de dimensiunea statelor. În timp ce statele mari aprecia A.D. Xenopol — „... *sint puternice extensiv, noi trebuie să căutăm a înlocui întinderea, prin valoarea lăuntrică, extensiunea vieții prin intensitatea ei*”¹⁶.

În această viziune, va înțelege Alan Milward că economiștii români situau industrializarea, în sens modern, nu sub aspectul de ramură a economiei, fie chiar cea mai importantă, ci drept „condițiunea sine qua non de viață”, asemănător cu limba și literatura care confereau poporului caracterul său național¹⁷.

Privirea industrializării drept epicentru al dezvoltării, fundamenta în fapt, concepția asupra imposibilității economice a României de a rămâne o țară agrară. Aceasta se va reflecta și în planul gândirii economice românești în contextul ei cu gândirea universală.

Astfel, dezvoltarea economică a țării prin industrializare este argumentată, de către economiștii români, în numele punerii în valoare al resurselor naturale și de forță de muncă, și mai puțin al creării de valori de schimb ca la Adam Smith. România fiind în situația de a lupta pentru independența economică și națională, pentru afirmarea propriei burghezii, economiști ca Fr. List și H. Carey, erau evident ca poziții, ca mod de abordare practice a problemei industrializării, nu ca mod teoretic de gândire, mai apropiat. Și în acest caz, spre exemplu, A.D. Xenopol când folosea conceptul de protecționism al lui Fr. List și H. Carey, nu uita însă, că era vorba de planuri și momente deosebite. Concepția acestora nu era legată de stadiul specific României, și era proprie unor țări mari, oarecum dezvoltate, interesate în obținerea priorității tehnice în condițiile hegemoniei deja instaurate a Angliei. Burghezia românească se ferea mai ales de ofensiva comercială a marilor puteri și fiind constrinsă de o mare datorie externă, a optat pentru importul de capital sub formă productivă (utilaj și experiență).

A.D. Xenopol, ca și alți economiști români, erau aviazi asupra faptului că investițiile directe și împrumuturile reprezentau forme noi de penetrație și dominare a capitalului străin în țările agrare. După această platformă economiștii români vor supune unei critici, pe mai multe planuri, teoria liberală a școlii clasice engleze. Astfel, A.D. Xenopol respingea teoria balanței comerciale, după care soldul acesteia ar fi criteriul esențial și suficient pentru aprecierea nivelului de dezvoltare a unei țări. În lucrarea, pe care autorul o are în vedere, A.D. Xenopol contrapune soldului balanței comerciale, soldul balanței de plăți¹⁸.

Am ilustrat gândirea economică despre industrializarea în România, îndeosebi prin opera lui A.D. Xenopol, deoarece Alan Milward într-o lucrare de proporții¹⁹, îl situează alături de Cavour în Italia și Witte în Rusia, ca economiști reprezentativi ai teoriei industrializării țărilor rămase în urmă. O nuanțare se cuvenea : A.D. Xenopol nu a făcut apologia capitalului străin, cum a făcut-o Witte. Faptul se explica, firește prin prisma premiselor istorice proprii celor două țări.

Pe un plan mai larg, confruntările se constituie într-o concepție incheată asupra exploatarea țărilor agrare de către țările industriale, care s-a conturat îndeosebi după încheierea convenției comerciale cu Austro-Ungaria în 1875.

Curentului de opinie împotriva convenției comerciale cu Austro-Ungaria este ilustrat de numele lui Mihail Kogălniceanu, A.D. Xenopol, P.S. Aurelian ș.a.

„Țara aceasta — arăta Mihail Kogălniceanu — trebuie să aibă odată suveranitatea și interesele sale economice, ea trebuie să fie stăpînă la ea acasă, să arate că și ea are puterea ei și că nu are nevoie să cerșetorească nici tratate, nici convenții”²⁰. În același spirit, A.D. Xenopol indica drept soluție a recuperării rămînerii în urmă trecerea directă la industria mare : „Industria mare este aceea ce trebuie să căutăm a dezvolta mai întîi în România”²¹. La rîndul său, P.S. Aurelian aprecia că „lipsa de protecțiune a muncii naționale, ne-ar expune a periclită nu numai interesele noastre economice, dar chiar ființa statului nostru”²².

Răzbate din aceste aprecieri ideea necesității obiective ca evoluția economică a țării, să aibă ca o ramură esențială în organismul ei social de producție, de la început, industria mare. Condițiile lipsei de capital și experiență sînt apreciate ca factori esențiali. Industria era privită ca un proces complex, cu funcții de dinamizare a întregii economii și cu posibilități de eludare sau comprimare a unor etape de evoluție. Oricum, industrializarea în gândirea economiștilor și a burgheziei românești este concepută într-un context global al unor strategii de dezvoltare economică, diferit de al Angliei. Privită și subsumată ideii mai generale de modernizare a economiei, industrializarea devine după cucerirea independenței — cum remarcă și A. Milward — axul central al problematicei dezvoltării, factorul de bază de care depinde realizarea progresului multilateral social-economic, garantarea și consolidarea independenței și suveranității naționale, și nu în ultimul rînd reducerea decalajului față de statele din Europa occidentală.

Problema recuperării rămînerii în urmă, solicită recurgerea la căi și mijloace diferite, care se cer luate în calcul în condițiile internaționale.

În concluzie, pentru Alan Milward industrializarea unei țări ca România, îi apărea prin excelență un fenomen de adaptare forțat. De aici refuzul său de a urmări cum un fapt de adaptare poate ascunde ușor necesitatea internă a unui proces istoric, alimentînd firește interpretări grăbite și silnic impuse în cercetarea istorică europeană. Unele deosebiri de esență, prin viziunea sa generală, devin greu de sesizat. Este un fel de iluzie mecanică a istoriei, unde avansul și rămînera în urmă nu apar decît cu niște variante ale neîntrunirii unor factori necesari din modelul de referință și nu efecte ale unei strategii și condiții social-istorice proprii țării. Luată pentru comparație, în cazul de față al României.

Aneta Spiridon

- ¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Congresul consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orașenești și comunale*, în *România pe drumul făuririi societății multilaterale dezvoltate*, vol. 12, Edit. politică, București, 1976, p. 375.
- ² *Images of industrialization. Britain and Romania in the spectrum of Europe economic development 1975.*
- ³ *Images of industrialization. Britain and Romania in the spectrum of Europe economic development*, p. 2.
- ⁴ I.T. Berend and G. Ranki, *Economic Development in East-Central Europe in the 19th and 20th Centuries*, New York, 1974, Chapter 6.
- ⁵ N.I. Paianu, *Industria mare 1866—1906*, București, 1906.
- ⁶ Alan Milward, *Images of Industrialization. Britain and Romania in the spectrum of Europe Economic Development*, p. 6—7.
- ⁷ *Ibidem*, p. 8.
- ⁸ *Ibidem*, p. 4.
- ⁹ *Ibidem*, p. 14.
- ¹⁰ *Ibidem*, p. 1.
- ¹¹ *Ibidem*, p. 2—3.
- ¹² K. Marx, Fr. Engels, *Opere*, vol. 23, Edit. politică, București, 1966, p. 16.
- ¹³ Stefan Zeletin, *Burghezia română, originea și rolul ei istoric*, București, 1925.
- ¹⁴ *Ibidem*, p. 1.
- ¹⁵ *Ibidem*, p. 1.
- ¹⁶ „Anuarul Universității din Iași”, pe anul școlar 1898—1899, Iași, 1900.
- ¹⁷ Ioan Roman, „Tribuna Sibiului” (II), 1885, Nr. 177, aug. 4/161, p. 703.
- ¹⁸ „Popoarele importă bani nu numai prin prețul mărfurilor exportate, ci și prin serviciile prestate de ele, prin străinii ce călătoresc sau petrec în sânul lor, prin întreprinderile industriale sau de transport ce le fac la popoarele străine, prin împrumuturile înaintate altora din capitalurile lor și prin multe alte mijloace cari nu trec prin vamă și deci nu pot figura în tabloul importățiunii lor”. A.D. Xenopol, *Studii economice*, Craiova, 1882, p. 259.
- ¹⁹ Alan S. Milward & S.B. Saul, *The development of the economics of Continental Europe, 1850—1914*, vol. II, London, 1977, 555 p.
- ²⁰ Dezbaterile Adunării Deputaților pe 1886/1887, ședința din 4 febr. 1887, p. 516.
- ²¹ A.D. Xenopol, *Studii economice*, Craiova, 1882, p. 236.
- ²² P.S. Aurelian, *Politica noastră vamală*, București, 1890, p. 10—11.

A XIX-A SESIUNE ANUALĂ DE RAPOARTE ARHEOLOGICE — CAMPANIA 1984

Pe linia valorificării patrimoniului arheologic, s-a desfășurat la Tirgoviște, în zilele de 22—23 martie 1985, a XIX-a sesiune anuală de rapoarte arheologice. Organizată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Academia de Științe Sociale și Politice, Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Dimbovița și Muzeul județean Dimbovița — Tirgoviște. Manifestarea a permis realizarea bilanțului investigațiilor arheologice din anul 1984, raportarea îndeplinirii obiectivelor cuprinse în planul de cercetare și definitivarea planului unitar de cercetare arheologic pe anul 1985.

Referatul prezentat de participanții la această importantă manifestare științifică au scos în evidență contribuția adusă de noile descoperiri arheologice la lămurirea principalelor probleme ale istoriei vechi și medicale a României. Datele obținute se referă la evoluția societății omenești de pe întreg teritoriul țării noastre, de la procesul de antropogeneză, constituirea comunităților neolitice și a etnosului traco-geto-dac, la formarea poporului și a limbii române și a primelor state feudale românești de sine stătătoare.

Totodată, sesiunea a prilejuit analiza rezultatelor obținute în cadrul celor 167 obiective cuprinse în planul unitar de cercetare arheologică pe anul 1984, a realizării direcțiilor prioritare de cercetare și a concentrării activității pe obiectivele, de o importanță majoră, pentru istoria țării noastre.

O atenție deosebită, a fost acordată săpăturilor de salvare prilejuite de marile șantier-naționale, de lucrările de hidroameliorații și cele edilitare, efectuate în cadrul unor mari șantiere arheologice, cum ar fi: Canalul Dunăre—Marea Neagră, Hidrocentrala Turnu Măgurele, Valea Mostiștei, Hidrocentrala de pe Olt, Valca Ialomiței, Valea Neajlovului și Tirgu Jiu-Bumbești.

În acțiunile întreprinse pentru prospectarea, determinarea și luarea în evidență a zonelor arheologice necunoscute sau parțial cercetate s-a folosit, cu bune rezultate, metoda investigațiilor aerofotografice pentru realizarea delimitării și cartograficării siturilor arheologice de importanță deosebită ca: cetățile hallstatice de la Sintana, județul Arad și Huedin, județul Cluj; cetățile dacice de la Tășnad și Sinnicolau Mare, județul Bihor; Marca, județul Sălaj; fortificațiile din secolele II—III e.n. de la Tihău, Bucium, Porolissum și Românași, județul Sălaj; Bologa, Gilău și Gherla, județul Cluj; fortificațiile medievale de la Dăbica, județul Cluj; Biharea și Sinnicolau Român, județul Bihor; Soimus, județul Arad. S-a obținut astfel, protejarea și valorificarea obiectivelor arheologice din patrimoniul cultural național, inventarierea lor științifică și operativă.

Realizarea obiectivelor din planul unitar de cercetare arheologică pe anul 1984 a permis îmbogățirea patrimoniului unităților muzeale cu un număr de cca. 30.000 obiecte rezultate din cercetările arheologice.

În cadrul sesiunii au fost prezentate 150 rapoarte preliminare de săpături arheologice. Acestea au fost repartizate și susținute în cadrul a 5 secțiuni cronologice și tematice, după cum urmează:

— Secțiunea I	— Arheologia comunei primitive; Premisele civilizației trace — 37
— Secțiunea a II-a	— Civilizația traco-geto-dacică — 21
— Secțiunea a III-a	— Arheologia clasică greco-romană; Procesul simbiozei daco-romane — 39
— Secțiunea a IV-a	— De la daco-romani la români — 20
— Secțiunea a V-a	— Civilizația medievală românească — 33

Analiza pe secțiuni a desfășurării lucrărilor a evidențiat următoarele aspecte caracteristice cercetării obiectivelor arheologice ordonate cronologic:

1. Ia secțiunea I — *Arheologia comunei primitive; premisele civilizației trace* (antropogeneză, paleolitic, neolitic, începuturile epocii bronzului) au fost subliniate rezultatele cercetării paleoliticului în special, în jumătatea de nord a Moldovei. Cercetările efectuate la Izvoru-Alb, județul Neamț, au marcat o nouă etapă în cunoașterea onora din principalele faze ale procesului de antropogeneză în această parte a țării. Interpretarea materialelor arheologice și a situațiilor descoperite a permis formarea unor imagini clare asupra evoluției străvechilor comunități omenești de pe teritoriul țării. Procesul de neolitizare din mileniile VI—V î.e.n., evoluția

comunităților neolitice, cunoașterea riturilor funerare, a elementelor de contact dintre culturile neolitice (Hamangia-Boian, Gumelnița-Cucuteni, Gumelnița-Sălcuța) au fost reliefate și demonstrate prin rezultatele cercetărilor de la Schela Cladovei, județul Mehedinți, Trestiana, județul Vaslui, Turia, județul Covasna, Lunca, județul Neamț, Coroteni, județul Vrancea, Drăgănești, județul Olt, Suplacu de Barcău, județul Bihor, Carcaliu, județul Tulcea, Radovanu, județul Călărași, Ariușd, județul Covasna, Cuptcare-Sfogea, județul Caraș-Severin, Poduri, județul Bacău, Parța, județul Timiș, Seinoiu și Măriuța, județul Călărași, care au pus în valoare importanța cercetărilor din R.S. România pentru perioada neoliticului în contextul sud-est european.

O contribuție deosebită la cunoașterea neoliticului sud-est european, au adus-o cercetările arheologice de salvare din complexul Ostrovu-Corbului, județul Mehedinți, unde, într-o succesiune aproape neîntreruptă, sînt reprezentate mai multe etape de locuire neolitică. În cadrul acestei secțiuni au fost relevate cercetările interdisciplinare efectuate în unele stațiuni neolitice din Transilvania ca Iclod și Baciul, județul Cluj. De asemenea, menționăm, descoperirea, pentru prima dată în Moldova, în aria culturii Starcevo-Criș, a unei nelce de aramă (un împungător), în stațiunea arheologică de la Trestiana, județul Vaslui.

Cercetările de la Bistreț județul Gorj, Năeni, județul Buzău, Culciu Mare, județul Satu-Mare și Radovanu, județul Călărași, au pus în lumină evoluția culturilor caracteristice epocii bronzului pe teritoriul țării noastre, rolul factorului autohton, în influența etno-culturală suferite de comunitățile tracice timpurii și au atras, totodată, atenția asupra faptului că, perioada timpurie a acestei epoci este foarte puțin și inegal cercetată pînă acum, zone ca : sud-estul și estul Transilvaniei fiind doar parțial investigate.

2. La secțiunea *civilizația traco-geto-dacică*, rapoartele au vizat, în special, prezentarea „așezărilor deschise”, de felul acelor de la Borniș, județul Neamț, Acis, județul Satu Mare, Orbeasca de Sus, județul Teleorman, ce constituie elementele componente ale categoriei principale de așezări traco-geto-dacice, în care se pot surprinde aspectele vieții cotidiene ale creațiilor amintitei civilizații.

O atenție deosebită a fost acordată prezentării marilor așezări fortificate și a inventarului lor bogat și variat, cum sînt cele de la Bradu și Răcătău, județul Bacău, Socu-Bărbătești, județul Gorj, evidențierii rolului lor în antichitatea dacică, de adevărate centre de producție pentru zonele înconjurătoare. Descoperirea diademii de aur în așezarea geto-dacică de la Bunești-Averești, județul Vaslui, piesă unicat, reprezintă o dovadă peremptorie atît a originalității artei traco-geto-dace cît și a contactului ei cu cele mai avansate civilizații ale antichității. Datorită valorii sale istorice, artistice și intrinseci, diadema de la Bunești-Averești sporește patrimoniul cultural național cu un exemplar de excepție.

Un număr important de rapoarte s-au aflat pe reliefarea diverselor sisteme de fortificare ale așezărilor geto-dace și ale elementelor componente ale fortificației. Grădiștea, județul Vilcea, Coțofenii din Dos și Bîzdina, județul Dolj etc.

Noutăți, de mare interes, au adus și săpăturile din cetățile dacice de la Satu Nou, județul Constanța, Cugir, județul Alba, Racoș, județul Brașov, Sarmizegetusa, Costești și Tapac, județul Hunedoara, Săvirșin, județul Arad, care au demonstrat posibilitățile de ordin material și tehnic ale daco-geților, cît și eforturile depuse de statul dac pentru realizarea într-o perioadă relativ scurtă de timp, a unui sistem defensiv ilustrat prin mulțimea și masivitatea fortificațiilor.

Se cuvin, de asemenea, menționate rezultatele obținute în cunoașterea culturii spirituale a daco-geților, fie în cadrul cercetărilor axate pe investigarea necropolelor de la Strahotin-Botoșani, Telești-Drăgoești, județul Gorj, Bugeac, județul Constanța, fie prin cercetarea unor sanctuare, ca cele de la Răcătău, județul Brașov și Sarmizegetusa Regia, județul Hunedoara. Toate aceste materiale prezentate în cadrul secției au evidențiat în primul rînd caracterul unitar al civilizației traco-geto-dacice și răspîndirea acesteia pe întreg teritoriul României.

3. În cadrul secțiunii de *arheologie greco-romană*, comunicările susținute au oglîndit, în special, preocupările pentru o mai bună cunoaștere a relațiilor greco-autohtone și mai ales a procesului de simbioză daco-romană. Acestea au cuprins, prin tematica arheologică și istorică abordată, întreg spațiul țării noastre, iar în timp, toate epocile istorice care s-au succedat din epoca greacă arhaică pînă în epoca romano-bizantină (secolele VII î.e.n. — VII e.n.). Au fost raportate rezultatele importante obținute în toate categoriile de așezări cercetate : orașe, așezări civile, fortificații (castru, limesuri, burguri), așezări rurale, ferme (villae rusticae) și necropole. Comunicările s-au referit la 7 zone teritoriale-administrative, care constituie în același timp și repere cronologice : *Dobrogea pînă la cucerirea romană* (orașul antic Histria, teritoriul rural al coloniei milesiene, așezările grecești de la Cogeaș I, Nuntași II și Histria-Pod, județul Constanța); *Dobrogea romană* — Moesia inferior, în special epoca romană timpurie (cetatea Tropaeum Traiani și necropola din secolele II—III e.n. de la Tomis, județul Constanța); *Dobrogea romană tîrzie și bizantină* — Schytia Minor, cu precădere, orașele și fortificațiile romano-bizantine (Tropaeum Traiani, Ovidiu și Castelul, județul Constanța), monumentele și necropolele creștine (bazilicile de la Jurilovca—Arșanu și județul Tulcea și Tropaeum-Traiani, județul Constanța,

necropolele de la Callatis, secolele VI—VII e.n.), așezările rurale și fermele (villae rusticae) de la Telița-Valea Morilor și Slava Cercheză, județul Tulcea (secolele IV—V e.n.); *Dacia Inferior* caștrele (de la Romula, județul Olt) și din importantul sistem de fortificații de pe Limes Alutanus (Stolniceni-Buridava și Castra Traiana, județul Vilcea, Bumbăști și Cățunele, județul Gorj, Urlueni, județul Argeș), subliniindu-se rolul acestuia în sistemul defensiv al Daciei romane; *Dacia Superior*, orașele (Ulpia Traiana Sarmizegetusa, județul Hunedoara, Tibiscum, județul Caraș-Severin), Thermele și castrul de la Micia, județul Hunedoara, atelierele de ceramică din așezarea civilă de pe lângă castrul de la Brincovenesti, județul Mureș, așezările rurale de la Micăsasa și Tichindeal, județul Sibiu, Silvașu de Sus, județul Hunedoara și Lechința de Mureș, județul Mureș, villa rustica de la Zlatna, județul Alba; *Dacia Porolissensis*, sistemul de fortificații și caștrele de la Potaișsa și Gilău, județul Cluj, Porolissum, județul Sălaj, Ilișua, județul Bistrița-Năsăud; *Moesia Prima* unde a fost cercetată așezarea tirzie de la Moldova Veche, județul Caraș-Severin (extraction și prelucrare minereurilor neferoase).

Este de menționat faptul că, în toate așezările cercetate și indeosebi, în cele rurale, s-au descoperit elemente concludente care atestă o masivă prezență a populației autohtone, precum și etapele romanizării la nivelul culturii materiale, prin adoptarea de către daci a limbii și unor elemente de civilizație romană.

4. Rapoartele din cadrul secțiunii *De la daco-romani la români* au acoperit una din cele mai importante perioade din istoria poporului nostru, cea a mileniului I, evidențiind pe de o parte problemele de importanță majoră referitoare la continuitatea în cursul secolelor III—XI, a formelor de cultură și civilizație din perioada imediat anterioară, cu implicațiile corespunzătoare decurgând din impactul cu populațiile migratoare, iar pe de altă parte necesitatea aprofundării în viitor a unor aspecte esențiale ale structurilor produse în perioada amintită în modul de viață al populației autohtone din spațiul carpato-danubiano-pontic.

O mare parte din rapoartele susținute au avut în vedere rezultatele obținute în urma cercetării așezărilor și necropolelor din secolul al IV-lea și de la începutul secolului al V-lea, de la Sirna, Tîrșor și Budureasca, județul Prahova, Bîrlad-Valea Seacă, județul Botoșani, Barcea, județul Galați, Podeni, județul Suceava, Mihălășeni, județul Botoșani, Vadu Sorești, județul Buzău. S-au adus noi dovezi materiale edificatoare privind continuitatea de locuire pe teritoriul României în perioada imediat următoare impactului lunic (376 .n.), prin evidențierea unor forme de cultură materială specifice perioadei anterioare, cum ar fi; menținerea repertoriului de forme și decorații în ceramică, desfășurarea unor activități de producție incompatibile cu indeletnicirile populațiilor migratoare (reducerea minereului de fier, valorificarea aramei, cultivarea plantelor cerealiere).

Majoritatea rapoartelor s-au referit la rezultatele obținute în urma cercetărilor din cadrul unor așezări și necropole din perioada secolelor V—VII e.n. răspunzînd, astfel cerințelor formulate la sesiunile de rapoarte arheologice din anii trecuți, de a se acorda o atenție mai mare, cercetării acestei perioade foarte importante pentru procesul etnogenezei românești. Cercetările din așezările și necropolele de la: Uioara de Jos, județul Alba, Militari—Cimpul Boja-București, Lozna—Strățeni, județul Botoșani, Ștefan cel Mare, județul Bacău, Sirna și Budureasca, județul Prahova, Băleni-Români, județul Dimbovița, au scos la iveală importante mărturii ale permanenței populației autohtone pe tot cuprinsul țării în perioada menționată. Continuarea procesului de valorificare, indeosebi a minereului de fier, prin menținerea tehnologiei tradiționale, atestat în majoritatea așezărilor menționate (s-au descoperit lupe și zgură de fier, fragmente de la cuptoarele de redus minereu) reprezintă încă o dovadă a continuității de locuire, în secolele V—VII, pe întreg teritoriul țării.

S-au urmărit, de asemenea, caracteristicile procesului de cohabitare a comunităților rurale autohtone cu grupurile alogene, de slavi, ce au pătruns pe teritoriul României în a doua jumătate a secolului al VI-lea e.n. Discuțiile purtate au încercat să precizeze criteriile de departajare a ceramicii și în general a formelor culturale ale noilor veniți, de cele, autohtone tradiționale.

O importanță aparte o prezintă marele cimitir de inhumatie de la Alba-Iulia, cu peste 1000 de morminte, datînd din secolele VIII—X, înainte de pătrunderea ungarilor în Transilvania. Caracterul creștin al ritului și ritualului de inmormintare, reprezintă o dovadă că, această necropolă poate fi atribuită populației românești legată de existența în apropierea ei, a unei așezări ce va fi constituit centrul politico-administrativ al unei formațiuni politico-statale din zonă.

Prezentarea rapoartelor și în special discuțiile purtate au subliniat necesitatea ca eforturile cercetărilor viitoare să fie orientate și spre cunoașterea mai detaliată a perioadei secolelor VII—VIII, perioadă deosebit de importantă, în ceea ce privește etapa finală a etnogenezei românești. De asemenea, este necesară cercetarea mai aprofundată a raporturilor dintre populația autohtonă și grupurile alogene pătrunse pe teritoriul României în epoca marilor migrații.

5. Secțiunea a V-a, *Civilizația medievală românească*, a cuprins rezultatele cercetărilor arheologice întreprinse în obiective din secolele XII—XVII, comunicările abordînd problemele

legate de configurația habitatului medieval ca expresie a civilizației medievale românești în spațiul carpato-danubiano-pontic (structuri, factori de unitate, factori specifici, influențe).

O serie de rapoarte au căutat să surprindă aspectele privitoare la *habitatul sătesc medieval* din secolele XIV—XVIII : așezări și necropole, edificii de cult, curți feudale, viața economică și socială, concretizate în stațiunile arheologice de la : Cladova, județul Arad, Scintea, județul Iași, Mihileni, județul Harghita, Spătărești, județul Neamț, Polata, județul Gorj, Ghelar, județul Hunedoara, Milești-Bornis, județul Neamț, Leșnic, județul Hunedoara, Vadu, județul Constanța, București-Parcul tineretului, Măicănești, județul Dinbovița, Mănești-Buftea. S-au folosit cu succes cercetările interdisciplinare, dovezile arheologice fiind corelate cu datele antropologice, geografiei-istorice, cu informațiile furnizate de izvoarele diplomatice și narative.

O altă direcție de cercetare în arheologia medievală a constituit-o studierea apariției orașului medieval românesc (tirguri și orașe medievale), *Civilizația de caracter urban medieval* cu accent pe centrele rezidențiale voievodale, rolul orașelor în viața economică, socială, politică și culturală în evul mediu românesc. Astfel, au fost prezentate descoperirile de la Cimpulung și Curtea de Argeș, județul Argeș, Tirgul Troțușului, județul Bacău, Iași, Piuța-Petrii, județul Ialomița, Galați, Siret, județul Suceava, Ester și Tirgușor, județul Constanța, Sibiu-Zona Primăriei vechi, Craiova și Tirgoviște, obiective care se raportează îndeobște la realitățile istorice constituite pe parcursul secolelor XII—XVIII. Deosebit de relevante, au fost comunicările referitoare la orașele reședință-domnești din afara arcului carpatic, dintre care amintim : comunicarea privind centrul urban și voievodal de la Tirgoviște, unde, pentru prima oară, la scară națională, a fost înfățișată evoluția structurii urbane a acestei așezări, fostă capitală a Țării Românești.

Semnalmă, de asemenea, rezultatele obținute prin cercetarea fortificațiilor medievale și complexelor monastice de la : Mehadia, județul Caraș-Severin, Lugoj, județul Timiș, Giurgiu, Cırța, județul Sibiu, Taslău, județul Neamț, Măxineni, județul Brăila, care au adus precizări importante privind tipologia fortificațiilor, sistemele de construcție, planimetria lor și datarea unor complexe de cult mănăstirești, unde au fost distinse arheologic faze de construcție necunoscute pînă acum.

În urma prezentării rapoartelor și a discuțiilor purtate în secțiune s-au desprins câteva concluzii vizind orientarea viitoare a cercetărilor în domeniul arheologiei evului mediu :

- acordarea unei atenții sporite cercetărilor inter și multidisciplinare a obiectivelor arheologice, inclusiv a zonelor de interes istorico-arheologic ;
- valorificarea rapidă prin publicare, a rezultatelor cercetărilor ;
- includerea zonei de protecție din jurul complexelor monumentale, de valoare națională, în cadrul rezervațiilor arheologice.

Aprecierea de ansamblu a rezultatelor raportate la cea de-a XIX-a sesiune de arheologie, reliefează în progres evident în calitatea rapoartelor, a documentației aferente, caracterul științific riguros documentat al lucrărilor, pregătirea grafică, diapozitivele și materialul ilustrativ, care au permis realizarea unui schimb de informații și idei de o înaltă ținută științifică.

Întreaga structură și tematică prioritară a rapoartelor prezentate și a planului de cercetări arheologice reflectă, nemijlocit, sarcinile ce decurg din cele mai recente documente de partid și de stat pentru frontul arheologic românesc. Arheologii români sînt pe deplin angajați în munca de a aduce noi argumente ale originii daco-romane a românilor și ale perenității poporului nostru și de a combate cu toată fermitatea orice încercare de a denatura acest adevăr istoric.

Constantin Preda, Cornelia Stoica.

CĂLĂTORIE DE STUDII ÎN U.R.S.S.

În perioada 6—20 martie 1985 am efectuat un stagiul de documentare științifică la Moscova, în cadrul acordului bilateral între Academia de Științe Sociale și Politice a R.S. România și Academia de Științe a U.R.S.S.

Activitatea mea în acest răstimp s-a desfășurat în trei direcții : documentare pentru tema de plan *Manual de statistică pentru istorici* ; posibilitatea elaborării unor pachete de programe specializate, destinate prelucrării automate a datelor istorice ; schimb de opinii cu cercetătorii sovietici care lucrează în domeniul aplicării matematicii în istorie.

Mi-a fost asigurat accesul la Biblioteca V.I. Lenin și la Institutul de Informare Științifică în Științele Sociale unde am consultat lucrări de statistică matematică utile redactării temei de plan și mai ales capitolului IV referitor la relații între variabile (corelație și regresie), căutînd în primul rînd o abordare a problemelor accesibile celor nefamiliarizați cu matematica, în sensul unei prezentări intuitive, cit mai puțin formalizate a noțiunilor de statistică.

Lucrările consultate au fost atât lucrări teoretice cit și lucrări de statistică scrise special pentru cei ce îl aplică metodele în diverse domenii. Am urmărit și publicațiile statistice cu caracter neparametric, în special pe acelea de introducere a noțiunilor de bază din statistica neparametrică.

În ceea ce privește soluționarea automată a problemelor complexe de statistică matematică cu aplicabilitate în prelucrarea datelor istorice, cum ar fi analiza corelației și a regresiei, analiza factorială, studiul seriilor temporale, în Biblioteca V.I. Lenin există câteva pachete de asemenea programe, în marea lor majoritate elaborate de colective de cercetători sovietici. Deși complexe, unele dintre ele ar putea fi simplificate și adaptate, astfel încât să devină accesibile istoricilor.

În cazul unui acces mai puțin anevoios la calculator, s-ar putea realiza stocarea într-o bibliotecă de programe pentru istorie, putând fi apoi apelate direct atunci când e necesar.

Dintre lucrările consultate menționez : Downie Norville Morgan, Heath R. W., *Basic Statistical Methods*, Harper & Row, Cambridge, 1983 ; *Statisticheskie melodi analiz*, algoritmi în program, 1973 ; Van Tassel Dennie, *Basic-pack statistics programs for small coputers*, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1981 ; *Rukovodstvo po spejkursu matematicheskaia statistika*, 1981 ; *Nonparametric techniques in statistical inference*, Edited by Madan Lal Puri, University Press Cambridge, 1970.

În cadrul programului am avut două întâlniri cu cercetătorii sovietici care se ocupă de istorie cantitativă, de aplicarea metodelor statistice și a calculatorului în istorie.

Prima întâlnire a fost cu câțiva dintre membrii secției de istorie cantitativă din cadrul Institutului de Istorie al U.R.S.S. Secția numără doisprezece membri, patru din ei fiind matematicieni. Prezenți la întâlnire au fost dr. V.A. Ustinov, șeful secției și matematicienii : Irina Promachina, care se ocupă de prelucrarea datelor din domeniul istoriei agrare ; L.G. Badalian, programator în probleme de istorie modernă, Igor Kiselev, specializat pe lucrări de demografie, istorie socială la începutul secolului XIX și aplicări ale metodelor statistice în arheologie.

Din discuția avută a reieșit că metodele statistice utilizate ne sînt comune, corelație și regresie, analiză factorială, serii temporale, în plus cercetătorii sovietici au încercat și aplicații ale analizei spectrale în studiul istoriei agrare a Rusiei secolului XIX.

Între 20—22 februarie 1985 au avut loc lucrările primei consfățuirii cu tema „Metode complexe în studiul istoriei din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre”, comunicările prezentate în ședința plenară și în cele opt secții fiind reunite într-un volum.

Deosebit de interesantă a fost cea de-a două vizită, la Facultatea de Istorie a Universității Lomonosov, unde există o catedră de istorie cantitativă condusă de dr. I.D. Kovalenko. Aici, activitatea catedrei ni-a fost prezentată de către matematicianul L.I. Borodkin. Colectivul care lucrează efectiv utilizînd metode matematice cuprinde 15 membri, patru fiind matematicieni. Catedra dispune de un laborator propriu dotat cu patru terminale de calculator prin care se asigură legătura directă cu Centrul de Calcul al Universității.

Pe întreg parcursul anului III, studenții Facultății de Istorie urmează în mod obligatoriu un curs de metode cantitative și prelucrare automată a datelor. Le sînt expuse principalele concepte de statistică matematică și programare, catedra dispunînd și de un manual tipărit.

Lunar are loc în catedră un seminar pe probleme ale aplicării statisticii și calculatorului în istorie, de multe ori cu participare internațională.

În cadrul întâlnirii am făcut o expunere a preocupărilor românești în acest domeniu, unele din rezultatele noastre fiind deja cunoscute cercetătorilor sovietici din studiile publicate.

Călătoria de studii la Moseova s-a dovedit a fi foarte utilă atât din punct de vedere al informării documentare în problemele aplicării statisticii matematice și a calculatorului în istorie cit și ca schimb de experiență pe această temă cu cercetătorii sovietici

Irina Gavrilă

CĂLĂTORIE DE DOCUMENTARE ÎN R.S. CEHOSLOVACĂ

În perioada 18 februarie — 5 martie 1985, în baza acordului de colaborare interacademic, am efectuat o călătorie în R.S. Cehoslovacă, pentru documentare la tema de plan *relații româno-spaniole în anul mediu*.

La Biblioteca Centrală de Stat din Praga am putut consulta fișierul și am întreprins cercetări în fondul principal de carte și în fondul de carte veche, foarte bogat și interesant.

Dintre lucrările pe care le-am putut consulta, o parte au prezentat un interes deosebit deoarece conțin informații destul de bogate referitoare la istoria poporului nostru, la istoria țărilor române, a relațiilor lor cu statele vecine și cu altele mai îndepărtate, aduc elemente noi și valoroase la întregirea imaginii românilor așa cum apare ea în cultura occidentală a secolelor XVI—XVIII. Dintre aceste lucrări pot fi menționate următoarele : Jerónimo Zurita, *Historia de la Corona de Aragón*, Zaragoza, 1576, care conține date interesante despre luptele dintre

Vlahii din Peninsula Balcanică și mercenarii catalani și aragonezi stabiliți în aceste părți în prima jumătate a secolului al XIV-lea, J. López, *Historia de la Hungría y de los vecinos principados*, Madrid, 1554, furnizează date interesante și bogate despre așezarea geografică a Transilvaniei, Țării Românești și Moldovei, despre bogățiile solului și subsolului, despre locuitorii lor și obiceiurile pe care le au, precum și despre lupta permanentă dusă de poporul nostru împotriva expansiunii otomane, Vicente Rocca, *Historia de la Turquía*, Valencia, 1555, se ocupă pe larg de domniile lui Iancu de Hunedoara și Vlad Țepeș, scoate în evidență vitejia și dragostea de patrie a acestor mari voievozi, Ferraro Bernaldo de Quiros, *Historia de la revoluciones de Hungría*, Madrid, 1687, tratează destul de amănunțit și de exact, printre alte probleme, lupta antiotomană condusă de principii transilvani Gheorghe Rákóczi II și Ioan Kemény, G. Morosini, *Breve y exacta descripción de los reynos de Hungría, Dalmacia y Morea juntamente con los Principados de Transilvania y Walachia*, Amberes, 1688, oferă date bogate și interesante despre așezarea geografică și potențialul economic al celor două țări românești, Manuel Antonio de Mena, *Historia general de Turquía*, Madrid, 1737, amintește, printre altele, lupta antiotomană a domnitorilor români Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul.

Toate aceste lucrări, la fel ca și altele destul de numeroase, pe care timpul scurt avut la dispoziție nu mi-a permis decât să le răsfoiesc, sînt valoroase pentru istoriografia noastră atît prin informația pe care o aduc, cit mai ales prin felul în care este redată maniera de receptare în Occident, în mod deosebit în Spania, a imaginii poporului nostru, cu tot ceea ce implică aceasta, imagine din care aspectul principal îl constituie permanenta luptă pentru independență și neatîrnare dusă împotriva presiunii expansioniste a Imperiului Otoman.

De asemenea, în cadrul deplasării am putut să vizitez Institutul de istorie națională și universală din Praga, unde am avut un util schimb de păreri cu dr. Andrei Belina și dr. Iaroslav Panek și am putut afla unele din preocupările actuale ale istoriografiei din țara prietenă.

În ansamblu, consider că perioada de documentare petrecută în R.S. Cehoslovacă a fost utilă și necesară, contribuind în mod substanțial la îmbogățirea informației pentru elaborarea lucrării de plan.

Eugen Denize

MIHAIL E. IONESCU, *Puterea cuvîntului. Propaganda mișcării de rezistență din România (1940—1944)*, Edit. științifică și enciclopedică, București, 1984, 294 p.

Un factor subiectiv decisiv în condițiile unui război „total” pentru asigurarea stabilității și mobilizării maxime și fără fisuri a spatelui frontului, îl constituie acțiunea de convingere a opiniei publice interne asupra justetei sau necesității (invocarea unui pericol major pentru națiunea respectivă în caz de înfrîngere) participării țării la un astfel de război distrugător și epuizant. Acest considerent (deși se înțelege — motivele sînt diametral opuse) este valabil atît în cazul unui război de apărare sau de recuperare a teritoriului național cîmpit, cît mai ales în cazul războaielor declanșate de statele agresoare care se vîd obligate să-și motiveze politica lor imperialistă. I. Popescu-Puțuri în raportul privind *Propaganda în anii celui de al doilea război mondial* prezentat la Congresul mondial al istoricilor de la București aprecia propaganda ca „unul din fenomenele dominante ale secolului al XX-lea”.

În lucrarea sa, Mihail E. Ionescu constatînd atenția acordată propagandei mișcării de rezistență din România în anii dictaturii antonesciene în mai toate monografiile, studiile și articolele referitoare la această perioadă apreciază că totuși în abordarea acestor teme „rămîn, încă, în continuare, foarte puțin explorate cîteva direcții — se pare deosebit de fecunde — ale efortului propagandistic al rezistenței” (p. 44). Printre direcțiile mai puțin explorate autorul are în vedere: utilizarea presei oficiale și în genere a tuturor canalelor oficiale de influențare a opiniei publice de către forțele democratice antifasciste, căile și mijloacele desfășurării practice a activității de propagandă antifascistă și constatarea efectelor imediate și de durată a acestei propagande asupra opiniei publice românești, propagandă desfășurată de „aripa burgheză” (sic) a mișcării de rezistență (autorul se referă, de fapt, la opoziția burgheză antihitleristă și antian-tonesciană) etc.

Ca teme fundamentale ale propagandei antihitleriste românești în intervalul septembrie 1940 — 23 august 1944, Mihail E. Ionescu evidențiază: demascarea imperialismului hitlerist dușmanul independenței și suveranității naționale, al integrității teritoriale a României; problema reconstituirii unității naționale a României, realizarea unui front unic al rezistenței antifasciste românești; doborîrea dictaturii antonesciene, scoaterea României din războiul hitlerist și eliberarea întregului teritoriu al țării de sub dominația fascismului. Combaterea propagandei oficiale (sloganuri ca: războiul sfînt, reintregirea granițelor, misiunea „europeană” a statului și poporului român împotriva barbariei răsăritene etc.) a fost domeniul, relevă autorul, în care s-a dus cea mai înverșunată luptă, rezultatele demascării acestei propagande oficiale (în esență ultrareacționară, anticomunistă, prohitleristă și antinațională) urmînd a fi decisive în dezvoltarea unei stări de spirit și de rezistență antifascistă în sinul celor mai largi părți ale opiniei publice, ale națiunii române.

Lucrarea care se dorește o sinteză asupra propagandei mișcării de rezistență din România în anii 1940—1944 este împărțită în 6 capitole: un prim capitol introductiv despre istoriografia problemei, un al doilea capitol înfățișînd propaganda antifascistă în România înaintea declanșării și în primul an al celui de al doilea război mondial (deci, în fapt, perioada ultimului an de dictatură carlistă). Aceste două capitole urmăresc să reliefeze tradițiile, caracterul de continuitate, larga audiență în opinia publică românească, a oamenilor de știință și cultură, publiciștilor oamenilor politici cu vederi democratice a propagandei antifasciste, în favoarea suveranității și integrității teritoriale a țării noastre.

„Intensul efort propagandistic aplicat în perioada interbelică pentru a sădi sau dezvolta în opinia publică românească ferme convingeri, atitudini, orientări, opțiuni de esență democratică antifascistă — conchide autorul — a avut valoroase efecte pozitive. Poporul român s-a manifestat constant în epocă refractar tendințelor extremiste de dreapta în arena politică națională, a înfierat necontentii agresivitatea statelor fasciste, manifestîndu-și solidaritatea cu victimele fascismului și revizionismului internațional” (p. 76).

Un capitol special din lucrare se referă la propaganda antigardistă și antihitleristă în perioada septembrie 1940 — ianuarie 1941. Autorul apreciază noul regim instaurat la 6 septembrie 1940 ca dictatură militaro-fascistă impusă și aflată sub controlul trupelor de „ocupație” hitleriste, ca „o variantă românească a național-socialismului refuzată categoric de poporul român în covârșitoarea lui majoritate și pe care doar baionetele Wehrmachtului l-au putut menține atîta timp la putere” (p. 80). În cuprinsul capitolului însă se revine în mai multe rînduri asupra „guvernării legionare” rolul lui Antonescu apărînd estompat sau delimitat de exce-

sele legionare (facem, de altfel, precizarea că așa zisa directivă de presă din 17 septembrie reprezintă de fapt textul precizărilor de politică externă facute de Ion Antonescu în ședința Consiliului de Miniștri din 18 septembrie 1940 ; o directivă în domeniul presei s-a dat după ședința Consiliului de Miniștri din 21 septembrie, vezi stenogramele). Ceea ce trezește nedumerire este sublinierea doar a propagandei antigardiste și antihitleriste desfășurate de P.C.R. și de alte forțe politice interne, fără a se aminti combaterea și demascarea poziției adoptate de generalul Antonescu și colaboratorii săi apropiați, deși se știe că cel care a ordonat începerea acțiunii de evacuare a nordului Transilvaniei, care a semnat acordul venirii misiunii militare germane de „instrucție”, staționarea trupelor germane în România și aderarea României la pactul tripartit n-a fost altul decât însuși generalul Antonescu. În ceea ce privește propaganda opoziției burgheze, prezentarea memoriilor frunțașilor P.N.T. și P.N.L. către conducătorii Axei sau către Antonescu pot constitui un element de referință numai în măsura în care aceste materiale multiplicat erau difuzate, aduse la cunoștința și influențau starea de spirit a opiniei publice.

Perioada dictaturii militare antonesciene (24 ianuarie 1941 — 23 august 1944) autorul a împărțit-o în două capitole distincte : unul privind trăsăturile propagandei în acest interval și al doilea despre mijloacele și caracteristicile propagandei mișcării de rezistență națională pe aceeași perioadă. Sint evocate pe larg diferite aspecte și forme utilizate de zariști și publiciști democrați pentru influențarea opiniei publice prin strecurarea în presa și mijloacele de propagandă oficiale a punctului de vedere al forțelor antifasciste și antihitleriste (pătrunderea unor elemente antifasciste în redacțiile unor organe de presă chiar în sinul Ministerului propagandei, al direcției presei și cenzurii, desfășurarea acțiunii de lămurire asupra inutilității și menținerii păgubitoare a României de partea Axei și a războiului purtat de aceasta etc.).

Un loc aparte se acordă prezentării pe larg a propagandei antihitleriste, de mobilizare la rezistență antihitleristă dusă de Partidul Comunist care s-a situat în fruntea luptei pentru răsturnarea dictaturii antonesciene, pentru scoaterea României din războiul hitlerist și întoarcerea armelor împotriva ocupanților fasciști, pentru instaurarea unui regim democratic în România.

În afara documentelor programatice fundamentale ale mișcării de rezistență antifascistă, a editării a zeci de ziare și reviste clandestine, a sute de manifeste și fluturași care chemau la luptă împotriva dominației fasciste, sint amintite ca mijloace de influențare a opiniei publice, funcționarea unor stațiuni de radio clandestine agitația și propaganda orală de la om la om în țară sau pe front, participarea la unele manifestații cultural-patriotice autorizate de guvern și în care se făcea auzit sub diferite forme punctul de vedere al forțelor revoluționare antifasciste. Nu scapă atenției autorului aportul pe care emigrația antifascistă română prin diferite canale a adus-o și ea la dezvoltarea și generalizarea curentului de opinie antihitlerist și antiantonescian în țara noastră care a determinat încheierea unui larg evantai de acorduri și alianțe antifasciste ce au pregătit reușita deplină a actului istoric de la 23 august 1944.

Depășind cronologic și tematic cadrul anunțat în titlul lucrării, un ultim capitol prezintă sintetic aspectele, momentele, mijloacele și formele pe care le-a dezvoltat propaganda în timpul războiului antihitlerist atât în interiorul țării cât și în cadrul unităților militare care au participat la eliberarea teritoriului României iar apoi al Ungariei și Cehoslovaciei de sub dominația fascist-hitleristă.

Concluzia ce se desprinde din lectura cărții este că propaganda desfășurată de forțele revoluționare antifasciste în frunte cu comuniștii, de toți democrații antifasciști în anii dictaturii antonesciene a constituit un factor determinant în demascarea propagandei oficiale profasciste, în lămurirea cereurilor celor mai largi ale națiunii române că salvagardarea intereselor independenței și suveranității naționale, anularea dictaturii fasciste de la Viena erau posibile numai cu condiția ruperii hotărâte a României din alianța nefirească cu Germania hitleristă ca urmare a eliberării de sub dominația fascistă prin efortul însuși al poporului român.

Din păcate, utilizarea doar a unei părți a istoriografiei problemei (conținutul relativ multor studii, articole apărute după 1970 fiind ignorat și nefolosit de autor)* nu a permis lui

* În bibliografia selectivă publicată la sfârșitul cărții lipsesc ziare ca „Informația zilei” (unde s-a publicat „Baroane”) sau organul uniunii ziaristilor („Presa noastră”) în care s-au publicat serii întregi de articole privind activitatea presei legale și ilegale în perioada anilor '40, numeroase monografii privind mișcarea de rezistență antifascistă în diverse regiuni și județe ale țării, studii și articole speciale privind manifestarea în scris a opoziției antihitleriste și antiantonesciene a diferitelor categorii sociale, grupuri sau organizații politice apărute în revistele și culegerile de istorie din întreaga țară. La „Memorii” lipsesc numeroase lucrări dintre care cităm *În umbra celulei* al dr. Petru Groza și *Zile de lagăr* de Zaharia Stancu. În schimb, sint citate lucrări referitoare la perioada anterioară sau posteroară a anilor '40—44 (*Electoratul din România din anii interbelici*; *De la restaurație la dictatura regală*; *Alianțe politice ale P.C.R. 1944—47*; *Istoria civilizației române moderne*, ed. 1972 de Eugen Lovinescu; articolele lui N. Dascălu privind evoluția statistică și regimul presei din România în perioada interbelică etc.). În genere dispesc lucrările, studiile și articolele din ultimii ani.

Mihail E. Ionescu o prezentare completă a temei cercetate. Din această cauză sînt prezentate lacunar sau nemenționate unele aspecte și episoade remarcabile. Astfel, ajunul instaurării dictaturii antonesciene a fost precedat de marile demonstrații, manifestații și luări de poziție categorice prin presă, manifeste etc. Împotriva dictatului fascist de la Viena, manifestații care — după părerea noastră — marchează prin caracterul lor net antihitlerist și antihorthyst, începutul mișcării de rezistență antifascistă din țara noastră (dacă n-am evoca decît edițiile speciale ale presei democratice și independente din întreaga țară și mai ales edițiile speciale ale ziarului „Tribuna” din Cluj).

În ceea ce privește perioada dictaturii legionaro-antonesciene o impresie deosebită și un larg ecou au produs manifestele trase în zeci de mii de exemplare ale grupului patriotic antihitlerist „Ardealul”, al cărui act de naștere ființează după cum sugerează și numele din zilele protestului împotriva dictatului de la Viena.

Ar fi de menționat, de asemenea, apariția unor ziare ca „Tineretea” redactor-responsabil Mihu Dragomir, „Gîndul nostru” redactor C. Sutter, „Pămînt românesc” care conțin critici împotriva atrocităților legionare și a participării României la războiul hitlerist, ceea ce a atras suprimarea acestor reviste de către autoritățile antonesciene. În perioada dictaturii militare o largă răspîndire a avut-o ziarul „Ardealul” organ al refugiaților și expulzaților din nordul Transilvaniei care protestînd energic contra abandonării de către regimul antonescian a interreselor populației românești de sub ocupația horthystă în favoarea angajării nelimitate în războiul antisovietic a dus la suprimarea ziarului, la internarea în lagăr și judecarea redactorului șef al ziarului Anton Ionel Mureșan, acuzat la proces de „pactizare” cu comuniștii. (Ziarul „Ardealul” va apare într-o a doua serie în 1942 la care se referă Mihail E. Ionescu la p. 171). Legat de acest ultim aspect surprinde neîncluderea în lucrare a activității publicistice și a miilor de conferințe, șezători, comemorări desfășurate sub egida Astei (în Transilvania de sud și Banat), Asociației expulzaților și refugiaților, a Muzeului Satului, a Ligii culturale regele Mihai I, a cercurilor studențești de la cele trei universități din țară etc. cu prilejul sărbătoririi unirii din 1859, din 1 decembrie 1918, cu prilejul sărbătoririi războiului pentru Independență, a unor mari bătălii contra cotropitorilor sub domnia unor mari voievozi, împotriva dictatului de la Viena pentru revenirea nordului Transilvaniei la patria mamă. Aceste manifestații la care participa un numeros public, care se încheiau cu intonarea unor cîntece patriotice („Deșteaptă-te române”; „Vrem Ardealul” etc.) au ținut trează și au dezvoltat în sinul opiniei publice românești dorința dezrobirii naționale de sub dominația fascismului.

Cunoscînd buna pregătire a autorului socotim că la o eventuală nouă ediție o serie de lacune, parțial amintite de noi, vor fi înlăturate, cercetarea exhaustivă a temei permițînd o analiză mai aprofundată și completă a rolului important jucat de propaganda mișcării de rezistență în pregătirea opiniei publice din România pentru marea cotitură istorică de la 23 August 1944.

„Parcursul și interpretarea științifică a imensului domeniu al propagandei antihitleriste în România în cursul celui de al doilea război mondial este neîndoielnic abia la început” (p. 279) conchide însuși autorul cărții, un început în care lucrarea lui Mihail E. Ionescu se înscrie ca o bună bază de plecare pentru cercetarea monografică a acestei teme majore.

Traian Udrea

* * * *Bărbați ai datoriei 1848—1849. Mic dicționar*, coordonator dr. Maria Totu, Petre Florea, lt. colonel Paul Abrudan, Edit. militară, București, 1984, 301 p.

Lucrarea coordonată de dr. Maria Totu pune în deplină lumină pe acei luptători politici, gînditori, țărani, muncitori, mari artiști, ce au dat glas idealurilor revoluționare ale poporului, au plănuit, organizat și condus cu eroism, combativitate, consecvență revoluționară, clarviziune în luptă, evenimentul crucial din istoria modernă a patriei — revoluția de la 1848—1849.

Bazat pe izvoare de primă mîna, pe o vastă bibliografie (autorii însoțesc fiecare fișă de bibliografia folosită) volumul este o lucrare de referință, utilă atît pentru specialiști cît și marelui public. Sînt reliefate figuri de luptători ce nu pot fi întîlnite decît în lucrări de strictă specialitate. Dăm cîteva exemple: *Suciu Ion*, născut în Trestia, jud. Sălaj, *țărăn iobag*. După izbucnirea revoluției de la 1848 din Transilvania refuză să mai lucreze pe pămîntul nobiliar și să se înroleze în unitățile maghiare. Urmărit de autorități ca nesupus și agitator s-a înrolat în ceata de lăncieri din Trestia cu care a luat parte la luptele de la Mesleac și Sarduc împotriva detașamentului aflat sub comanda maiorului Miklos Katona. Căzut prizonier, Ion Suciu a fost executat. Aceiași soartă a avut și Sechei Ioan, din Trestia (Bibl. Hossu, *Ani revoluționari 1848—*

1849 în Valea Someșului Sălăjean, p. 172—174). *Roșu Pelaghia, jărancă iobagă* una din vitezele luptătoare în rezistența națională din Munții Apuseni. De numele ei se leagă victoria moșilor de Fintănele din 24 iunie (6 iulie 1849); *Nutz Mathias, zidar*, participă în iunie 1848 la repararea zidurilor și turnurilor de apărare ale orașului Sibiu. Din iunie 1848 până în iulie 1849 Nutz Mathias a luptat cu arma în mână pentru apărarea Sibiului (Bibl. Arh. St. Sibiu, Fond Primăria orașului Sibiu). *Poni Ioan*, n. 8. V. 111. 1819, Roman, jud. Neamț — m. 6. IX. 1863. A studiat la Academia Mihăileană și la Conservatorul filarmonic dramatic din Iași. A fost membru al „Asociației patriotice” din Iași și a participat la acțiunile revoluționare din martie 1848 (Bibl. Enciclopedia Cugetarea p. 670). *Scurtulescu Gheorghe, reprezentant al jăranilor clăcași* în Comisia proprietății din Țara Românească. După înfrângerea revoluției a fost arestat. În anii 1853—1854 s-a remarcat în mișcarea clăcașilor și grânicerilor olteni îndreptată împotriva ocupației străine. Expulzat din țară, s-a reintors în 1859. (Bibl. *Anul revoluționar 1848—1849 în Oltenia*, p. 155—157). *Ston Gheorghe* (Iorgu), scriitor. S-a aflat printre semnatarii programului legămint *Prinipiile noastre pentru reformarea patriei* redactat în 12/24 mai 1848 în Brașov. A plecat apoi în Bucovina unde a activat în comitetul revoluționar de la Cernăuți, condus de Costache Negri. (Bibl. C. Bodea : *1848 la români*, p. 361—363). *Benescu Neagu, jăran clăcaș*, reprezentantul sătenilor din comuna Doamnița, jud. Buzău în „Comisia proprietății”. A desfășurat o bogată muncă de agitație prin sate. Pentru activitatea sa revoluționară a fost surghiunit la Schitul Dălhăuți, jud. Vrancea. (Bibl. M. Regleanu : *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească*, p. 210—211).

Autorii ilustrează lucrarea cu fotografiile personalităților proeminente ale revoluției. Noi am cercetat publicațiile din presa timpului, greu accesibile autorilor, confiscate de autoritățile țariste de represiune. În „Pruncul Român” din 1848, nr. 18, p. 74 se arată „între cei ce căzură la Dealul Spirei prin focurile turcești fu și lipscanul Iekel Frenkel, om înalt, voinic, care a rămas mort în șanț, odată cu el mai avură parte de aceeași soartă și alți trei evrei, a căror nume nu am putut afla pînă acum. Au fost și răniți”.

Adrian (Andreescu) Gheorghe (n. 1820 ?) — m. 17. XII. 1889 București, *general*. La izbucnirea revoluției române de la 1848 era subofițer în armata Țării Românești. Pentru participarea sa la eliberarea membrilor guvernului provizoriu ce fuseseră arestați la 19 iunie/1 iulie de forțele reacționare va fi avansat la gradul de sublocotenent. A fost membru al clubului revoluționar din Craiova. Participat și la organizarea taberei militare de la Răureni. a trecut la 28 septembrie / 10 octombrie 1848 împreună cu generalul Gheorghe Magheru și cu alți revoluționari în Transilvania unde a luat parte la luptele din Munții Apuseni. Alături de ofițerii Dincă Bălșan, Constantin Racoviță, Ion Deivos, a contribuit la instruirea lăncierilor lui Avram Iancu. Experiența dobîndită în luptele din Munții Apuseni a fost fructificată ulterior în regulamentele militare apărute în Țara Românească la elaborarea cărora a participat. Sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza a prezentat în 1864 primul proiect de lege pentru organizarea armatei în România în care propunea ca, pe lângă menținerea armatei permanente să se recurgă la organizarea milițiilor și la ridicarea maselor la luptă în caz de necesitate. Autorii subliniază că proiectul lui Gh. A. se înscrie pe linia tradițională la români a înarmării maselor pentru ca, în caz de primejdie și la declanșarea luptei armate pentru cucerirea independenței țării să poată avea cit mai mulți oameni. În 1867 ministru de război, Gh. A. a susținut un proiect de lege privind organizarea armatei, al cărui principiu fundamental era înarmarea generală a poporului. Avansat general, Gh. A. este autorul unor lucrări teoretice despre războiul de partizani și despre organizarea forțelor armate în România. A fost ales membru al Academiei Române în 1875. (Bibl. G. Adrian : *Idee rapide despre rzbelul de partizani*, ediție îngrijită și studiu introductiv de general maior Constantin Antip, București, 1973.) *Aiudeanu Clemente* (n. ? Cîmpini, jud. Alba, m. ? 1913 Cîmpini), *învățător* tribun. A făcut studii gimnaziale la Cluj și pedagogice la Sibiu. Prieten apropiat și tovarăș de idei al lui Avram Iancu, A.C. a participat la cele două adunări naționale de la Blaj din aprilie și mai 1848. La începutul lunii iunie i-a însoțit pe Avram Iancu, Mihail Andreica, Ioan Nobili, Nicolau Cerduș și Simion Balint prin satele din perimetrul Apusenilor pentru a chema poporul la armă. S-a distins ca luptător și comandant în rezistența națională din Munții Apuseni împotriva armatei maghiare. A luptat împotriva trupelor maiorului Emeric Hatvani soldate cu respingerea inamicului. A luptat împotriva trupelor aceluiași Hatvani, cînd a acționat la aripa dreaptă a oastei țărănești condusă de Avram Iancu. După zdrobirea armatei lui Hatvani A.C. la sprijinit pe prefectul Balint în acțiunea de desresurare a cetății Alba Iulia. După înăbușirea revoluției A.C. s-a dedicat activității didactice, devenind învățător la Cîmpini. (Bibl. *Simion Balint. Viața și luptele lui*, pp. 42—63. S. Dragomir, *Avram Iancu*, p. 45, 155—164; *George Bariș și contemporanii săi*, vol. III, p. 1110. Numai această succintă fișă bibliografică reprezintă o întreagă epopee, dar cite din asemenea fișe nu sînt redatc cu cuvînte dramute de către autori în micul dicționar al marelui revoluții românești de la mijlocul veacului al XIX-lea.

Caragiale Costache, n. 29. III. 1815 București, m. 13. II. 1877, București *actor*. A luat contact prin intermediul profesorului său Costache Aristia cu unii dintre viitorii conducători ai revoluției pașoptiste, aderînd la ideile acestora de progres și transformări radicale ale societății.

În cursul desfășurării revoluției de la 1848, a inclus în repertoriul trupei sale de teatru imnul revoluționar și piese cu tendințe progresiste. A dus în tot acest timp o vie activitate de propagandă, reliefând principiile regeneratoare ale revoluției de la 1848 pentru viața cultural-artistică a țării. (Bibl. Florin Torneac, *Un artist cetățean, Costache Caragiate*, București, Edit. de Stat, 1954; *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*, p. 167—168).

Catina Ioan n. ? 1828, București, m. 29.VII.1851, București, poet la 11/23 iunie 1848 a citit în public Proclamația de la Islaz, arătînd că „timpul mîntuirii noastre a venit”. A scris sub influența evenimentelor revoluționare de la 1848 un inspirat *Marș* prin care îndemna ca „aceste ziduri și palate / unde zac mii de păcate / Haidetți a le dărîma !”. A colaborat la gazeta „Pruncul Român” al cărui nume a fost fixat chiar de I.C., publicînd articole înflăcărâte ce i-au atras mai tirziu caracterizarea de „cîntăreț socialist al revoluției”. În toamna anului 1848 a fost arestat din ordinul autorităților intervenționiste din Țara Românească. Bibl. G. Călinescu : *Catina damnatul*, București, 1968, *Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900*, p. 175—176.

Almășanu (Almășanu) David Marin n. ? — m. ? / profesor. A funcționat ca profesor la Vălenii de Munte, iar în timpul revoluției a fost numit comisar extraordinar de propagandă în jud. Prahova, remarcîndu-se printr-o activitate intensă pentru transpunerea în viață a prevederilor noii „Constituții” revoluționare. După 13/25 septembrie a fost arestat dar a scăpat cu ajutorul țăranilor și a trecut în Transilvania unde a luat parte la acțiunile revoluționarilor transilvăneni, fiind numit în noua administrație românească de după septembrie 1848, vicecăpitan în districtul Făgăraș. După înăbușirea revoluției se întoarce la Ploiești unde a fost din nou arestat. După eliberare s-a stabilit la Brașov ca profesor la gimnaziul românesc. Bibl. I. Popa : *Un dascăl de pe vremuri* David Almășanu în „Cuget Clar”, III, 1930 nr. 30, p. 535—542; Cornelia Bodea : *1848 la români*, vol. II, p. 945. De remarcat că autorii priceau critic, cu real simț de răspundere, aprecierile istoriografiei noastre, cu privire la toți acei „bărbați ai datoriei” care au participat la revoluția de la 1848—1849. Autorii, prin selecția făcută, arată limpede că gînditorii revoluționari, oameni politici progresiști, oameni de litere și de artă, toți eroii pașoptiști au fost pe deplin conștienți că ei au o singură patrie, că vorbesc aceeași limbă, cea a luptei pentru dreptate și libertate, a luptei pentru un stat unitar independent în care servituțiile feudale să fie desființate, iar structurile social-politice să evolueze în consens cu mersul dialectic al dezvoltării istorice. De-a lungul întregului volum străbate ca un fir călăuzitor ideea corectă că în acei ani pe teritoriul românesc a avut loc o singură revoluție, revoluția românilor ridicată la luptă pentru emanciparea socială și națională.

Bereș Grigore, n. ? Căuaș, jud. Satu Mare, m. ? Căuaș, conducător de ceată. A luat parte la revoluție în calitate de conducător de ceată sătească. După ce participă la marea adunare națională de la Blaj, reîntors acasă împreună cu alți patrioți i-a îndemnat pe tinerii din sat să nu se prezinte la incorporarea maghiară, să nu dea cereale, vite și bani pentru întreținerea oștilor ungurești, să nu mai muncească pe domeniul nobilului Kávási și să ceară drepturi și libertăți sociale și naționale. A fost urmărit de autorități fiind numit „valah instigator și cap de răscoală”. Bibl. Biblioteca Arta Sibiu, fond colecția documente mss. cota 7 octombrie 1844.

Alexandri Ioan (Iancu) n. 30.XII.1826 Iași — m. 15.V.1884 Paris. *Diplomat*. După absolvirea Academiei Mihăilene din Iași a îmbrățișat cariera militară, ajungînd în 1843 căpitan. Plecat în 1846 în Franța, a participat la activitatea Societății studenților români de la Paris care avea legături cu societatea secretă „Frăția”. Revenit în țară în primăvara lui 1848 s-a oprit la Brașov unde a semnat alături de alți revoluționari programul intitulat *Principiile noastre pentru reformarea patriei* care prevedea completa abolire a privilegiilor feudale, emanciparea și împroprietărirea țăranilor elcăși fără despăgubire, „emanciparea israeliților și drepturi politice pentru orice compatriot de altă credință”. A continuat activitatea revoluționară în Bucovina, la Cernăuți, întreprinînd legături cu fruntașii revoluției de la București. După înăbușirea revoluției de la 1848—1849, prin intervenția armatelor habsburgice, țariste și otomane, a plecat în exil, în Franța, stabilindu-se la Paris în 1852. Fruntaș al mișcării unioniste, a activat după 24 ianuarie 1859 ca agent oficios român pe lângă curtea imperială franceză. În septembrie 1860 a fost recunoscut agent diplomatic al Principatelor Unite la Paris și Londra, contribuind prin activitatea sa la consolidarea relațiilor internaționale ale României și la pregătirea condițiilor pentru cîștigarea independenței noastre de stat. Bibl. : Perspessic *Ion Alexandri* în „Revista Fundațiilor”, 1943 nr. 2, D. Vitcu în *Diplomații Unirii*, București, 1979, p. 125—152.

Albini ? (n. ? — m. 1849), *tribun*, locuitor al comunei Mămărade din apropierea Blajului a luptat cu arma în mînă în legiunea I Blejana sub conducerea prefectului Ioan Axente Sever, la jumătatea lui septembrie 1848. A participat apoi la acțiunile de luptă din octombrie 1848 cînd a condus împreună cu tribunul Tamașescu și locotenentul Șandru, din regimentul grăniceresc român de la Orlat, 5000 de lăncieri concentrați la Mihalț. A reperutat noi succese în luptele de la Gafeleu în fruntea a 2000 revoluționari. A căzut eroic la datorie. Bibl. Axente Sever, *Răspuns la Cartea Neagră*, 1857, Brașov, p. 346.

Aman Theodor, n. 20.III.1831 Cîmpulung Muscel, jud. Argeș, m. 19.VIII.1891, București, pictor. Încă din liceu datorită prieteniei cu partizani ai revoluției române de la 1848, s-a apropiat de ideile progresiste ale momentului și, inspirat de evenimentele de la 11-23 iunie 1848 a pictat o lucrare avînd ca temă „Eliberarea țigănilor”. S-a înscris apoi în clubul revoluționarilor din Craiova. L-a cunoscut pe Nicolae Bălcescu căruia i-a făcut un portret în creion. Și-a pus arta în slujba țării, contribuind la cultivarea sentimentului național al poporului. (Bibl.: Petruche Neșoșanu — *Destinul unui artist, Theodor Aman*, Craiova, 1973).

Antonelli Ioan, n. 10.IX.1827 Răscruți jud. Cluj, m. 3.IX.1858 ?, profesor. S-a înrolat în legiunea I Blejana, participînd la luptele revoluționare din Munții Apuseni. După înăbușirea revoluției române, fiind profesor la Blaj, a participat la organizarea societății „Astra”. În anii dualismului austro-ungar s-a aflat printre cei care au condus acțiunea protestatară a românilor ardeleni împotriva anexării Transilvaniei la Ungaria. A scris numeroase lucrări (Bibl.: George Bariț și contemporanii săi, vol. III p. 212—287).

Aristia Constantin, n. ? 1800 București, m. 18.IV.1880 București, actor. În timpul răscoalei conduse de Tudor Vladimirescu a participat la bătălia de la Drăgășani din 7-19 iunie 1821 în care a fost rănit. Din 1843 a participat la activitatea societății secrete „Frăția”. A luat parte la 6/18 septembrie 1848 la organizarea mării demonstrații populare din București în cadrul căreia mulțimea a ars textul Regulamentului Organic și Condica Rangurilor boierești, ca simbol al desființării definitive a privilegiilor feudale. Bibl.: Ana Maria Popescu, Alexandru Machedon, *Constantin Aristia*, București, 1967; Totu Maria, *Garda civică din România*, p. 30, 42.

În toate cele 409 fișe biografice cuprinse în Micul Dicționar, autorii fac aprecieri judiciare asupra personalităților, relevă locul pe care l-au ocupat fiecare în revoluția română de la 1848—1849. Selecția este admirabil proporționată, fiind cuprinși reprezentanți ai tuturor claselor și păturilor sociale și toți vorbind aceeași limbă, cea a luptei pentru dreptate și libertate.

Într-un anumit sens, Micul Dicționar este o autentică epopee, aproape fiecare fișă biografică fiind istoria succintă a unei vieți croice închinată patriei. De remarcat deosebită grijă cu care autorii s-au străduit să reprezinte toate provinciile spațiului geografic de viațuire românească.

Bărbai ai datoriei 1848-1849. Mic Dicționar este o carte plină de învățăminte actuale și în zilele noastre. Ea pune în evidență uriașul potențial revoluționar al poporului nostru, năzuința lui fierbinte spre libertate, spre unitate, spre înnoire în toate domeniile vieții.

Coordonată de dr. Maria Totu este o lucrare de referință, utilă alt profesorilor de liceu și marelui public. Editura Militară a îmbogățit, prin această operă, istoriografia noastră consacrată revoluției române de la 1848—1849.

Alexandru Vianu

* * *Din cronică relațiilor poporului român cu popoarele vecine*, (Coordonatori: Ion Popescu-Puțuri și Ion Calafeteanu), Edit. militară, București, 1984, 372 p.

Statornicia poporului nostru în vatra strămoșească și buna lui colaborare cu vecinii constituie coloana vertebrală a unei importante cărți de istorie, compusă din mai multe studii de sinteză, aparent independente, dar care slujesc aceeași generoasă idee a prieteniei. Este vorba despre lucrarea *Din cronică relațiilor poporului român cu popoarele vecine*, apărută sub egida Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. și în condiții grafice remarcabile.

Lucrarea atrage de la început atenția prin varietatea temelor și a bogăției de materiale documentare folosite, prin ineditul unor informații și claritatea expunerii și în special, prin tematica sa: caracterizarea principalelor momente din evoluția relațiilor de colaborare a poporului nostru cu popoarele vecine, deosebi de cele din perimetrul spațiului sud-est european. În acest sens trebuie să remarcăm eforturile coordonatorilor de a da o linie unitară lucrării și mai ales pentru integrarea unor evenimente din istoria noastră națională în contextul celei universale, pentru evidențierea interdependenței dintre fenomene și situații similare dintr-un anumit moment al vieții social-politice internaționale din acest spațiu geopolitic. Deoarece toate temele poartă titluri sugestive privind conținutul de idei, date și fapte, considerăm necesar să ne referim, în ordinea inserării în volum, în mod separat, asupra fiecăreia.

După *Cuvînt înainte*, cu un substanțial comentariu asupra scopului și conținutului lucrării, urmează tema *Făurirea statului dac centralizat și independent, sub conducerea lui Durebista, eveniment fundamental pentru istoria poporului român*, în care, cu puterea de sinteză ce-l caracterizează, Ion Popescu-Puțuri ne introduce în atmosfera de început a primelor formațiuni politice din vremea lui Dromichetes, a luptelor cu Lisimah, pentru a fundamenta bogata moștenire

de cultură spirituală și materială a tracilor și dacilor ce a dus la dezvoltarea elementelor de organizare statală din vremea lui Burebista. Pe baza acestor argumente, autorul concluzionează: „Cu istoria dacilor începe de fapt istoria românilor, unul dintre cele mai vechi popoare din Europa” (p. 24) pentru ca, în continuare, să evidențieze principalele momente din istoria românilor până în contemporaneitate.

Un interesant studiu intitulat *Mențiuni despre români în izvoare turcești (secolele IX—XV)*, semnat de istoricul român Mehmet Ali Ekrem, vine să întregască documentarea despre prezența și continuitatea poporului român în vechea sa vatră dacică prin punerea în circuitul științific a unor informații prețioase din documente elaborate la curțile suveranilor vechilor turci, precotomani, din Asia Centrală și din zonele nord-pontice. Primul izvor citat este din Oğuzname — cea mai veche cronică turcă — în care apare prima mențiune despre „Țara valahilor” („Ulakili”), în secolul al IX-lea, la primul impact al cumanilor (kipceacii) cu „Țara românilor”. Cunosând competența istoricului Mehmet Ali Ekrem în descifrarea izvoarelor orientale și spiritul său de discernământ în redarea faptelor istorice, apreciem ca deosebit de importantă contribuția sa la îmbogățirea informației despre prezența românilor în documentele turcești. Semnalăm de asemenea și scrisoarea hanului Hoardei de Aur Ulug Muhammed din 14 martie 1428 către Murad al II-lea, care conține valoroasa informație că între cele două state de neam turcie se afla puternicul stat „Ulak” (Valahia).

Problema interpretării „capitulațiilor”, mult dezbătută în ultima vreme în istoriografia noastră, formează obiectul articolului semnat de doctor Mihai Maxim, sub titlul „Capitulațiile în istoria relațiilor româno-olomane în evul mediu, care completează în mod strălucit studiul anterior. Susținând ideea existenței „capitulațiilor” ca diplome, acte sau cărți de privilegii, acordate de suveranii otomani unor comunități, persoane sau state nemusulmane, garantându-le anumite drepturi și privilegii (p. 74), Mihai Maxim aduce o bogată documentație de specialitate în favoarea susținerii tezei sale, convingătoare prin argumentația științifică, la obiect, a fiecărei formulări referitoare la actele citate.

O preocupare mai veche a istoricilor Mircea Mușat și Vasile Arimia este concretizată într-un valoros și documentat studiu de sinteză *Mihai Viteazul și lupta de eliberare a popoarelor asupra de Imperiul otoman*, în care logica faptelor este susținută de o bogată literatură de specialitate și de documente de arhivă.

Nicolae Ciachir, apreciat cunosător al istoriei popoarelor din Balcani, semnează un substanțial studiu *România și lupta de eliberare a popoarelor din sud-estul Europei în anii 1875—1878*, în care aduce interesante și originale contribuții în explicarea cauzelor „crizei orientale” și în modul de apreciere a mișcărilor de renaștere națională din Balcani.

Sub un titlu edificator pentru conținutul de idei, *Mișcarea muncitorească — factor de menținere și înlăturare a legăturilor tradiționale de prietenie între popoarele din sud-estul Europei (1878—1915)*, cercetătorul Nicolae Copoiu se remarcă și de această dată ca bun cunosător al istoriei naționale cu tendința mărturisită de a trata fiecare fenomen sau eveniment în strânsă corelare cu toate datele determinante ale vremii. Referindu-se la subiectul luat în dezbateri, autorul precizează că unul din obiectivele majore ale mișcării muncitorești din aceste țări a fost asigurarea unor relații de bună vecinătate și prietenie între popoare, expresie a unor năzuințe firești, dar și a unor tradiții istorice de lungă întindere în trecut (p. 200). În continuare, începând cu comunitatea lumii vechi (iliro-traco-dacă) până la anul 1915 sint punctate cele mai semnificative momente ale colaborării popoarelor din zona menționată, cu evidențierea celor de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea din istoria legăturilor socialiste și muncitorești.

Cercetătoarea Viorica Moisuc își asumă dificila sarcină de a trata despre *Victoria principiului naționalităților și sfârșitul Imperiului habsburgic* într-un scurt eseu în care demonstrează imposibilitatea supraviețuirii anacronicului Imperiu austro-ungar.

O analiză pertinentă a evenimentelor din centrul și răsăritul Europei într-un moment important al istoriei naționale a popoarelor din această zonă o găsim în articolul *Din cronica relațiilor româno-ungare în anii 1918—1920*, în care, Gheorghe Unc face o sintetică trecere în revistă a raporturilor dintre cele două popoare în contextul situației internaționale extrem de complexe existente în acei ani.

Ion Calafeteanu în studiul *România și colaborarea între statele din sud-estul Europei la sfârșitul anului 1939*, revine cu noi argumente convingătoare, prin care demonstrează că alături de România, Iugoslavia, Grecia și Turcia, urmau să participe și Italia, Bulgaria și Ungaria. Este analizată poziția marilor puteri și mai ales a Germaniei naziste, hotărâtoare în eșuarea acestui proiect. Expunerea este clară și bine documentată, iar concluziile convingătoare. Ni se pare deosebit de sugestivă sublinierea că: „Blocul neutrilor” a reprezentat o încercare de supraviețuire a statelor mici și mijlocii din sud-estul Europei într-un moment în care — exemplele Austriei, Cehoslovaciei, Albaniei și Poloniei erau frăitoare — era amenințată însăși existența lor națională. Totodată, în lumina evenimentelor care se derulau pe arena internațională, el apare ca o încercare a cercurilor conducătoare din România de a scoate țara din izolarea politică ce se profila tot mai amenințătoare (p. 333). Raliindu-ne la concluziile autorului, semnalăm ca deosebit

de importanță a această analiză amănunțită a politicii externe românești din anul 1939, an premergător nefericitei veri a anului 1940, în ce privește statu-quo-ul teritorial.

Cartea se încheie cu un studiu semnat de generalul locotenent (r) Gheorghe Zaharia, referitor la *Colaborarea de arme româno-sovietică în lupta pentru nimicirea fascismului*. Așa cum ne-a obișnuit și de data aceasta autorul ne so'icită întreaga atenție asupra conținutului și formei de exprimare, a modului de tratare a evenimentelor legate de revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944, a semnificației acesteia în viața internă și externă a țării, a contribuției poporului nostru la purtarea războiului antihitlerist pînă la victoria definitivă asupra Germaniei naziste, alături de glorioasa Armată Roșie. Evidențiind colaborarea de arme româno-sovietică după 23 August 1944 alături de exemplele de eroism ale ostașilor studiul amintește și de faptele de vitejie ale populației civile, ale patrioților voluntari în lupta antihitleristă și antihorthystă. De asemenea, continuarea operațiilor militare pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei este ilustrată cu noi date, ca și, dealtfel, participarea unor unități române în luptele din Austria.

În încheierea acestei prezentări ne exprimăm încrederea că și la volumul următor, aflat în pregătire, coordonatorii vor manifesta aceeași exigență profesională în alcătuirea lui, pentru a aduce foloase operei de integrare a istoriei naționale în istoriografia universală contemporană, a cunoașterii ei în lumea de azi.

Gelcu Maksutovic

A. SIMION, *Agresiunile naziste din Europa în anii 1938—1939*, Edit. Eminescu, București, 1983, 451 p.

Apariția lucrării lui A. Simion reprezintă o importantă contribuție la îmbogățirea și aprofundarea cunoștințelor noastre despre evenimentele frământate ce au prefațat cea de-a doua conflagrație mondială. Lucrarea la care ne referim se bazează pe studierea a numeroase documente românești, și străine din acea perioadă, pentru reconstituirea fiecărui episod autorul folosind o gamă variată de surse primare: stenogramele convorbirilor purtate de oameni politici, note diplomatice schimbate între guverne, memoriile, declarații ocazionale ale unora dintre participanții la evenimente, știri și comentarii din presa vremii, precum și lucrări de specialitate ale istoricilor români și străini.

Cartea lui A. Simion demonstrează că hitlerismul a reprezentat, încă de la început, prin natura și țelurile sale rasiste, agresive, revizioniste, un grav pericol pentru pacea și securitatea internațională, pentru înseși destinele a numeroase popoare, ale civilizației umane. Citind din prestigioase lucrări de exegeză a nazismului ca ideologie și politică, autorul pune în relief că Germania fascistă și-a propus ca obiectiv fundamental nu numai revizuirea tratatelor de pace încheiate la sfîrșitul primului război mondial, ci și instaurarea dcmirației sale în lume.

Față de linia urmată de Germania hitleristă în vederea atingerii acestui obiectiv, în locul unei opoziții unite și ferme, cercurile conducătoare din numeroase state nefasciste, în primul rînd marile puteri occidentale au promovat o politică de cedare, de înțelegere și compromisuri. În acest sens, cartea arată cum Germania nazistă, în pregătirile sale de război, a folosit neînțelegerile dintre marile puteri, nehotărîrea unora dintre acestea de a construi o adevărată securitate colectivă bazată pe respectarea tratatelor de pace, pe un cuprinzător sistem de alianțe antinaziste și pe Liga Națiunilor. În întărirea faptelor citate de autor în această privință, reamintim că, de pildă, în 1933, Marea Britanie, cu ocazia discutării proiectului înaintat de către Italia fascistă privind un Pact al Celor Patru (Anglia, Franța, Germania, Italia), acceptase o formulare a articolului II ce oferea posibilitatea înfăptuirii unei politici revizioniste¹. Este de subliniat că, în principal, datorită eforturilor lui Nicolae Titulescu în numele României, al Micii Înțelegeri, conținutul revizionist al acestui articol a fost eliminat, pactul respectiv în întregul său, fiind, în consecință, lipsit de obiect și finalitate.

Într-o incursiune făcută în anii precedenți perioadei tratate, autorul arată cum au rămas nepedepsite actele provocatoare ale Reichului — de exemplu, crearea Luftwaffe și introducerea serviciului militar obligatoriu în 1935 — asemenea încălcări ale clauzelor privind dezarmarea Germaniei din tratatele de pace fiind primite în statele apusene cu minimum de proteste². Consecințe grave în acest sens a avut acceptarea de către puterile occidentale a politicii faptului împlinit în cazul ocupării prin forță de către Reich a zonei demilitarizate din Rhenania (7 martie 1936). Autorul consideră că adevărata semnificație a „crizei rhenane” era eșuarea definitivă a securității colective, a ordinii politice internaționale întemeiate pe Pactul Societății Națiunilor și pe tratatele încheiate la sfîrșitul primului război mondial (p. 22).

A. Simion pune în relief, pe baza a numeroase documente, înfăptuirea după 1937 a politicii de „liniștire”, de „calmare” (appasement), de fapt de cedare, conciliatoristă față de Germania nazistă, politică a cărei primă consecință a fost subminarea pozițiilor anglo-franceze din centrul și răsăritul Europei, încurajarea agresiunii. Cititorul găsește în paginile cărții la care ne referim o prezentare analitică a evenimentelor care au devenit „lanț” nefast al acestor cedări : Anschlussul (martie 1938), criza sudetă (mai 1938), Münchenul și dezmembrarea Cehoslovaciei (septembrie 1938), ocuparea acesteia din urmă în întregime (15 martie 1939), declanșarea problemei Danzig-ului (21 martie 1939), ocuparea teritoriului Memel (23 martie 1939), atacarea Poloniei (1 septembrie 1939). În acest context, autorul atrage atenția că politica conciliatoristă, de înțelegere cu Hitler a continuat și după 31 martie 1939, când s-au acordat garanții de către puterile occidentale Poloniei și altor țări din răsăritul Europei. În acest sens, el citează declarații ale unor oficialități britanice, precum și date despre contactele anglo-germane din vara anului 1939, urmărind pregătirea unor negocieri care ar fi dus la o „conciliere” între cele două puteri, chiar la un „pact de neagresiune” și la un „acord de neintervenție” (p. 294—295). Asemenea elemente îmbogățesc constatarea autorului potrivit căreia cercurile guvernamentale britanice, pentru a ajunge la o înțelegere cu Germania nazistă, erau gata să revină asupra garanțiilor acordate unor țări din Europa răsăriteană (p. 296). Asemenea tentative au fost interpretate de către cel de-al treilea Reich ca un nou semn de slăbiciune a puterilor occidentale, întărind convingerea lui Hitler că acțiunile sale agresive nu vor determina o reacție hotărâtă. Așa cum a vea s-o arate istoria, politica de cedare în fața puterilor fasciste, în primul rând a Germaniei naziste, a încurajat linia care a dus la declanșarea celui de-al doilea război mondial, care a provocat suferințe și distrugerii uriașe popoarelor.

Lucrarea lui A. Simion aduce noi elemente care pun în relief însă modul în care România s-a găsit singură pe plan european, ca urmare a politicii de cedări și compromisuri, cu Hitler, promovată de unele mari puteri în intervalul 1938—1939. La aceasta s-a ajuns cu toată prudența dovedită de către România în politica sa externă din perioada respectivă, începind cu intenția sa de a rezista oricărei agresiuni imediat după ocuparea Cehoslovaciei, pînă la acceptarea, sub imperiul forței a tratatului economic de la 23 martie 1939 cu Germania nazistă și la adoptarea neutralității, considerată drept singura cale de salvare a independenței, a suveranității naționale și a integrității teritoriale. În acest sens, autorul conchide : „Evoluția evenimentelor politico-diplomatice în vara anului 1939 încheiaseră practic procesul izolării României pe plan extern, lichidaseră orice posibilitate a cercurilor conducătoare guvernante românești de a mai manevra în fața presiunilor Reichului . . . În condițiile desfășurării războiului, nefavorabile coaliției anglo-franceze, națistii au regizat o serie de . . . acțiuni ale căror consecințe au fost aservirea completă a României imperialismului german, cu toate rezulta tele nefaste știute” (p. 434—438).

Acestea sînt doar cîteva aspecte referitoare la conținutul lucrării lui A. Simion. Cartea dispune de o documentație impresionantă și pune sub lupa puternică a analizei științifice agresiunile naziste din anii 1938—1939, care au culminat cu declanșarea celui de-al doilea război mondial. Ea este scrisă într-un stil viu, direct, convingător, ceea ce constituie încă un motiv pentru care se citește cu mult interes.

Călin Vlad

NOTE

¹ Fond M.A.E., Cf. *Pacte d'entente et de collaboration, paraphé à Rome le 7 juin 1933*, Paris, 1933.

² A se vedea în acest sens și „Ministre des Affaires Etrangères, Commission des Documents relatifs aux origins de la Guerre 1939—1945, *Documents diplomatiques Français 1932—1939, 2ème série (1936—1939)*, tome 2 (premier avril—18 juillet 1936)”, Paris, Imprimerie Nationale, 1964, p. 331.

„REVISTA DE ISTORIE” publică în prima parte studii, note și comunicări originale, de nivel științific superior, din domeniul istoriei vechi, medii, moderne și contemporane a României și universale. În partea a doua a revistei, de informare științifică, sumarul este completat cu rubricile : Probleme ale istoriografiei contemporane. Cronica vieții științifice, Cartea românească și străină de istorie, în care se publică materiale privitoare la manifestări științifice din țară și străinătate și sînt prezentate cele mai recente lucrări și reviste de specialitate apărute în țară și peste hotare.

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Autorii sînt rugați să trimită studiile, notele și comunicările, precum și materialele ce se încadrează în celelalte rubrici, dactilografiate la două rînduri, trimiterile fiind numerotate în continuare la sfîrșitul textului. De asemenea, documentele vor fi dactilografiate, iar pentru cele în limbi străine se va anexa traducerea. Ilustrațiile vor fi plasate la sfîrșitul textului.

Numele autorilor va fi precedat de inițială, titlurile revistelor citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanțelor internaționale.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine în exclusivitate autorilor. Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

Correspondența privind manuscrisele, schimbul de publicații se va trimite pe adresa Comitetului de Redacție, B-dul Aviatorilor nr. 1, București — 71247.

**REVISTE PUBLICATE ÎN EDITURA
ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA**

REVISTA DE ISTORIE
REVUE ROUMAINE D'HISTOIRE
STUDII ȘI CERCETĂRI DE ISTORIE VECHĂ ȘI ARHEOLOGIE
DACIA, REVUE D'ARCHÉOLOGIE ET D'HISTOIRE ANCIENNE
REVUE DES ÉTUDES SUD-EST EUROPÉENNES
STUDII ȘI CERCETĂRI DE ISTORIA ARTEI
— SERIA ARTĂ PLASTICĂ
— SERIA TEATRU-MUZICĂ-CINEMATOGRAFIE
REVUE ROUMAINE D'HISTOIRE DE L'ART
— SÉRIE BEAUX-ARTS
— SÉRIE THÉÂTRE-MUSIQUE-CINÉMA

DIN SUMARUL NUMERELOR VIITOARE

- Formația, cultura și începutul domniei lui Petru Rareș.
Reevaluarea concepției despre om, natură și societate în evul mediu.
Politica osmană față de gurile Dunării în secolul XV.
Radu Mihnea Corvin domn al Moldovei și Țării Românești.
Pretendentul Negru „Vodă”, fiul lui „Basarab voevod” (1633—1644).
Relațiile lui Francise al II-lea Rakoezi cu Spania.
Înființarea consulatelor franceze în țările române și impactul asupra spiritului public românesc.
Poziția Marii Britanii la Congresul de pace de la Viena (1814—1815).
Trăsături liberale ale revoluției române de la 1848.
Politica economică a Partidului Național Liberal în deceniul de după eucerirea independenței.
Oameni de știință în viața politică a României.
Aspecte ale genezei „noului activism” al popoarelor asuprite din Ungaria (1900—1905).
România și țările baltice în perioada 1900—1911.
Considerații privind social-democrația germană 1869—1914.
„Noaptea eușitelor lungi” în viziunea diplomației românești și americane.
Relațiile culturale dintre România și Marea Britanie (1929—1939).
Curenți social-economice românești în perioada interbelică: doctrina economică a țărănismului.
Aspecte ale procesului de creare a Frontului Național Unit Antijaponez al poporului chinez.
Locarno 1925 : o încercare de consolidare a securității în Europa.
Istoricul Cartei Națiunilor Unite.

■

RM ISSO 567—630

I.P. Informația c. 1278

43858

www.dacoromanica.ro

Lei 15